

VERSLAG
OVER DE FINANCIËLE TOESTAND VAN
HET
HOGER ONDERWIJS IN 2011

DEEL 1 – sector hogescholen

Inhoudslijst

Woord vooraf	5
1 Lijst van de hogescholen	6
2 Basisgegevens i.v.m. de hogescholen.....	8
2.1 Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	8
2.1.1 Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen 2011	8
2.1.2 Componenten van het globaal bedrag werkingsuitkeringen.....	9
2.1.3 Componenten van de effectieve werkingsmiddelen als onderdeel van het globaal bedrag werkingsuitkeringen	10
3 Financiële analyse van de jaarrekeningen van de hogescholen	12
3.1 Aggregatie en vergelijkbaarheid.....	12
3.2 Geconsolideerde resultatenrekening	12
3.2.1 Geconsolideerde bedrijfsopbrengsten	14
3.2.2 Geconsolideerde bedrijfskosten.....	17
3.2.3 Geconsolideerde bedrijfswinst [70/65]	20
3.2.4 Geconsolideerd financieel resultaat [75 - 65].....	21
3.2.5 Geconsolideerd uitzonderlijk resultaat [76 - 66].....	22
3.2.6 De geconsolideerde winst van het boekjaar [70/67]	22
3.3 Resultatenrekening: enkele kengetallen per hogeschool	23
3.3.1 Bedrijfsopbrengsten	23
3.3.2 Bedrijfskosten.....	25
3.3.3 Resultaten per hogeschool	27
3.4 Geconsolideerde investeringen en financiering	29
3.4.1 Geconsolideerde investeringen	29
3.4.2 Financiering van de investeringen	31
3.5 Investeringen en financieringsmiddelen: enkele kengetallen per hogeschool.....	32
3.5.1 Aandeel van de hogescholen in de geconsolideerde investeringen.....	34
3.5.2 Aandeel van de hogescholen in de diverse financieringsmiddelen	34
3.6 Geconsolideerde balans	34
3.6.1 Activa.....	37
3.6.2 Passiva.....	40
3.7 Geconsolideerde cashflow	43
3.7.1 Geconsolideerde cashflow van het boekjaar/netto cashflow 2011	44
3.8 Financiële ratio's	45
3.8.1 Overzicht van de geconsolideerde financiële ratio's.....	45
3.8.2 Liquiditeit	45

3.8.3	Solvabiliteit	50
3.8.4	Rentabiliteit	53
3.9	Conclusies.....	56

4 Analyse van de gegevens betreffende de personeelsformatie en de loonkosten60

4.1	Inleiding	60
4.2	Geaggregeerde personeelsgegevens: effectieve tewerkstelling 2011	62
4.2.1	Geaggregeerde totale personeelstewerkstelling: evolutie 2010 versus 2011 en vergelijking realisatie 2011 met begroting 2011	62
4.2.2	Geaggregeerde totale personeelstewerkstelling van de diverse categorieën op en buiten formatie: grafische weergave evolutie 2010 en 2011	64
4.2.3	Statutair onderwijzend personeel op formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2011 en vergelijking met 2010 per groep.....	65
4.2.4	Statutair administratief en technisch personeel op formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2011 en vergelijking met 2010 per niveau	69
4.2.5	Personeel buiten formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2011 en vergelijking met 2010	71
4.2.6	Gastprofessoren: tewerkstelling 2010-2011	74
4.2.7	Contractuele personeelsleden andere dan gastprofessoren: tewerkstelling 2011	76
4.2.8	Geaggregeerde procentuele aandelen per subcategorie binnen het OP en het ATP	77
4.2.9	Personeelstewerkstelling per hogeschool: evolutie 2010 en 2011 en vergelijking realisatie 2011 met begroting 2011	79
4.2.10	Voltijdse eenheden OP en ATP per subcategorie per hogeschool	79
4.3	Geaggregeerde personeelsgegevens: effectieve personeelsbezetting 2011	81
4.3.1	Personeelsbezetting per hogeschool: evolutie 2010 en 2011 en vergelijking realisatie 2011 met begroting 2011	83
4.4	Relevante cijfergegevens op basis van de evolutie van de personeelstewerkstelling in de periode 2008-2011	84
4.4.1	Verhouding OP/ATP in de periode 2008-2011	84
4.4.2	Evolutie geaggregeerde personeelstewerkstelling 2008-2011	85
4.4.3	Berekening van het aantal VTE's student over de laatste vier boekjaren	85
4.4.4	Evolutie aantal VTE student per VTE tewerkstelling in de periode 2008-2011	90
4.4.5	Evolutie aantal VTE student per VTE OP tewerkstelling 2008-2011	92
4.4.6	Evolutie aantal VTE student per VTE ATP tewerkstelling 2008-2011	93
4.5	Geaggregeerde personeelskosten.....	94
4.5.1	Geaggregeerde personeelskosten volgens betalingsinstantie: evolutie 2010 versus 2011 en vergelijking realisatie 2011 met begroting 2011	94
4.5.2	Geaggregeerde personeelskosten per personeelscategorie: evolutie 2010 versus 2011 en vergelijking realisatie 2011 met begroting 2011	95
4.5.3	Begrote en gerealiseerde personeelskosten 2011: de 2,5%-norm	96
4.6	Ratio's in verband met de personeelskosten	98
4.6.1	Geaggregeerde 80-20 ratio 2011.....	98
4.6.2	80-20 ratio per hogeschool jaarrekening 2011 – begroting 2011	100
4.6.3	80-20 ratio per hogeschool evolutie 2007 – 2011.....	102
4.6.4	Economische loonnorm per hogeschool jaarrekening 2011 – begroting 2011.....	103

4.6.5	Economische loonnorm norm per hogeschool evolutie 2008 – 2011	104
4.7	Controlepercentages in verband met de personeelsformatie van het OP, benoemingspercentage statutair OP en statutair ATP per hogeschool (bezetting)	105
4.7.1	Geaggregeerde controlepercentages personeelsformatie OP (bezetting)	105
4.7.2	Procentueel aandeel benoemde personeelsleden OP per hogeschool (bezetting)	108
4.7.3	Procentueel aandeel benoemde personeelsleden ATP per hogeschool (bezetting)	109
4.8	Conclusies analyse personeelsbestand en loonkosten 2011	111

Woord vooraf

Dit is de derde editie van het jaarverslag over de werking van de instellingen voor hoger onderwijs in Vlaanderen. Met deze editie wordt opnieuw volledig uitvoering gegeven aan de bepaling uit artikel 59 van het financieringsdecreet waarin wordt bepaald “dat het college van regeringscommissarissen moet rapporteren over de financiële toestand van de universiteiten, hogescholen en associaties en over de evolutie van het personeelsbestand van universiteiten en hogescholen”.

Dit jaarverslag behandelt het boekjaar 2011 en rapporteert over de financiële analyse van de jaarrekeningen van de universiteiten en hogescholen. Het verslag bestaat opnieuw uit 2 boekdelen, maar dient als één geheel beschouwd te worden. Boekdeel 1 bevat deel 1 van het verslag en heeft betrekking op de hogescholen, boekdeel 2 bevat de delen 2 en 3 van het verslag die respectievelijk betrekking hebben op de universiteiten en de associaties.

In **deel 1 van het jaarverslag** wordt de **sector hogescholen** onder de loep genomen. Het financiële luik van het jaarverslag 2011 bouwt verder op de lijn die in het jaarverslag 2010 werd uitgezet en vormt aldus een nieuwe horizontale analyse en verticale analyse. Er wordt een vergelijking van de reëel geboekte bedragen uit de deelrubrieken van de resultatenrekening gemaakt en een vergelijking met de begroting 2011.

Dit verslag bevat zoals het vorige jaar ook een hoofdstuk inzake de analyse van de gegevens betreffende de personeelsformatie en de loonkosten.

Deel 2 van het jaarverslag heeft betrekking op de **sector universiteiten** en bevat net als vorig jaar een overzicht van de financieringsbronnen van de universiteiten en een financiële analyse van hun jaarrekening. Ook de evolutie van de geldstromen van 2008 tot 2011 is opgenomen en de vergelijking met de begroting voor het jaar 2011 wordt eveneens gemaakt. Daarnaast bevat dit deel opnieuw een hoofdstuk over de evolutie van het personeelsbestand sinds 2009. Voor het eerst wordt daarin ook aandacht besteed aan de genderproblematiek.

Deel 3 van het jaarverslag behandelt ten slotte de financiële toestand van de **associaties**.

Ik wens uitdrukkelijk iedereen te bedanken die een substantiële bijdrage heeft geleverd bij de totstandkoming van dit globaal verslag en ik hoop dat het nuttig is voor zowel de beleidsmakers als de instellingen zelf.

Johan Dhondt

Voorzitter college van regeringscommissarissen
bij het hoger onderwijs

Brussel, juni 2013

1 Lijst van de hogescholen

Deze sectoranalyse heeft betrekking op 21 hogescholen. De lijst van hogescholen bevat één hogeschool minder ten opzichte van het jaar 2010 omwille van de fusie die heeft plaats gevonden tussen de Hogeschool Sint-Lukas Brussel en de Hogeschool voor Wetenschap en Kunst¹ per 1 oktober 2011.

In uitvoering van art. 242 §4 van het decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap worden de 21 hogescholen als volgt verdeeld over de 3 ambtsgebieden.

Ambtsgebied A: Wim Leybaert – regeringscommissaris		
HOGESCHOOL	AFKORTING	ZETEL
Arteveldehogeschool	ARTEVELDE	9000 Gent
Hogeschool West-Vlaanderen	HWVL	8500 Kortrijk
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen	KATHO	8500 Kortrijk
Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	KHBO	8000 Brugge
Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	KHSL	9000 Gent
Hogeschool Gent	HG	9000 Gent
Hogeschool voor Wetenschap & Kunst	W&K	1030 Brussel
Ambtsgebied B: Anita Ruttens – regeringscommissaris		
HOGESCHOOL	AFKORTING	ZETEL
Katholieke Hogeschool Leuven	KHL	3001 Leuven
Katholieke Hogeschool Kempen	KHK	2440 Geel
GROEP-T Internationale Hogeschool Leuven	Groep T	3000 Leuven
XIOS Hogeschool Limburg	XIOS	3590 Diepenbeek
Katholieke Hogeschool Limburg	KHLIM	3590 Diepenbeek
HUB-EHSAL	HUB-EHSAL	1000 Brussel
Erasmushogeschool Brussel	ERASMUS	1070 Brussel

¹ In de loop van het jaar 2012 is de naam van de Hogeschool voor Wetenschap & Kunst gewijzigd in LUCA School of Arts.

Amtsgebied C: Nadine Van Haecke – regeringscommissaris

HOGESCHOOL	AFKORTING	ZETEL
Karel de Grote Hogeschool - Katholieke Hogeschool Antwerpen	KdG	2018 Antwerpen
Artesis Hogeschool	ARTESIS	2000 Antwerpen
Lessius Antwerpen	LESSIUS A	2018 Antwerpen
Provinciale Hogeschool Limburg	PHL	3500 Hasselt
Plantijn Hogeschool	PLANTIJN	2000 Antwerpen
Lessius Mechelen	LESSIUS M	2800 Mechelen
Hogere Zeevaartschool	HZS	2030 Antwerpen

2 Basisgegevens i.v.m. de hogescholen

In uitvoering van artikel 59, 3° van het decreet betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen brengt het college van regeringscommissarissen bij de hogescholen en de universiteiten jaarlijks verslag uit aan de Vlaamse Regering over de financiële toestand van de universiteiten, hogescholen en associaties en over de evolutie van het personeelsbestand van universiteiten en hogescholen.

2.1 Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen

2.1.1 Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen 2011

In 2011 bedraagt het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen voor de hogescholen 692.441.183 EUR ten opzichte van 678.555.832 EUR in 2010. Dit is een toename van 2,04% of in absolute cijfers een toename van 13.885.350 EUR.

De belangrijkste evoluties in het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen 2011 ten opzichte van het jaar 2010 worden besproken. De twee grootste toenames betreffen de effectieve werkingsmiddelen en het bijkomend vakantiegeld.

In 2011 zijn de effectieve werkingsmiddelen toegenomen met 10.310.271 EUR of 1,67%. Het bijkomende vakantiegeld is in 2011 opnieuw gestegen met 3.866.684 EUR naar aanleiding van artikel 4.1. "verhoging vakantiegeld personeel hogescholen" uit de afgesloten CAO II Hoger onderwijs van 12 december 2006. De centraal betaalde uitkeringen binnen de aanvullende uitkeringen zijn gedaald met 6% in het jaar 2011.

Wat betreft de overige rubrieken van het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen van de hogescholen stellen we geen belangrijke evoluties vast, de bedragen liggen grotendeels in lijn met de bedragen van het vorig jaar 2010.

De opbouw en de verdeling van dit globaal bedrag aan werkingsuitkeringen voor de jaren 2009, 2010 en 2011 wordt op de volgende pagina schematisch weergegeven.

Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen

Overzicht werkbladen

Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	Decretale basis	2009	2010	2011
Effectieve werkingsmiddelen (*)	FD art. 30 - 34	615.515.248,59	618.187.533,58	628.497.804,62
Aanvullende uitkeringen				
. Meester-, vak- en dienstpersoneel (**)	FD art. 35, §1. 1°	6.671.964,50	5.735.072,18	4.992.446,14
. Wachtgeldten personeelsleden centraal fonds (**)	FD art. 35, §1. 2°			
. Kinderbijslagen (**) (***)	FD art. 35, §1. 3°	13.890.822,68	15.127.205,54	14.583.266,25
. Bevallingsverlof (***)	FD art. 35, §1. 3°	784.548,16	767.487,88	887.471,71
. Bijkomend vakantiegeld (****)	FD art. 35, §3	5.707.302,35	8.920.302,35	12.786.987,18
. Voortgezette lerarenopleiding	FD art. 35, §4	107.027,89	14.135,76	12.369,60
. Bijkomende middelen kunstopleidingen	FD art. 35, §5	1.035.303,99	0,00	0,00
. Recuperatiefonds (****)	FD art. 37	354.254,76	206.319,47	441.282,90
. Academisering AHoVoS (***)	FD art. 38	14.377.366,41	14.429.347,39	14.730.920,76
. Academisering DO (***)	FD art. 39, §1	8.161.239,13	8.229.000,00	8.401.000,00
. Extra werkingsmiddelen Hogeschool Gent	FD art. 39, §2	14.401,09	14.401,09	14.702,07
Aanmoedigingsfonds	FD art. 43	3.925.004,58	3.913.664,57	3.995.996,57
Andere				
. Specifieke lerarenopleiding	HD art. 179, 12°	1.606.362,35	1.606.362,36	1.639.935,34
. Geïntegreerde lerarenopleiding	SD art. 55 quinquies §5 en §6	1.049.999,00	1.400.000,00	1.400.000,00
. Anciënniteitsstoelage	punt 7.3 - CAO III HO			50.000,00
. Schoolpremie (***)		350.754,39	5.000,00	7.000,00
Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen		673.551.599,86	678.555.832,17	692.441.183,13
Globaal bedrag werkingsuitkeringen - jaarlijks groeipercentage		4,08%	0,74%	2,05%
Globaal bedrag werkingsuitkeringen - index 2008 = 100		4,08%	4,85%	7,00%
Effectieve werkingsmiddelen - index 2008 = 100		3,00%	3,44%	5,17%

(*) Effectieve werkingsmiddelen = som van de "effectieve werkingsmiddelen" per hogeschool berekend op basis van :

- onderwijsokkel per hogeschool
- variabel onderwijsdeel voor professioneel gerichte opleidingen per hogeschool
- variabel onderwijsdeel voor academisch gerichte opleidingen per hogeschool
- HOSP-middelen per hogeschool
- bijkomende middelen
- 2009 : inclusief "globaal" bedrag Hogere Zeevaartschool
- 2010 : inclusief bedrag effectieve werkingsmiddelen Hogere Zeevaartschool

(**) Centraal betaalde uitkeringen

(***) vanaf 2010 : inclusief bedrag Hogere Zeevaartschool

(****) vanaf 2011 : inclusief bedrag Hogere Zeevaartschool

2.1.2 Componenten van het globaal bedrag werkingsuitkeringen

Het globaal bedrag van de werkingsuitkeringen hogescholen bestaat uit drie componenten: de effectieve werkingsmiddelen, de uitkeringen bestemd voor de hogescholen en de centraal betaalde uitkeringen. De verdeling van deze drie componenten met de absolute bedragen en de relatieve verdeling in percentages vindt u in onderstaande schema's.

Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	2009	2010	2011
Effectieve werkingsmiddelen	615.515.248,59	618.187.533,58	628.497.804,62
Uitkeringen bestemd voor de hogescholen	37.473.564,10	39.506.020,87	44.367.666,12
Centraal betaalde uitkeringen	20.562.787,18	20.862.277,72	19.575.712,39
Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	673.551.599,86	678.555.832,17	692.441.183,13

Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	2009	2010	2011
Effectieve werkingsmiddelen	91,38%	91,10%	90,77%
Uitkeringen bestemd voor de hogescholen	5,56%	5,82%	6,41%
Centraal betaalde uitkeringen	3,05%	3,07%	2,83%
Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	673.551.599,86	678.555.832,17	692.441.183,13

Relatief gezien is de component uitkeringen bestemd voor de hogescholen wat toegenomen ten opzichte van de andere twee componenten van het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen.

2.1.3 Componenten van de effectieve werkingsmiddelen als onderdeel van het globaal bedrag werkingsuitkeringen

De belangrijkste component van het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen van de hogescholen zijn uiteraard de effectieve werkingsmiddelen. Deze omvatten 90,77% van het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen in het jaar 2011.

De effectieve werkingsmiddelen zijn verdeeld in zes componenten:

- de onderwijssoevereigniteit hogescholen;
- het variable onderwijsdeel hogescholen;
- de schoolpremie;
- het globale bedrag Hogere Zeevaartschool;
- de bijkomende middelen voor de hogescholen;
- het bedrag gezinswetenschappen HUB-EHSAL.

Onderstaande tabellen geven de verdeling weer over de jaren 2009, 2010 en 2011 van de component effectieve werkingsmiddelen met de absolute bedragen en de relatieve verdeling in percentages.

Effectieve werkingsmiddelen hogescholen	2009	2010	2011
Onderwijssoeverel hogescholen	75.266.357,65	75.384.668,03	75.911.179,94
Variabel onderwijsdeel hogescholen	530.378.679,90	532.921.337,61	542.619.066,09
HOSP-middelen hogescholen	729.237,00	364.618,56	0,00
Schoolpremie			353.907,27
Bijkomende middelen voor hogescholen	3.338.085,09	3.888.858,63	4.188.752,81
Bedrag "Gezinswetenschappen" HUB - EHSAL	1.479.037,68	1.479.037,68	1.193.030,63
Bedrag Hogere Zeevaartschool	4.323.851,27	4.149.013,08	4.231.867,88
Totaal effectieve werkingsmiddelen hogescholen	615.515.248,59	618.187.533,60	628.497.804,62

Effectieve werkingsmiddelen hogescholen	2009	2010	2011
Onderwijssoeverel hogescholen	12,23%	12,19%	12,08%
Variabel onderwijsdeel hogescholen	86,17%	86,21%	86,34%
HOSP-middelen hogescholen	0,12%	0,06%	0,00%
Schoolpremie			0,06%
Bijkomende middelen voor hogescholen	0,54%	0,63%	0,67%
Bedrag "Gezinswetenschappen" HUB - EHSAL	0,24%	0,24%	0,19%
Bedrag Hogere Zeevaartschool	0,70%	0,67%	0,67%
Totaal effectieve werkingsmiddelen hogescholen	615.515.248,59	618.187.533,60	628.497.804,62

Het variabel onderwijsdeel van de hogescholen blijft uiteraard de belangrijkste component binnen de effectieve werkingsmiddelen van de hogescholen. Het variabel onderwijsdeel van de hogescholen bedraagt 542.619.066 EUR in het jaar 2011. De onderwijssoeverel hogescholen bedraagt 75.911.179 EUR en is de tweede grootste component van de effectieve werkingsmiddelen.

De HOSP-middelen werden afgebouwd en niet meer uitgekeerd in 2011. Deze middelen werden voor het eerst toegevoegd aan de enveloppe hoger onderwijs naar aanleiding van de tweede budgetcontrole 2004. De hogescholen vermeld in artikel 30 §2 van het financieringsdecreet kregen vanaf 2004 een extra forfaitair bedrag voor de integratie van enkele hosp-opleidingen naar deze instellingen. Deze middelen waren vroeger verankerd in het decreet van 19 maart 2004 betreffende de rechtspositieregeling van de student, de medezeggenschap in het hoger onderwijs, de integratie van bepaalde afdelingen van het hoger onderwijs voor sociale promotie in de hogescholen en de begeleiding van de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen. Bij de opmaak van het financieringsdecreet in 2008 werd dit artikel verwijderd uit het decreet van 2004 en toegevoegd aan art.30 §2 van het financieringsdecreet. Naarmate de instellingen middelen genereerden uit de reguliere werkingsenveloppe werd het forfaitair bedrag vanaf 2008 a rato van 25% per begrotingsjaar afgebouwd. Vanaf de enveloppeberekening van begrotingsjaar 2011 worden er geen HOSP-middelen meer toegekend.

De schoolpremie werd vanaf 2011 toegevoegd en geïntegreerd bij de effectieve werkingsmiddelen. Deze schoolpremie vormt samen met de bijkomende middelen, het bedrag gezinswetenschappen HUB-EHSAL en het globaal bedrag voor de Hogere Zeevaartschool de kleinste en laatste component.

3 Financiële analyse van de jaarrekeningen van de hogescholen

3.1 Aggregatie en vergelijkbaarheid

De financiële analyse werd uitgevoerd op de geaggregeerde² gegevens van 21 hogescholen. Op basis van deze financiële analyse worden per hogeschool enkele financiële kengetallen weergegeven. Dit moet de hogescholen toelaten hun financiële gegevens te positioneren binnen de sector.

3.2 Geconsolideerde resultatenrekening

² Conform met de huidige regelgeving verstrekken de hogescholen geen informatie over de transacties die ze uitvoeren met andere hogescholen. Daardoor is het onmogelijk om de geaggregeerde financiële informatie te corrigeren voor de vorderingen en schulden of de opbrengsten en kosten die verband houden met verrichtingen tussen de hogescholen onderling. Deze onderlinge transacties blijven evenwel beperkt in omvang. Daardoor geeft de geaggregeerde informatie toch een getrouw beeld van het vermogen en de financiële positie van de hogeschoolsector.

RESULTATENREKENING

Resultatenrekening	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
(eenheden euro)		2009	2010	2011	2011
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	847.573.444	869.160.477	886.083.420	862.476.024
A. Omzet	70	764.547.683	779.918.623	791.640.947	775.174.854
B. Wijziging in de voorraad goederen in bewerking en gereed product en in de bestellingen in uitvoering (toename +, afname -)	71	1.494.410	(93.651)	(1.634.956)	(609.160)
C. Geproduceerde vaste activa	72	0	0	0	0
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	52.900.753	61.304.318	65.655.771	61.488.889
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	28.630.598	28.031.186	30.421.658	26.421.441
II. Bedrijfskosten (-)	60/64	(834.860.520)	(867.764.012)	(876.942.452)	(883.958.520)
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	13.246.859	13.625.408	13.760.430	12.243.775
1. Inkoop	600/8	13.242.987	13.558.440	13.708.803	12.243.775
2. Wijzigingen in de voorraad (toename -, afname +)	609	3.872	66.969	51.627	0
B. Diensten en diverse goederen	61	142.292.595	146.786.173	143.855.795	152.482.132
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	627.734.812	648.065.278	662.842.308	658.412.282
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	630	51.350.669	56.869.569	56.871.312	61.241.210
E. Waardeverminderingen op voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen (toevoegingen +, terugnemingen -)	631/4	182.437	458.095	809.503	30.000
F. Voorzieningen voor risico's en kosten (toevoegingen +, bestedingen en terugnemingen -)	635/8	(1.046.731)	245.257	(2.581.829)	(1.272.520)
G. Andere bedrijfskosten	640/8	1.099.879	1.714.231	1.384.933	821.641
H. Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten (-)	649	0	0	0	0
III. Bedrijfswinst (+)	70/64	12.712.924	1.396.465	9.140.968	0
Bedrijfsverlies (-)	64/70	0	0	0	(21.482.496)
IV. Financiële opbrengsten	75	7.545.722	7.780.604	7.864.961	6.746.343
A. Opbrengsten uit financiële vaste activa	750	0	78.741	222.395	0
B. Opbrengsten uit vlottende activa	751	4.816.908	4.337.984	3.686.662	3.421.383
C. Andere financiële opbrengsten	752/9	2.728.814	3.363.879	3.955.905	3.324.960
V. Financiële kosten (-)	65	(5.690.189)	(8.024.484)	(8.985.927)	(8.651.363)
A. Kosten van schulden	650	6.186.210	7.700.376	8.027.676	8.491.108
B. Waardeverminderingen op andere vlottende activa dan bedoeld onder II. E (toevoegingen +, terugnemingen -)	651	(628.143)	104.045	336.985	30.000
C. Andere financiële kosten	652/9	132.122	220.064	621.265	130.255
VI. Winst uit de gewone bedrijfsuitoefening (+)	70/65	14.568.457	1.152.585	8.020.003	0
Verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening (-)	65/70	0	0	0	(23.387.516)
VII. Uitzonderlijke opbrengsten	76	4.445.195	13.421.394	18.479.585	21.144.813
A. Terugneming van afschrijvingen en van waardeverminderingen op immateriële en materiële vaste activa	760	6.678	4.423.712	26.500	0
B. Terugneming van waardeverminderingen op financiële vaste activa	761	0	0	0	0
C. Terugneming van voorzieningen voor uitzonderlijke risico's en kosten	762	0	1.436.600	1.763.465	0
D. Meerwaarden bij de realisatie van vaste activa	763	28.952	5.544	7.332.616	6.026.035
E. Andere uitzonderlijke opbrengsten	764/9	4.409.565	7.555.538	9.357.004	15.118.778
VIII. Uitzonderlijke kosten (-)	66	(1.408.402)	(2.961.441)	(2.208.289)	(588.793)
A. Uitzonderlijke afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	660	72.217	2.183.933	635.504	420.793
B. Waardeverminderingen op financiële vaste activa	661	0	13.000	1.979	0
C. Voorzieningen voor uitzonderlijke risico's en kosten (toevoegingen +, bestedingen -)	662	0	0	75.000	0
D. Minderwaarden bij de realisatie van vaste activa	663	21.795	1.066	415.961	0
E. Andere uitzonderlijke kosten	664/8	1.314.390	763.442	1.079.845	168.000
F. Als herstructureringskosten geactiveerde uitzonderlijke kosten	669	0	0	0	0
IX Winst van het boekjaar (+)	70/66	17.605.250	11.612.539	24.291.299	0
Verlies van het boekjaar (-)	66/70	0	0	0	(2.831.496)

3.2.1 Geconsolideerde bedrijfsopbrengsten

3.2.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2010 – jaarrekening 2011

De horizontale analyse heeft tot doel na te gaan hoe de financiële gegevens evolueerden in de periode 2010 en 2011. De 21 hogescholen realiseerden in het boekjaar 2011 een geconsolideerde bedrijfsopbrengst van 886.083.420 EUR. De vergelijking van de belangrijkste rubrieken van de bedrijfsopbrengsten wordt in volgende tabel weergegeven.

Evolutie bedrijfsopbrengsten : ten opzichte van jaarrekening 2010	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR11-JR10	JR11-JR10
		2010	2011	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		wijziging	wijziging
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	869.160.477	886.083.420	+ 16.922.944	+ 1,95 %
A. Omzet	70	779.918.623	791.640.947	+ 11.722.324	+ 1,50 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	(93.651)	(1.634.956)	- 1.541.305	- 1645,80 %
C. Geproduceerde vaste activa	72	0	0	+ 0	
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	61.304.318	65.655.771	+ 4.351.453	+ 7,10 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	28.031.186	30.421.658	+ 2.390.472	+ 8,53 %

Tijdens het boekjaar 2011 groeiden de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten met 1,95%. In absolute bedragen is dit een toename met 16.922.944 EUR. De verklaringen voor de toename van de bedrijfsopbrengsten volgen verder in de tekst.

De *omzet* vormt in absolute termen de hoofdbron van de bedrijfsopbrengsten. Deze rubriek bestaat uit een aantal deelrubrieken: de *werkingsuitkeringen*, de *studie- en inschrijvingsgelden*, de *opbrengsten uit onderwijsactiviteiten en verkoop*, de *sociale toelagen*, de *dienstverlening en onderzoek*, de *toegekende kortingen* en de *overige omzet*. Samengevat geeft deze rubriek weer welke inkomsten de hogescholen gegenereerd hebben uit hun corebusiness, met name onderwijs, onderzoek en dienstverlening.

De toename van de rubriek *omzet* is vooral te verklaren door de stijging van de deelrubriek *werkingsuitkeringen* met 6.626.485 EUR (+0,98%), de deelrubriek *studie- en inschrijvingsgelden* met 1.887.465 EUR (+3,02%) en de deelrubriek *dienstverlening en onderzoek* met 3.197.027 EUR (+15,84%).

De deelrubriek *werkingsuitkeringen* is door de indexering in juni 2011 heel licht gestegen (+0,9%). Het bijkomend vakantiegeld is in 2011 opnieuw toegenomen naar aanleiding van artikel 4.1. "verhoging vakantiegeld personeel hogescholen" uit de afgesloten CAO II Hoger onderwijs van 12 december 2006. Een andere component binnen de *werkingsuitkeringen* bracht echter minder middelen voort dan voorheen, namelijk de *actualisatie van de loonmassa december*. In toepassing van een advies van de IBR-commissie voor het Vlaams hoger onderwijs boekten de hogescholen per eind 2006 hun historische langetermijnvorderingen m.b.t. de lonen van december 1995, het vakantiegeld 1995 en de RSZ vierde kwartaal 1995 af en vervingen dit door een anticipatie (via een overlopende actiefrekening) op de enveloppe voor het volgend boekjaar op basis van het geactualiseerde bedrag van de betreffende personeelsschulden in de betrokken periode.

De deelrubriek *studie- en inschrijvingsgelden* steeg in het jaar 2011 met 1.887.465 EUR. De tijdens een academiejaar ontvangen studiegelden en inschrijvingsgelden hebben betrekking op twee kalenderjaren en dienen bijgevolg ook deels overgedragen te worden naar het volgende boekjaar.

De voor 2011 geboekte opbrengsten liggen 3,02% hoger dan in 2010. De hogescholen geven hiervoor diverse verklaringen:

- de herschikking van het programma-aanbod;
- een toename van het aantal studenten in de reguliere maar ook in de voortgezette opleidingen;
- een andere timing in de organisatie van de cursussen, waarbij de opbrengsten gerelateerd worden aan het boekjaar waarin ze georganiseerd worden.

De deelrubriek dienstverlening en onderzoek steeg met 3.197.027 EUR of 15,84% in het jaar 2011. De stijging heeft hoofdzakelijk betrekking op de posten contractonderwijs en projectmatig wetenschappelijk onderzoek.

Een andere bron van de bedrijfsopbrengsten, namelijk de *wijziging in de voorraad goederen*, daalt met 1.541.305 EUR in het jaar 2011. Er zijn zeven hogescholen (KDG, KHBO, Plantijn, PHL, Lessius Antwerpen, Lessius Mechelen en KaHo Sint-Lieven) die hun projecten in uitvoering in 2011 verwerken via een activering onder de voorraadpost Projecten in Uitvoering (onderdeel van de op de actiefzijde van de balans opgenomen voorraden). Deze boekingswijze omvat ook het gebruik van de rekening "Voorraadjwijzigingen projecten in uitvoering" (code 71 van de resultatenrekening) om de wijzigingen in de voorraadwaarde van de zelf geproduceerde voorraden te verklaren.

De rubriek *lidgelden, schenkingen en subsidies* neemt toe met 7,10% of 4.351.453 EUR. Deze toename is volledig te verklaren door de stijging van de geboekte subsidies, vooral de subsidies afkomstig van de Vlaamse Overheid en van de Europese Gemeenschap stijgen het meest. Deze rubriek bevat ook de boeking van de gedeeltelijke terugvordering van de bedrijfsvoorheffing van onderzoekers. Deze opbrengsten worden conform het CBN-advies 2009/12 van 18 november 2009 m.b.t. "de boekhoudkundige verwerking van het stelsel tot gedeeltelijke vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing zoals geregeld door artikel 275/3 van het W.I.B." geboekt op de rubriek *lidgelden, schenkingen en subsidies*.

De *andere bedrijfsopbrengsten* liggen hoger in vergelijking met 2010. We stellen een hogere recuperatie vast van de doorgerekende kosten aan derden en van de loonkosten.

3.2.1.2 Horizontale analyse: begroting 2011 – jaarrekening 2011

Bij het opstellen van de begroting maken de hogescholen meestal een voorzichtige raming van de bedrijfsopbrengsten. We stellen in 2011 vast dat de bedrijfsopbrengsten in realiteit dicht aanleunen bij de begrote bedragen voor dat jaar. De geconsolideerde bedrijfsopbrengsten liggen slechts 2,74% boven de gebudgetteerde bedrijfsopbrengsten. De hogescholen hebben dus keurig de bedrijfsopbrengsten begroot voor het jaar 2011.

Onderstaande tabel geeft heel overzichtelijk de begrote en de reële bedrijfsopbrengsten weer voor 2011.

Evolutie bedrijfsopbrengsten : ten opzichte van begroting 2011	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR11-BG11	JR11-BG11
		2011	2011	absolute	relatieve
			(eenheden euro)	afwijking	afwijking
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	886.083.420	862.476.024	+ 23.607.396	+ 2,74 %
A. Omzet	70	791.640.947	775.174.854	+ 16.466.093	+ 2,12 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	(1.634.956)	(609.160)	- 1.025.796	- 168,40 %
C. Geproduceerde vaste activa	72	0	0	+ 0	
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	65.655.771	61.488.889	+ 4.166.882	+ 6,78 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	30.421.658	26.421.441	+ 4.000.217	+ 15,14 %

De hogescholen slaagden er in de *omzet* als rubriek van hun bedrijfsopbrengsten vrij nauwkeurig in te schatten. We stellen een kleine afwijking vast van 2,12%.

Wat betreft de *werkingsuitkeringen* kunnen de hogescholen zich baseren op de raming die AHOVOS hen in de aanloop naar de begrotingsopmaak meedeelt (per einde september). De hogescholen hebben bijgevolg hun werkingsuitkeringen, voor zover dit in hun mogelijkheden lag, op een vrij realistische en correcte wijze ingeschat. Dezelfde opmerking geldt voor de andere deelrubrieken van de opbrengstenrekening *omzet*. Ook hier werden de opbrengsten vrij correct begroot.

De hogescholen die hun projecten in uitvoering verwerken via activering onder de voorraadpost Projecten in uitvoering (code 30 – activa balans) hebben de waarde van de voorraadwijziging m.b.t. deze projecten geraamd. De afwijking tussen de begrote cijfers en de effectief geboekte bedragen is te verklaren door het feit dat de voortgang van een project bij de begrotingsopstelling moeilijk in te schatten is.

De rubriek *lidgelden, schenkingen en subsidies* ligt in realiteit 6,78% hoger dan begroot, deze toename is te verklaren door de evoluties in de rekening subsidies en de rekening met de boeking van de gedeeltelijke terugvordering van de bedrijfsvoorheffing van onderzoekers.

De andere bedrijfsopbrengsten liggen 15,14% hoger dan begroot, de rekeningen m.b.t. de recuperatie van de doorgerekende kosten aan derden en de recuperatie van de loonkosten verklaren deze toename.

3.2.1.3 Verticale analyse: jaarrekening 2010 – jaarrekening 2011

De hogescholen realiseren de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten met de opbrengsten van de vier hierboven reeds vermelde rubrieken. De rubriek *omzet* waarin de werkingsuitkeringen van de overheid vervat zitten, blijft de belangrijkste opbrengstenbron. De rubriek omzet bedraagt 89,34% van de totale bedrijfsopbrengsten.

De rubriek *lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies* omvat 7,41% van de totale bedrijfsopbrengsten. Tenslotte bedragen de andere bedrijfsopbrengsten 3,43% van de totale bedrijfsopbrengsten.

De samenstelling van de bedrijfsopbrengsten in de jaarrekening 2011 benadert sterk de structuur van de bedrijfsopbrengsten in de jaarrekening 2010.

Bedrijfsopbrengsten	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>% aandeel in de bedrijfsopbrengsten</i>		2010	2011
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	100,00 %	100,00 %
A. Omzet	70	89,73 %	89,34 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	- 0,01 %	- 0,18 %
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	7,05 %	7,41 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	3,23 %	3,43 %

3.2.1.4 Verticale analyse: begroting 2011 – jaarrekening 2011

De samenstelling van de bedrijfsopbrengsten in de jaarrekening 2011 ligt in lijn met de begrote structuur van de bedrijfsopbrengsten. De bedrijfsopbrengsten werden dit jaar vrij correct begroot. We stellen geen belangrijke verschuivingen vast.

Bedrijfsopbrengsten	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>% aandeel in de bedrijfsopbrengsten</i>		2011	2011
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	100,00 %	100,00 %
A. Omzet	70	89,34 %	89,88 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	- 0,18 %	- 0,07 %
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	7,41 %	7,13 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	3,43 %	3,06 %

3.2.2 Geconsolideerde bedrijfskosten³

3.2.2.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2010 – jaarrekening 2011

Tijdens het boekjaar 2011 besteedden de 21 hogescholen 876.942.452 EUR aan bedrijfskosten. Voor de belangrijkste kostenrubrieken wordt in onderstaande tabel een vergelijking gemaakt tussen de werkelijke kosten opgenomen in de geconsolideerde resultatenrekeningen 2010 en 2011.

³ Een aantal oorspronkelijke inrichtende machten (rechtspersonen) bleven eigenaar van de gebouwen en stellen bijvoorbeeld d.m.v. een *gebruiksovereenkomst om niet* deze gebouwen ter beschikking van de nieuwe hogeschool. Dit leidt tot een onderschatting van de afschrijvingskosten en/of de huurkosten opgenomen in de resultatenrekeningen.

Evolutie bedrijfskosten : ten opzichte van jaarrekening 2010		codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR11-JR10	JR11-JR10
			2010	2011	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		wijziging	wijziging	
II. Bedrijfskosten		60/64	867.764.012	876.942.452	+ 9.178.440	+ 1,06 %
A.	Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	13.625.408	13.760.430	+ 135.021	+ 0,99 %
B.	Diensten en diverse goederen	61	146.786.173	143.855.795	- 2.930.377	- 2,00 %
C.	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	648.065.278	662.842.308	+ 14.777.030	+ 2,28 %
D.	Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	56.869.569	56.871.312	+ 1.743	+ 0,00 %
E.	Waardeverminderingen op voorraden	631/4	458.095	809.503	+ 351.408	+ 76,71 %
F.	Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	245.257	(2.581.829)	- 2.827.086	- 1152,70 %
G.	Andere bedrijfskosten	640/8	1.714.231	1.384.933	- 329.298	- 19,21 %
H.	Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten (-)	649	0	0	+ 0	

Tijdens het boekjaar 2011 stegen de bedrijfskosten met 1,06% (+9.178.440 EUR). De toename van de bedrijfskosten situeert zich in alle belangrijke rubrieken. De grootste kostenpost, de *bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen* kende de grootste absolute groei en was vrij bepalend voor het groeiritme van de totale bedrijfskosten.

De geconsolideerde kosten *diensten en diverse goederen* dalen met 2%. Dit kan betekenen dat de hogescholen in 2011 voorzichtig zijn omgegaan met de beschikbare middelen en in het algemeen eerder een spaarzaam beleid gevoerd hebben wat betreft deze kostenrekening.

De totale loonkosten zijn in 2011 met 14,7 miljoen euro of 2,28% gestegen. De loonkosten via AHOVOS stegen met 1,78%. Deze stijging is het gevolg van de indexaanpassing per 1 juni 2011 en van de toepassing van de biënnales in combinatie met een inkrimping van het personeelsbestand met 113,50 VTE's. De personeelskosten betaald via de instelling zijn tegenover 2010 procentueel opnieuw sterker gestegen (+5,83%) dan de loonkosten betaald via AHOVOS (+1,78%). Meer details hierover zijn terug te vinden in hoofdstuk vier.

De afschrijvingskosten zijn status quo gebleven in het jaar 2011. Het volume aan investeringen in 2011 bedraagt 70.546.762 EUR en is nog steeds vrij groot. Ten opzichte van het vorig jaar 2010 merken we evenwel een daling van de totale investeringen. Om de evolutie van de afschrijvingskosten te verklaren, dient niet alleen rekening gehouden te worden met het investeringsvolume, maar ook met de investeringsmix. De aard van de investeringen is immers bepalend voor het al of niet afschrijven en voor het toepassen van het afschrijvingsritme zoals vastgelegd in de waarderingsregels.

Er werd in 2011 ook een terugname geboekt van de voorzieningen voor risico's en kosten ten bedrage van 2.827.086 EUR. Deze beweging wordt grotendeels verklaard door de boeking bij de Artesis hogeschool van een terugname van voorzieningen (2.000.000 EUR) m.b.t. een bouwgeschild in fase 4.2 bij de campus De Singel.

3.2.2.2 Horizontale analyse: begroting 2011 – jaarrekening 2011

De reële bedrijfskosten liggen onder het begrote niveau in 2011. Het werkelijke kostenbedrag is 0,79% lager dan het geraamde bedrag. In absolute bedragen stemt dit overeen met een minkost van 7.016.068 EUR.

Evolutie bedrijfskosten :		codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR11-BG11	JR11-BG11
· ten opzichte van begroting 2011			2011	2011	absolute	relatieve
				(eenheden euro)	afwijking	afwijking
II. Bedrijfskosten		60/64	876.942.452	883.958.520	- 7.016.068	- 0,79 %
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen		60	13.760.430	12.243.775	+ 1.516.654	+ 12,39 %
B. Diensten en diverse goederen		61	143.855.795	152.482.132	- 8.626.337	- 5,66 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen		62	662.842.308	658.412.282	+ 4.430.026	+ 0,67 %
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA		630	56.871.312	61.241.210	- 4.369.898	- 7,14 %
E. Waardeverminderingen op voorraden		631/4	809.503	30.000	+ 779.503	+ 2598,34 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten		635/8	(2.581.829)	(1.272.520)	- 1.309.309	- 102,89 %
G. Andere bedrijfskosten		640/8	1.384.933	821.641	+ 563.292	+ 68,56 %
H. Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten	(-)	649	0	0	+ 0	

Budgetoverschrijdingen hebben zich gemanifesteerd bij de kosten voor :

- *handelsgoederen, grond- en hulpstoffen,*
- *bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen,*
- *waardeverminderingen op voorraden en handelsvorderingen,*
- *de andere bedrijfskosten.*

De budgetten voor bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen werden heel licht overschreden met 0,67%. Waardeverminderingen op voorraden en handelsvorderingen zijn moeilijk begrootbaar. De problemen komen immers meestal pas na de begrotingsopstelling aan de oppervlakte. Budgetoverschrijdingen zijn hier dan ook vrij logisch.

Bij de overige rubrieken werden de voorziene budgetten niet integraal aangewend. In absolute bedragen zijn de zwaarste onderbestedingen terug te vinden bij de rubrieken *diensten de diverse goederen* (8.626.337 EUR) en bij de *afschrijvingen en waardeverminderingen* (4.369.898 EUR).

De onderbesteding op het budget voor *afschrijvingen en waardeverminderingen* is een jaarlijks weerkend gegeven. Historisch begrote investeringsprojecten lopen wel vaker wat vertraging op in hun uitvoering waardoor de afschrijvingen pas later dan voorzien in de begroting beginnen te lopen.

3.2.2.3 Verticale analyse: jaarrekening 2010 – jaarrekening 2011

De structuur van de geconsolideerde bedrijfskosten wordt hieronder weergegeven. Voor elke component van de bedrijfskosten wordt het procentueel aandeel in de totale bedrijfskosten aangeduid. Drie kostencomponenten, nl. de kosten voor diensten en diverse goederen, de bezoldigingskosten en de afschrijvingskosten nemen samen 98,48% van de totale bedrijfskosten voor hun rekening in het jaar 2011.

De samenstelling van de bedrijfskosten in de jaarrekening 2011 benadert de structuur van de bedrijfskosten in de jaarrekening 2010. De verschuivingen binnen de bedrijfskostenstructuur zijn minimaal.

Bedrijfskosten	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>% aandeel in de bedrijfsopbrengsten</i>		2010	2011
II. Bedrijfskosten	60/64	100,00 %	100,00 %
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	1,57 %	1,57 %
B. Diensten en diverse goederen	61	16,92 %	16,40 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	74,68 %	75,59 %
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	6,55 %	6,49 %
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	0,05 %	0,09 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	0,03 %	- 0,29 %
G. Andere bedrijfskosten	640/8	0,20 %	0,16 %

3.2.2.4 Verticale analyse: begroting 2011 – jaarrekening 2011

De begrote structuur van de bedrijfskosten van het jaar 2011 sluit behoorlijk aan bij de werkelijke kostenstructuur. De uitvoering van de begroting heeft geen fundamentele verschuivingen in de structuur van de bedrijfskosten veroorzaakt. De begrote kosten voor diensten en diverse goederen blijven onderbested. We merken in deze verticale analyse toch het procentueel groter dan begroot aandeel van de loonkosten op in de jaarrekening 2011.

Bedrijfskosten	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>% aandeel in de bedrijfsopbrengsten</i>		2011	2011
II. Bedrijfskosten	60/64	100,00 %	100,00 %
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	1,57 %	1,39 %
B. Diensten en diverse goederen	61	16,40 %	17,25 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	75,59 %	74,48 %
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	6,49 %	6,93 %
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	0,09 %	0,00 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	- 0,29 %	- 0,14 %
G. Andere bedrijfskosten	640/8	0,16 %	0,09 %

3.2.3 Geconsolideerde bedrijfswinst | 70/65 |

De geconsolideerde bedrijfswinst is het resultaat dat de hogescholen behalen uit hun courante activiteiten. In het boekjaar 2011 realiseerde de sector een bedrijfswinst van 9.140.968 EUR ten opzichte van 1.396.465 EUR vorig jaar.

De bedrijfswinst 2011 is beter dan vorig jaar en is toegenomen met 7.744.503 EUR. De positieve evolutie van het geconsolideerd bedrijfsresultaat in 2011 is in hoofdzaak toe te schrijven aan een sterkere stijging (+1,95%) van de bedrijfsopbrengsten ten opzichte van de stijging (+1,06%) van de bedrijfskosten in het jaar 2011. In de jaren 2008, 2009 en 2010 stelden we een stelselmatige daling vast van het bedrijfsresultaat. Het jaar 2011 is in dat opzicht een keerpunt doordat de bedrijfswinst opnieuw toeneemt. De hogescholensector besteedde in 2011 dus wat minder verkregen middelen

voor haar werking.

De bedrijfswinst 2011 is gunstiger dan het in de begroting 2011 voorziene bedrijfsresultaat. Er werd immers door de hogescholen een bedrijfsverlies begroot voor 2011 van –21.482.496 EUR. Er is dus een afwijking van 30.623.464 EUR tussen de in 2011 effectief gerealiseerde bedrijfswinst en het voor 2011 begrote bedrijfsverlies. Dit beantwoordt aan een jaarlijks terugkerende trend.

Bij het opstellen van de begroting nemen de hogescholen enige voorzichtigheid in acht. Dit vertaalt zich doorgaans in lagere bedrijfskosten en hogere bedrijfsopbrengsten dan begroot. Wanneer door het effect van een dergelijke politiek het spanningsveld tussen de begrote cijfers en de gerealiseerde cijfers te groot wordt, kan dit de waarde van de begroting als beleidsinstrument in het gedrang brengen.

Evolutie bedrijfswinst / bedrijfsverlies :	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR11-JR10	BG - Boekjaar	JR11-BG11
		2010	2011	absolute	2011	absolute
		(eenheden euro)		wijziging	(eenheden euro)	afwijking
. ten opzichte van jaarrekening 2010						
. ten opzichte van begroting 2011						
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	869.160.477	886.083.420	+ 16.922.944	862.476.024	+ 23.607.396
II. Bedrijfskosten	60/64	867.764.012	876.942.452	+ 9.178.440	883.958.520	- 7.016.068
III. Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies	(+) / (-)	1.396.465	9.140.968	+ 7.744.503	(21.482.496)	+ 30.623.464

3.2.4 Geconsolideerd financieel resultaat | 75 - 65 |

Het financieel resultaat is het verschil tussen de financiële opbrengsten en de financiële kosten en bedraagt in 2011 -1.120.965 EUR tegenover -243.880 EUR vorig jaar. Deze daling van het financieel resultaat is bijna volledig toe te schrijven aan de toename van de financiële kosten. De rentelasten op jaarbasis zijn wat toegenomen ten opzichte van vorig jaar. De belangrijkste toename binnen de financiële kosten situeert zich echter bij de rekening "andere financiële kosten": op deze rekening werden o.m. minderwaarden geboekt, gerealiseerd bij de verkoop van beleggingsfondsen.

De financiële opbrengsten bleven in 2011 ongeveer status quo tegenover vorig jaar. We merken echter wel twee bewegingen binnen de rubriek financiële opbrengsten. Enerzijds dalen de opbrengsten uit vlottende activa in 2011, anderzijds wordt deze daling gecompenseerd door toename van de rekening andere financiële opbrengsten. Het effectief gerealiseerde financieel resultaat in 2011 ligt hoger dan het begrote financiële resultaat. De begrote financiële opbrengsten werden onderschat.

Evolutie financiële opbrengsten / kosten :	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR11-JR10	BG - Boekjaar	JR11-BG11
		2010	2011	absolute	2011	absolute
		(eenheden euro)		wijziging	(eenheden euro)	afwijking
. ten opzichte van jaarrekening 2010						
. ten opzichte van begroting 2011						
IV. Financiële opbrengsten	75	7.780.604	7.864.961	+ 84.357	6.746.343	+ 1.118.618
V. Financiële kosten	65	8.024.484	8.985.927	+ 961.443	8.651.363	+ 334.564
Financieel resultaat	(+) / (-)	75/65	(243.880)	(1.120.965)	- 877.086	(1.905.020)
						+ 784.055

3.2.5 Geconsolideerd uitzonderlijk resultaat | 76 - 66 |

De geconsolideerde uitzonderlijke opbrengsten en de geconsolideerde uitzonderlijke kosten vormen samen het geconsolideerd uitzonderlijk resultaat. Dit laatste vertoont een grillig verloop. Wegens het uitzonderlijke karakter van dit resultaat is het moeilijk hieruit conclusies te trekken die gelden voor de sector in zijn geheel.

Eénmalige en individueel optredende factoren bepalen hier immers het beeld. Zo omvatten de uitzonderlijke opbrengsten onder andere geboekte meerwaarden naar aanleiding van de verkoop van vaste activa (rekening 763 *Meerwaarden bij de realisatie van vaste activa*) en ook Agion-subsidies aangewend ter dekking van kapitaalaflossingen van leningen (rekening 764/9 *Andere uitzonderlijke opbrengsten*). Zo werd een uitbetaling van Agion-subsidies voor een dossier uit het verleden (periode 2003-2009) geboekt op de rekening andere uitzonderlijke opbrengsten. De uitzonderlijke opbrengsten bedragen 18.479.585 EUR en zijn met 5.058.191 EUR gestegen ten opzichte van het jaar 2010.

De uitzonderlijke kosten bestaan hoofdzakelijk uit:

- uitzonderlijke afschrijvingen en waardverminderingen op oprichtingskosten, immateriële en materiële vaste activa (rekening 660);
- andere uitzonderlijke kosten (rekening 664/9);
- minderwaarden bij de realisatie van vaste activa geboekt (rekening 663).

De uitzonderlijke kosten bedragen 2.208.289 EUR en zijn met 753.152 EUR gedaald ten opzichte van het jaar 2010.

UITZONDERLIJKE OPBRENGSTEN / KOSTEN RR [76/66] - Evolutie ten opzichte van JAARREKENING 2010 / BEGROTING 2011

Evolutie uitzonderlijke opbrengsten / kosten :	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR11-JR10	BG - Boekjaar	JR11-BG11
		2010	2011	absolute	2011	absolute
· ten opzichte van jaarrekening 2010		(eenheden euro)		wijziging		afwijking
· ten opzichte van begroting 2011					(eenheden euro)	
VII. Uitzonderlijke opbrengsten	76	13.421.394	18.479.585	+ 5.058.191	21.144.813	- 2.665.228
VIII. Uitzonderlijke kosten	66	2.961.441	2.208.289	- 753.152	588.793	+ 1.619.496
Uitzonderlijk resultaat	(+) / (-) 76/66	10.459.953	16.271.296	+ 5.811.343	20.556.020	- 4.284.724

3.2.6 De geconsolideerde winst van het boekjaar | 70/67 |

De geconsolideerde winst van het boekjaar is het resultaat dat de hogescholen behalen uit al hun activiteiten. In het boekjaar 2011 realiseerde de sector een winst van het boekjaar van 24.291.299 EUR. Het positieve uitzonderlijke resultaat van 16.271.296 EUR heeft hoofdzakelijk bijgedragen tot de winst van het boekjaar.

De winst van het boekjaar 2011 is gunstiger dan het in de begroting 2011 voorziene verlies van het boekjaar. Er werd door de hogescholen voor 2011 een verlies van het boekjaar begroot van -2.831.496 EUR. Er is dus een significante afwijking van 27.122.795 EUR tussen de in 2011 effectief gerealiseerde winst van het boekjaar en het voor 2011 begrote verlies van het boekjaar.

Deze belangrijke onderschatting van het resultaat van het boekjaar is een jaarlijks wekerende vaststelling. Deze vaststelling bevestigt de conclusie die geformuleerd werd bij de bespreking van het bedrijfsresultaat (zie punt 3.2.3).

Evolutie winst / verlies van het boekjaar : · ten opzichte van jaarrekening 2010 · ten opzichte van begroting 2011	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR11-JR10	BG - Boekjaar	JR11-BG11	
		2010	2011	absolute	2011	absolute	
		(eenheden euro)		wijziging	(eenheden euro)	afwijking	
Totale opbrengsten	70/76	890.362.475	912.427.967	+ 22.065.492	890.367.180	+ 22.060.786	
Totale kosten	60/66	878.749.936	888.136.667	+ 9.386.731	893.198.676	- 5.062.008	
IX. Winst / Verlies van het boekjaar	(+) / (-)	70/66	11.612.539	24.291.299	+ 12.678.761	(2.831.496)	+ 27.122.795

3.3 Resultatenrekening: enkele kengetallen per hogeschool

3.3.1 Bedrijfsopbrengsten

De tabel op de volgende pagina geeft een overzicht van de totale bedrijfsopbrengsten en van de belangrijkste componenten ervan per hogeschool.

- ◆ **Aandeel van de totale bedrijfsopbrengsten per hogeschool in de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten**

De Hogeschool Gent (HG) verwerft als grootste hogeschool het hoogste individuele aandeel (12,87%) in de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten. Het laagste individuele aandeel (0,66%) in de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten geldt voor de Hogere Zeevaartschool (HZS).

- ◆ **Aandeel van de omzet per hogeschool in de totale bedrijfsopbrengsten van de hogeschool**

De geconsolideerde omzet van de 21 hogescholen vertegenwoordigen in het boekjaar 2011 89,34% van de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten. In de Hogere Zeevaartschool bedraagt de omzet 94,24% van de totale bedrijfsopbrengsten, in de Kaho- St.Lieven bedraagt de omzet 80,59% van de totale bedrijfsopbrengsten.

- ◆ **Aandeel van de opbrengst uit lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies per hogeschool in de totale bedrijfsopbrengsten van de hogeschool**

Het relatieve belang van de geconsolideerde opbrengst uit *lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies* bedraagt 7,41% van de totale bedrijfsopbrengsten.

- ◆ **Aandeel van de andere bedrijfsopbrengsten per hogeschool in de totale bedrijfsopbrengsten van de hogeschool**

Het geconsolideerde aandeel van de *andere bedrijfsopbrengsten* in de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten bedraagt in het boekjaar 2011 3,43%. Het relatieve belang van de *andere bedrijfsopbrengsten* schommelt sterk van hogeschool tot hogeschool: laagste waarde 0,84% (HZS), hoogste waarde 6,48% (HWVL).

Bedrijfsopbrengsten per hogeschool - Boekjaar 2011

	Bedrijfsopbrengsten RR [70/74]		Omzet RR [70]			Wijziging in de voorraad goederen RR [71]			Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies - RR [73]			Andere bedrijfsopbrengsten RR [74]		
	Bedrag	% Ag Hs	Bedrag	% Ag Hs	% Bo	Bedrag	% Ag Hs	% Bo	Bedrag	% Ag Hs	% Bo	Bedrag	% Ag Hs	% Bo
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>														
Artevelde	60.736.057	6,85 %	56.569.513	7,15 %	93,14 %	0	0,00 %	0,00 %	2.083.773	3,17 %	3,43 %	2.082.771	6,85 %	3,43 %
Erasmus	41.091.749	4,64 %	36.272.745	4,58 %	88,27 %	0	0,00 %	0,00 %	2.498.820	3,81 %	6,08 %	2.320.184	7,63 %	5,65 %
Artesis	64.844.485	7,32 %	58.914.657	7,44 %	90,86 %	0	0,00 %	0,00 %	4.305.307	6,56 %	6,64 %	1.624.521	5,34 %	2,51 %
HG	114.026.320	12,87 %	100.183.273	12,66 %	87,86 %	0	0,00 %	0,00 %	9.516.237	14,49 %	8,35 %	4.326.810	14,22 %	3,79 %
WenK	35.678.641	4,03 %	32.214.376	4,07 %	90,29 %	0	0,00 %	0,00 %	2.183.460	3,33 %	6,12 %	1.280.805	4,21 %	3,59 %
HWVI	37.090.268	4,19 %	30.184.340	3,81 %	81,38 %	0	0,00 %	0,00 %	4.503.855	6,86 %	12,14 %	2.402.073	7,90 %	6,48 %
KDG	58.508.590	6,60 %	53.759.756	6,79 %	91,88 %	(185.831)	11,37 %	- 0,32 %	2.983.176	4,54 %	5,10 %	1.951.489	6,41 %	3,34 %
KHBO	26.946.724	3,04 %	24.452.761	3,09 %	90,74 %	370.214	- 22,64 %	1,37 %	1.816.993	2,77 %	6,74 %	306.756	1,01 %	1,14 %
KHK	50.409.579	5,69 %	43.681.225	5,52 %	86,65 %	0	0,00 %	0,00 %	4.015.618	6,12 %	7,97 %	2.712.736	8,92 %	5,38 %
KHL	38.415.937	4,34 %	35.676.959	4,51 %	92,87 %	0	0,00 %	0,00 %	1.456.811	2,22 %	3,79 %	1.282.167	4,21 %	3,34 %
KHLim	46.068.705	5,20 %	41.913.272	5,29 %	90,98 %	0	0,00 %	0,00 %	3.184.961	4,85 %	6,91 %	970.472	3,19 %	2,11 %
Lessius M	40.036.269	4,52 %	34.189.093	4,32 %	85,40 %	(986.350)	60,33 %	- 2,46 %	5.437.582	8,28 %	13,58 %	1.395.944	4,59 %	3,49 %
KaHoStL	46.595.974	5,26 %	37.551.379	4,74 %	80,59 %	455.200	- 27,84 %	0,98 %	7.551.011	11,50 %	16,21 %	1.038.384	3,41 %	2,23 %
KHZWVI	51.281.979	5,79 %	47.746.936	6,03 %	93,11 %	0	0,00 %	0,00 %	2.654.000	4,04 %	5,18 %	881.043	2,90 %	1,72 %
Lessius A	22.246.545	2,51 %	20.409.260	2,58 %	91,74 %	(537.516)	32,88 %	- 2,42 %	2.017.461	3,07 %	9,07 %	357.340	1,17 %	1,61 %
Plantijn	20.579.863	2,32 %	18.838.326	2,38 %	91,54 %	(884.841)	54,12 %	- 4,30 %	1.721.222	2,62 %	8,36 %	905.155	2,98 %	4,40 %
PHL	35.227.195	3,98 %	30.356.844	3,83 %	86,17 %	138.264	- 8,46 %	0,39 %	3.729.959	5,68 %	10,59 %	1.002.128	3,29 %	2,84 %
Groep T	16.264.637	1,84 %	14.728.454	1,86 %	90,56 %	0	0,00 %	0,00 %	922.516	1,41 %	5,67 %	613.667	2,02 %	3,77 %
HUB - EHSAL	52.301.916	5,90 %	48.060.331	6,07 %	91,89 %	(4.095)	0,25 %	- 0,01 %	1.616.248	2,46 %	3,09 %	2.629.432	8,64 %	5,03 %
XIOS - HL	21.907.465	2,47 %	20.448.406	2,58 %	93,34 %	0	0,00 %	0,00 %	1.170.483	1,78 %	5,34 %	288.576	0,95 %	1,32 %
HZS	5.824.523	0,66 %	5.489.040	0,69 %	94,24 %	0	0,00 %	0,00 %	286.277	0,44 %	4,92 %	49.206	0,16 %	0,84 %
Aggregatie Hs	886.083.420	100,00 %	791.640.947	100,00 %	89,34 %	(1.634.956)	100,00 %	- 0,18 %	65.655.771	100,00 %	7,41 %	30.421.658	100,00 %	3,43 %
Rekenkundig gemiddelde	42.194.449		37.697.188		89,69 %	(77.855)		- 0,32 %	3.126.465		7,39 %	1.448.650		3,24 %
Laagste waarde	5.824.523	0,66 %	5.489.040	0,69 %	80,59 %	(986.350)	- 27,84 %	- 4,30 %	286.277	0,44 %	3,09 %	49.206	0,16 %	0,84 %
Hoogste waarde	114.026.320	12,87 %	100.183.273	12,66 %	94,24 %	455.200	60,33 %	1,37 %	9.516.237	14,49 %	16,21 %	4.326.810	14,22 %	6,48 %

% Ag Hs = procentueel aandeel van de rubriek in het geaggregeerd bedrag van de hogescholen
 % Bo = procentueel aandeel van de rubriek in de bedrijfsopbrengsten RR [70/74] van de hogeschool

3.3.2 Bedrijfskosten

Op de volgende pagina worden de totale bedrijfskosten en de belangrijkste componenten van de bedrijfskosten per hogeschool weergegeven.

- ♦ **Aandeel van de kosten voor diensten en diverse goederen per hogeschool in de totale bedrijfskosten van de hogeschool**

De geconsolideerde kosten voor *diensten en diverse goederen* van de 21 hogescholen bedroegen 16,40% van de geconsolideerde bedrijfskosten. Verhoudingsgewijze besteedt de Hogere Zeevaartschool het meest aan kosten voor *diensten en diverse goederen* (25,49% van haar bedrijfskosten) en de Katholieke Hogeschool Kempen het minst (13,14%).

- ♦ **Aandeel van de bezoldigingskosten per hogeschool in de totale bedrijfskosten van de hogeschool**

Tijdens het boekjaar 2011 bedroeg het aandeel van de geconsolideerde bezoldigingskosten in de geconsolideerde bedrijfskosten 75,59%.

- ♦ **Aandeel van de afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten en op immateriële en materiële vaste activa per hogeschool in de totale bedrijfskosten van de hogeschool**

Het geconsolideerde aandeel van deze kosten stabiliseerde zich op 6,49%. De divergentie inzake eigendom en waardering van het onroerend patrimonium (terreinen en gebouwen) beïnvloedt uiteraard het aandeel van de afschrijvingskosten in de totale bedrijfskosten. De range van de uiterste waarden voor dit kostenaandeel daalt licht (6,08% t.o.v. 6,35% in 2010).

Bedrijfskosten per hogeschool - Boekjaar 2011

<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>	Bedrijfskosten RR [60/64]		Diensten en diverse goederen RR [61]			Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen - RR [62]			Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVAMVA - RR [630]		
	Bedrag	% Ag Hs	Bedrag	% Ag Hs	% Bk	Bedrag	% Ag Hs	% Bk	Bedrag	% Ag Hs	% Bk
Artevelde	57.969.696	6,61 %	7.660.492	5,33 %	13,21 %	45.195.428	6,82 %	77,96 %	4.396.830	7,73 %	7,58 %
Erasmus	39.332.867	4,49 %	6.019.434	4,18 %	15,30 %	30.406.035	4,59 %	77,30 %	2.328.934	4,10 %	5,92 %
Artesis	58.388.961	6,66 %	8.907.859	6,19 %	15,26 %	48.482.937	7,31 %	83,03 %	2.940.650	5,17 %	5,04 %
HG	120.859.176	13,78 %	17.417.239	12,11 %	14,41 %	93.360.880	14,08 %	77,25 %	8.552.992	15,04 %	7,08 %
WenK	36.270.490	4,14 %	6.210.850	4,32 %	17,12 %	28.366.310	4,28 %	78,21 %	1.791.051	3,15 %	4,94 %
HWVI	36.782.098	4,19 %	6.478.045	4,50 %	17,61 %	26.736.319	4,03 %	72,69 %	2.341.859	4,12 %	6,37 %
KDG	56.617.400	6,46 %	7.733.902	5,38 %	13,66 %	45.027.681	6,79 %	79,53 %	2.932.527	5,16 %	5,18 %
KHBO	26.595.669	3,03 %	5.039.753	3,50 %	18,95 %	19.729.672	2,98 %	74,18 %	1.819.110	3,20 %	6,84 %
KHK	50.220.286	5,73 %	6.600.439	4,59 %	13,14 %	37.100.545	5,60 %	73,88 %	4.850.256	8,53 %	9,66 %
KHL	38.314.897	4,37 %	5.660.531	3,93 %	14,77 %	28.810.120	4,35 %	75,19 %	2.593.693	4,56 %	6,77 %
KHLim	46.044.690	5,25 %	6.627.542	4,61 %	14,39 %	35.132.813	5,30 %	76,30 %	3.120.746	5,49 %	6,78 %
Lessius M	40.550.781	4,62 %	6.891.883	4,79 %	17,00 %	29.897.022	4,51 %	73,73 %	2.715.470	4,77 %	6,70 %
KaHoStL	45.806.999	5,22 %	9.494.920	6,60 %	20,73 %	32.372.679	4,88 %	70,67 %	3.185.763	5,60 %	6,95 %
KHZWVI	49.458.929	5,64 %	10.140.167	7,05 %	20,50 %	35.216.649	5,31 %	71,20 %	3.307.601	5,82 %	6,69 %
Lessius A	21.484.689	2,45 %	3.779.601	2,63 %	17,59 %	16.524.494	2,49 %	76,91 %	1.107.507	1,95 %	5,15 %
Plantijn	20.107.754	2,29 %	3.616.514	2,51 %	17,99 %	15.867.999	2,39 %	78,91 %	720.405	1,27 %	3,58 %
PHL	35.607.474	4,06 %	5.934.791	4,13 %	16,67 %	25.603.061	3,86 %	71,90 %	1.628.009	2,86 %	4,57 %
Groep T	17.079.895	1,95 %	4.090.691	2,84 %	23,95 %	11.945.589	1,80 %	69,94 %	952.439	1,67 %	5,58 %
HUB - EHSAL	52.122.035	5,94 %	10.253.783	7,13 %	19,67 %	37.130.809	5,60 %	71,24 %	3.897.972	6,85 %	7,48 %
XIOS - HL	21.451.105	2,45 %	3.799.387	2,64 %	17,71 %	15.854.938	2,39 %	73,91 %	1.477.138	2,60 %	6,89 %
HZS	5.876.561	0,67 %	1.497.972	1,04 %	25,49 %	4.080.328	0,62 %	69,43 %	210.360	0,37 %	3,58 %
Aggregatie Hs	876.942.452	100,00 %	143.855.795	100,00 %	16,40 %	662.842.308	100,00 %	75,59 %	56.871.312	100,00 %	6,49 %
Rekenkundig gemiddelde	41.759.164		6.850.276		17,39 %	31.563.919		74,92 %	2.708.158		6,16 %
Laagste waarde	5.876.561	0,67 %	1.497.972	1,04 %	13,14 %	4.080.328	0,62 %	69,43 %	210.360	0,37 %	3,58 %
Hoogste waarde	120.859.176	13,78 %	17.417.239	12,11 %	25,49 %	93.360.880	14,08 %	83,03 %	8.552.992	15,04 %	9,66 %

% Ag Hs = procentueel aandeel van de rubriek in het geaggregeerd bedrag van de hogescholen

% Bk = procentueel aandeel van de rubriek in de bedrijfskosten RR [60/64] van de hogeschool

3.3.3 Resultaten per hogeschool

Het overzicht van de resultaten per hogeschool wordt op de volgende pagina weergegeven.

- ◆ **Winst/verlies van het boekjaar**

De 21 hogescholen realiseerden in het jaar 2011 samen een geconsolideerde winst van het boekjaar van 24.291.299 EUR. HUB-EHSAL realiseerde met een winst van 7.446.454 EUR de hoogste score in de sector. Hogeschool Gent boekte de laagste score met een verlies van -6.244.988 EUR.

- ◆ **Bedrijfswinst/verlies**

De Artesis Hogeschool realiseert de hoogste bedrijfswinst (6.455.524 EUR). Hogeschool Gent boekt het grootste bedrijfsverlies (-6.832.856 EUR).

- ◆ **Financieel resultaat**

De sector realiseerde een negatief financieel resultaat van -1.120.965 EUR. Lessius Antwerpen scoort het best (593.949 EUR).

- ◆ **Uitzonderlijk resultaat**

Het geconsolideerde uitzonderlijk resultaat leverde een grote positieve bijdrage van 16.271.296 EUR aan het globale resultaat van de sector. Wegens het uitzonderlijke karakter ervan is het moeilijk hieruit conclusies te trekken. Eenmalige en individueel optredende factoren bepalen hier immers het beeld.

Winst / Verlies van het boekjaar per hogeschool - Boekjaar 2011

	Winst / Verlies van het boekjaar - RR [70/66]		Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies RR [70/64]			Financieel resultaat RR [75/65]			Uitzonderlijk resultaat RR [76/66]		
	Bedrag	% Ag Hs	Bedrag	% Ag Hs	% W/V	Bedrag	% Ag Hs	% W/V	Bedrag	% Ag Hs	% W/V
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>											
Artevelde	2.964.073	12,20 %	2.766.361	30,26 %	93,33 %	(207.246)	18,49 %	- 6,99 %	404.958	2,49 %	13,66 %
Erasmus	2.691.750	11,08 %	1.758.882	19,24 %	65,34 %	456.633	- 40,74 %	16,96 %	476.235	2,93 %	17,69 %
Artesis	6.598.471	27,16 %	6.455.524	70,62 %	97,83 %	177.345	- 15,82 %	2,69 %	(34.398)	- 0,21 %	- 0,52 %
HG	(6.244.988)	- 25,71 %	(6.832.856)	- 74,75 %	109,41 %	102.063	- 9,10 %	- 1,63 %	485.805	2,99 %	- 7,78 %
WenK	(588.677)	- 2,42 %	(591.849)	- 6,47 %	100,54 %	(1.017)	0,09 %	0,17 %	4.189	0,03 %	- 0,71 %
HWVI	472.945	1,95 %	308.170	3,37 %	65,16 %	153.599	- 13,70 %	32,48 %	11.176	0,07 %	2,36 %
KDG	4.800.130	19,76 %	1.891.189	20,69 %	39,40 %	(85.128)	7,59 %	- 1,77 %	2.994.068	18,40 %	62,37 %
KHBO	(321.918)	- 1,33 %	351.055	3,84 %	- 109,05 %	(557.912)	49,77 %	173,31 %	(115.061)	- 0,71 %	35,74 %
KHK	(276.797)	- 1,14 %	189.293	2,07 %	- 68,39 %	(455.044)	40,59 %	164,40 %	(11.046)	- 0,07 %	3,99 %
KHL	494.760	2,04 %	101.040	1,11 %	20,42 %	118.222	- 10,55 %	23,89 %	275.498	1,69 %	55,68 %
KHLim	953.723	3,93 %	24.015	0,26 %	2,52 %	79.006	- 7,05 %	8,28 %	850.702	5,23 %	89,20 %
Lessius M	282.747	1,16 %	(514.512)	- 5,63 %	- 181,97 %	(207.259)	18,49 %	- 73,30 %	1.004.518	6,17 %	355,27 %
KaHoStL	444.137	1,83 %	788.975	8,63 %	177,64 %	(449.087)	40,06 %	- 101,11 %	104.249	0,64 %	23,47 %
KHZVI	1.793.003	7,38 %	1.823.050	19,94 %	101,68 %	(434.075)	38,72 %	- 24,21 %	404.028	2,48 %	22,53 %
Lessius A	1.187.805	4,89 %	761.856	8,33 %	64,14 %	593.949	- 52,99 %	50,00 %	(168.000)	- 1,03 %	- 14,14 %
Plantijn	766.334	3,15 %	472.109	5,16 %	61,61 %	145.566	- 12,99 %	19,00 %	148.659	0,91 %	19,40 %
PHL	41.323	0,17 %	(380.279)	- 4,16 %	- 920,25 %	45.275	- 4,04 %	109,56 %	376.328	2,31 %	910,69 %
Groep T	444.103	1,83 %	(815.258)	- 8,92 %	- 183,57 %	193.749	- 17,28 %	43,63 %	1.065.612	6,55 %	239,95 %
HUB - EHSAL	7.446.454	30,65 %	179.881	1,97 %	2,42 %	(727.203)	64,87 %	- 9,77 %	7.993.776	49,13 %	107,35 %
XIOS - HL	396.184	1,63 %	456.360	4,99 %	115,19 %	(60.176)	5,37 %	- 15,19 %	0	0,00 %	0,00 %
HZS	(54.263)	- 0,22 %	(52.038)	- 0,57 %	95,90 %	(2.225)	0,20 %	4,10 %	0	0,00 %	0,00 %
Aggregatie Hs	24.291.299	100,00 %	9.140.968	100,00 %	37,63 %	(1.120.965)	100,00 %	- 4,61 %	16.271.296	100,00 %	66,98 %
Rekenkundig gemiddelde	1.156.729		435.284		- 11,94 %	(53.379)		19,74 %	774.824		92,20 %
Laagste waarde	(6.244.988)	- 25,71 %	(6.832.856)	- 74,75 %	- 920,25 %	(727.203)	- 52,99 %	- 101,11 %	(168.000)	- 1,03 %	- 14,14 %
Hoogste waarde	7.446.454	30,65 %	6.455.524	70,62 %	177,64 %	593.949	64,87 %	173,31 %	7.993.776	49,13 %	910,69 %

% Ag Hs = procentueel aandeel van de rubriek in het geaggregeerd bedrag van de hogescholen

% W/V = procentueel aandeel van de rubriek in de winst / verlies van het boekjaar RR [70/66] van de hogeschool

3.4 Geconsolideerde investeringen en financiering

3.4.1 Geconsolideerde investeringen

3.4.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2010 – jaarrekening 2011

Evolutie bruto investeringen : - ten opzichte van jaarrekening 2010	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR11-JR10	JR11-JR10
		2010	2011	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		wijziging	wijziging
I. Oprichtingskosten	8002	0	0	+ 0	
II. Immateriële vaste activa	802	2.148.196	1.352.815	- 795.381	- 37,03 %
III. Materiële vaste activa	816	88.990.718	69.045.225	- 19.945.493	- 22,41 %
A. Terreinen en gebouwen		29.887.810	24.102.685	- 5.785.125	- 19,36 %
B. Installaties, machines en uitrusting		25.514.279	19.193.769	- 6.320.510	- 24,77 %
C. Meubilair en rollend materieel		9.035.611	7.202.279	- 1.833.332	- 20,29 %
D. Leasing en soortgelijke rechten		2.274.518	4.476.670	+ 2.202.152	+ 96,82 %
E. Overige materiële vaste activa		1.807.619	2.071.511	+ 263.892	+ 14,60 %
F. Activa in aanbouw en voortuitbetalingen		20.470.881	11.998.310	- 8.472.571	- 41,39 %
IV. Financiële vaste activa	836-858	117.369	148.722	+ 31.353	+ 26,71 %
A. Verbonden entiteiten		64.985	120.651	+ 55.666	+ 85,66 %
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat		34.985	12.751	- 22.234	- 63,55 %
C. Andere financiële vaste activa		17.399	15.320	- 2.079	- 11,95 %
Bruto investeringen		91.256.283	70.546.762	- 20.709.521	- 22,69 %

De 21 hogescholen investeerden tijdens het boekjaar 2011 samen 70.546.762 EUR. Dit is een daling met 22,69% t.o.v. het vorige boekjaar. De daling van de investeringen situeert zich voornamelijk bij de rubrieken *terreinen en gebouwen*, *installaties, machines en uitrusting* en *activa in aanbouw* en bedraagt -20.578.206 EUR.

In totaliteit werd er in de rubrieken *terreinen en gebouwen* en *activa in aanbouw* een bedrag van 36.100.995 EUR geïnvesteerd in 2011. Volgende hogescholen investeerden het meest in deze twee rubrieken tijdens het jaar 2011:

- Karel de Grote Hogeschool: 10.759.569 EUR
- Hogeschool Gent: 5.148.025 EUR
- Katholieke Hogeschool Kempen: 3.617.048 EUR
- KATHO: 3.530.780 EUR
- Artesis Hogeschool: 3.334.895 EUR

De investeringen in de rubrieken *installaties, machines en uitrusting* en *meubilair en rollend materieel* daalden in het jaar 2011.

Binnen de rubriek *leasing en soortgelijke rechten* heeft de Arteveldehogeschool in 2011 de belangrijkste beweging gerealiseerd door de activatie van een erfpachtcontract.

De Arteveldehogeschool vzw heeft hiermee het advies van de Commissie voor boekhoudkundige normen van 23 juli 2008 m.b.t. de boekhoudkundige verwerking van erfpachtcontracten in not-for-profit-organisaties opgevolgd.

3.4.1.2 Horizontale analyse: jaarrekening 2011 – begroting 2011

Evolutie bruto investeringen : ten opzichte van begroting 2011	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR11-BG11	JR11-BG11
		2011	2011	absolute	relatieve
			(eenheden euro)	afwijking	afwijking
I. Oprichtingskosten	8002	0	100.000	- 100.000	- 100,00 %
II. Immateriële vaste activa	802	1.352.815	2.900.593	- 1.547.778	- 53,36 %
III. Materiële vaste activa	816	69.045.225	105.286.863	- 36.241.638	- 34,42 %
A. Terreinen en gebouwen		24.102.685	62.387.771	- 38.285.086	- 61,37 %
B. Installaties, machines en uitrusting		19.193.769	23.104.129	- 3.910.360	- 16,92 %
C. Meubilair en rollend materieel		7.202.279	7.605.468	- 403.189	- 5,30 %
D. Leasing en soortgelijke rechten		4.476.670	150.000	+ 4.326.670	+ 2884,45 %
E. Overige materiële vaste activa		2.071.511	6.556.952	- 4.485.441	- 68,41 %
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen		11.998.310	5.482.543	+ 6.515.767	+ 118,85 %
IV. Financiële vaste activa	836-858	148.722	893	+ 147.829	+ 16554,20 %
A. Verbonden entiteiten		120.651	0	+ 120.651	BG = 0
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat		12.751	0	+ 12.751	BG = 0
C. Andere financiële vaste activa		15.320	893	+ 14.427	+ 1615,57 %
Bruto investeringen		70.546.762	108.288.349	- 37.741.587	- 34,85 %

De 21 hogescholen hadden voor het jaar 2011 samen een bedrag aan investeringen begroot van 108.288.349 EUR. In realiteit werd er door de hogescholen voor 70.546.762 EUR geïnvesteerd. De belangrijkste posten waar een significante afwijking werd vastgesteld tussen de begrote bedragen voor 2011 en de effectief geboekte bedragen in 2011 betreffen enerzijds *de terreinen en gebouwen* en anderzijds *de activa in aanbouw en vooruitbetalingen*.

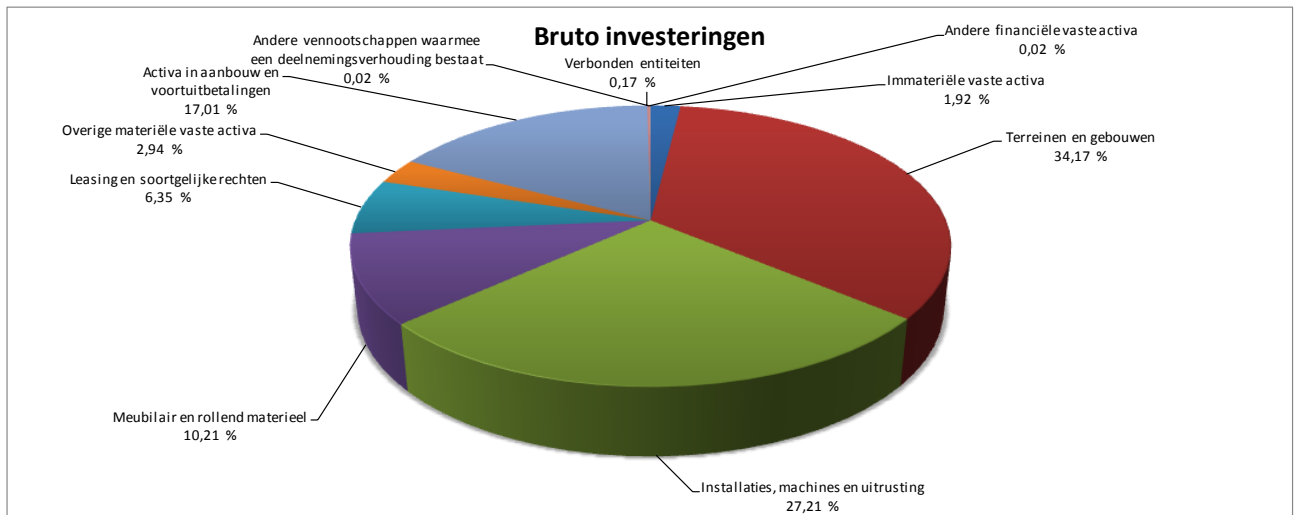
In de begroting werden de investeringen in 2011 overschat voor een bedrag van 37.741.587 EUR. De hogescholen formuleerden bij deze budgetafwijking volgende toelichtingen:

- te optimistische inschatting van de administratieve voorbereiding van de investeringsdossiers;
- moeilijkheden met het bekomen van bouwvergunningen;
- niet-begrote activering van erfpachtovereenkomsten (post leasing en soortgelijke rechten);
- vertraging bij de toewijzing en uitvoering van de investeringsprojecten voorzien in de masterplannen;
- uitstel of schrapping van geplande investeringen door de raad van bestuur;
- zuiniger beleid;
- ...

3.4.1.3 Verticale analyse: jaarrekening 2011

Tijdens het boekjaar 2011 had 54,12% van de investeringen betrekking op onroerende goederen⁴. Het aandeel van de investeringen in *installaties, machines en uitrusting* bedraagt 27,21%. De investeringen in de algemene rekening *meubilair en rollend materiaal* bedragen 10,21% van het totaal bedrag aan investeringen in 2011.

⁴ Investerings in onroerende goederen: hiervoor werd de som gemaakt van de investeringen in "Terreinen en gebouwen", "Overige materiële vaste activa" en "Activa in aanbouw en vooruitbetaling".

3.4.2 Financiering van de investeringen

3.4.2.1 Horizontale analyse van de financieringsmiddelen van de investeringen jaarrekening 2010 - jaarrekening 2011 - begroting 2011

Het investeringsvolume lag in 2011 lager dan in 2010. Er dienden dan ook minder investeringen gefinancierd te worden.

De hogescholen financierden tijdens het boekjaar 2011 het leeuwenaandeel van de investeringen met eigen middelen (70,51%) en met kapitaalsubsidies (26,04%). Het aandeel van het vreemd vermogen in de financiering van de investeringen bedraagt 3,45%.

In 2011 stellen we dezelfde trend vast als in 2010. De hogescholen keren terug naar een conservatieve financieringspolitiek. Hierbij spreken ze eerst grotendeels hun vroeger opgebouwde financiële reserves (geldbeleggingen en liquide middelen) aan om hun investeringen te financieren. Daarna worden de beschikbare trekkingsrechten (AGION-middelen) aangesproken en pas in laatste instantie wordt een (beperkt) beroep gedaan op vreemd vermogen.

Vorig jaar merkten we dat er meer vreemd vermogen werd aangewend om de investeringen te financieren. In 2010 werd nog een bedrag van 19.533.494 EUR geleend door de sector, in 2011 bedraagt dit 2.434.670 EUR. De twee belangrijkste financieringsbronnen in 2011 zijn dus de eigen financiële middelen ten bedrage van 49.743.203 EUR en de kapitaalsubsidies ten bedrage van 18.368.890 EUR. We stellen vast dat de gemiddelde solvabiliteit (graad van financiële onafhankelijkheid) van de hogescholen in 2011 nog altijd stevig is en de voorbije drie jaren is toegenomen. De solvabiliteit bedroeg in 2011 66,01% ten opzichte van 63,90% in 2010.

De sector sluit het boekjaar 2011 af met een positieve netto cashflow van 12.917.346 EUR. Dit leidde tot een toename van de som van *geldbeleggingen en liquide middelen* per eind 2011. De financiële reserves van de hogescholen per einde 2011 279.743.670 EUR.

Evolutie financiering :	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR11-JR10	BG - Boekjaar	JR11-BG11
	2010	2011	relatieve wijziging	2011	relatieve afwijking
· ten opzichte van jaarrekening 2010	(eenheden euro)			(eenheden euro)	
· ten opzichte van begroting 2011					
I. Eigen middelen	50.887.843	49.743.203	- 2,25 %	62.625.502	- 20,57 %
II. Vreemde middelen	19.533.494	2.434.670	- 87,54 %	28.960.000	- 91,59 %
III. Kapitaalsubsidies	20.834.943	18.368.890	- 11,84 %	16.702.848	+ 9,97 %
IV. Andere	0	0		0	
Financiering	91.256.280	70.546.763	- 22,69 %	108.288.350	- 34,85 %

Evolutie financiering :	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR11-BG11
	2011	2011	relatieve afwijking
· ten opzichte van begroting	(eenheden euro)		
I. Eigen middelen	49.743.203	62.625.502	- 20,57 %
II. Vreemde middelen	2.434.670	28.960.000	- 91,59 %
III. Kapitaalsubsidies	18.368.890	16.702.848	+ 9,97 %
IV. Andere	0	0	
Financiering	70.546.763	108.288.350	- 34,85 %

3.5 Investerings en financieringsmiddelen: enkele kengetallen per hogeschool

De hiernavolgende tabel geeft een overzicht van de investeringen en financieringsmiddelen per hogeschool.

	Bruto investeringen		Eigen middelen			Vreemde middelen			Kapitaalsubsidies		
	Bedrag	% Ag Hs	Bedrag	% Ag Hs	% Inv	Bedrag	% Ag Hs	% Inv	Bedrag	% Ag Hs	% Inv
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>											
Artevelde	8.720.808	12,36 %	7.702.502	15,48 %	88,32 %	0	0,00 %	0,00 %	1.018.306	5,54 %	11,68 %
Erasmus	2.282.331	3,24 %	1.742.332	3,50 %	76,34 %	0	0,00 %	0,00 %	540.000	2,94 %	23,66 %
Artesis	5.737.733	8,13 %	4.012.804	8,07 %	69,94 %	0	0,00 %	0,00 %	1.724.929	9,39 %	30,06 %
HG	8.249.436	11,69 %	4.617.942	9,28 %	55,98 %	0	0,00 %	0,00 %	3.631.495	19,77 %	44,02 %
WenK	1.878.568	2,66 %	1.491.101	3,00 %	79,37 %	0	0,00 %	0,00 %	387.465	2,11 %	20,63 %
HWVI	2.744.774	3,89 %	(1.578.226)	- 3,17 %	- 57,50 %	523.000	21,48 %	19,05 %	3.800.000	20,69 %	138,44 %
KDG	12.742.062	18,06 %	10.839.838	21,79 %	85,07 %	0	0,00 %	0,00 %	1.902.224	10,36 %	14,93 %
KHBO	1.183.436	1,68 %	1.183.437	2,38 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
KHK	6.173.692	8,75 %	3.053.606	6,14 %	49,46 %	1.911.670	78,52 %	30,96 %	1.208.417	6,58 %	19,57 %
KHL	1.917.286	2,72 %	1.917.286	3,85 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
KHLim	2.345.502	3,32 %	2.002.672	4,03 %	85,38 %	0	0,00 %	0,00 %	342.830	1,87 %	14,62 %
Lessius M	1.854.853	2,63 %	1.854.853	3,73 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
KaHoStL	2.211.941	3,14 %	720.735	1,45 %	32,58 %	0	0,00 %	0,00 %	1.491.205	8,12 %	67,42 %
KHZWVI	5.835.323	8,27 %	4.530.429	9,11 %	77,64 %	0	0,00 %	0,00 %	1.304.895	7,10 %	22,36 %
Lessius A	490.541	0,70 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %	490.541	2,67 %	100,00 %
Plantijn	782.773	1,11 %	782.772	1,57 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
PHL	1.171.579	1,66 %	888.557	1,79 %	75,84 %	0	0,00 %	0,00 %	283.022	1,54 %	24,16 %
Groep T	491.354	0,70 %	491.354	0,99 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
HUB - EHSAL	2.848.346	4,04 %	2.778.446	5,59 %	97,55 %	0	0,00 %	0,00 %	69.900	0,38 %	2,45 %
XIOS - HL	397.721	0,56 %	397.721	0,80 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
HZS	486.703	0,69 %	313.042	0,63 %	64,32 %	0	0,00 %	0,00 %	173.661	0,95 %	35,68 %
Aggregatie Hs	70.546.762	100,00 %	49.743.203	100,00 %	70,51 %	2.434.670	100,00 %	3,45 %	18.368.890	100,00 %	26,04 %
Rekenkundig gemiddelde	3.359.370		2.368.724		70,49 %	115.937		2,38 %	874.709		27,13 %
Laagste waarde	397.721	0,56 %	(1.578.226)	- 3,17 %	- 57,50 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
Hoogste waarde	12.742.062	18,06 %	10.839.838	21,79 %	100,00 %	1.911.670	78,52 %	30,96 %	3.800.000	20,69 %	138,44 %

% Ag Hs = procentueel aandeel van de rubriek in het geaggregeerd bedrag van de hogescholen

% Inv = procentueel aandeel van de rubriek in de bruto investeringen van de hogeschool

3.5.1 Aandeel van de hogescholen in de geconsolideerde investeringen

De totale hogeschoolsector investeerde in het boekjaar 2011 een bedrag van 70.546.762 EUR. De Karel de Grote Hogeschool (12.742.062 EUR of 18,06% van het totale investeringsvolume), Arteveldehogeschool (8.720.808 EUR of 12,36%) en Hogeschool Gent (8.249.436 EUR of 11,69% van het totale investeringsvolume) waren de belangrijkste investeerders.

Xios Hogeschool Limburg realiseerde het kleinste investeringsbedrag (397.721 EUR of 0,56% van het totale investeringsvolume).

3.5.2 Aandeel van de hogescholen in de diverse financieringsmiddelen

Tijdens het boekjaar 2011:

- zijn de drie hogescholen die in absolute cijfers het meest eigen middelen aanwendden ter financiering van hun investeringen:
Karel de Grote Hogeschool (10.839.838 EUR)
Arteveldehogeschool (7.702.502 EUR)
Hogeschool Gent (4.617.942 EUR);
- deden 2 hogescholen (Katholieke Hogeschool Kempen en Hogeschool West-Vlaanderen) een beroep op vreemde middelen. Zij financierden hiermee 3,45% van het totale investeringsvolume;
- wendden 15 hogescholen ook kapitaalsubsidies aan en financierden hiermee 26,04% van het totale investeringsvolume.

3.6 Geconsolideerde balans

De balansgegevens uit de jaarrekening 2010 en 2011 van de 21 hogescholen werden geconsolideerd. Deze totaalgegevens fungeren als achtergrondinformatie voor de interpretatie van de financiële ratio's berekend op de geconsolideerde gegevens.

Voorafgaandelijk dient evenwel de aandacht gevestigd te worden op volgende punten:

- er bestaat tussen de hogescholen een sterk uiteenlopende situatie op het vlak van eigendom van de vaste activa (inzonderheid wat betreft de onroerende goederen);
- de waardering van deze onroerende goederen is in de diverse hogescholen op een verschillende wijze gebeurd;
- de bepaling van de waarde op de rekeningfondsen van de vereniging⁵ gebeurde op uiteenlopende wijze.

⁵ Naargelang de vroegere inrichtende machten al of niet vaste activa in de nieuwe hogeschool hebben ingebracht en door het hogeschoolbestuur besloten werd de ingebrachte activa al of niet te waarderen, is er een relatief klein of groot patrimonium op de balans terug te vinden.

BALANS NA WINSTVERDELING

ACTIVA	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>(eenheden euro)</i>		2010	2011	2011
VASTE ACTIVA	20/28	864.367.007	857.258.994	833.124.356
I. Oprichtingskosten	20	0	0	80.000
II. Immateriële vaste activa	21	2.515.355	1.965.775	3.458.438
III. Materiële vaste activa	22/27	859.885.144	853.179.679	828.797.286
A. Terreinen en gebouwen	22	719.575.715	707.363.018	677.706.572
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	22/91	674.146.246	626.414.052	645.753.193
2. Overige	22/92	45.429.468	80.948.966	31.953.379
B. Installaties, machines en uitrusting	23	56.905.295	58.036.650	59.434.992
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	231	55.658.335	56.628.151	58.278.678
2. Overige	232	1.246.960	1.408.499	1.156.314
C. Meubilair en rollend materieel	24	23.706.701	23.446.255	23.209.823
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	241	23.706.701	23.446.255	23.209.823
2. Overige	242	0	0	0
D. Leasing en soortgelijke rechten	25	16.123.545	19.517.102	19.202.905
E. Overige materiële vaste activa	26	27.341.452	32.790.289	31.453.592
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	261	21.250.493	26.211.907	26.487.864
2. Overige	262	6.090.959	6.578.382	4.965.728
F. Activa in aanbouw en voortuitbetalingen	27	16.232.437	12.026.364	17.789.401
IV. Financiële vaste activa	28	1.966.507	2.113.540	788.633
A. Verbonden entiteiten	280/1	1.207.485	1.328.136	295.165
1. Deelnemingen in verbonden vennootschappen	280	87.485	208.136	295.165
2. Vorderingen	281	1.120.000	1.120.000	0
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	282/3	566.437	331.188	304.229
1. Deelnemingen	282	566.437	331.188	304.229
2. Vorderingen	283	0	0	0
C. Andere financiële vaste activa	284/8	192.586	454.216	189.239
1. Aandelen	284	118.273	373.918	91.623
2. Vorderingen en borgtochten in contanten	285/8	74.313	80.298	97.616
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	440.955.845	444.447.296	366.074.950
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	2.315.119	2.370.828	4.719.965
A. Handelsvorderingen	290	2.506	732	0
B. Overige vorderingen	291	2.312.613	2.370.096	4.719.965
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	2915	344.923	344.923	1.894.923
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	5.499.690	5.077.738	2.767.751
A. Voorraden	30/36	734.415	653.234	551.136
1. Grond- en hulpstoffen	30/31	180.753	128.651	141.839
2. Goederen in bewerking	32	0	0	0
3. Gereed product	33	0	0	0
4. Handelsgoederen	34	553.662	524.583	409.297
5. Onroerende goederen bestemd voor verkoop	35	0	0	0
6. Voortuitbetalingen	36	0	0	0
B. Bestellingen in uitvoering	37	4.765.275	4.424.504	2.216.615
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	72.891.063	67.263.294	44.530.397
A. Handelsvorderingen	40	25.586.433	29.350.588	21.915.615
B. Overige vorderingen	41	47.304.630	37.912.707	22.614.782
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	415	6.961.719	6.621.127	5.212.489
VIII. Geldbeleggingen	50/53	152.745.810	170.212.861	149.686.030
IX. Liquide middelen	54/58	117.560.947	109.530.815	75.157.372
X. Overlopende rekeningen	490/1	89.943.215	89.991.760	89.213.435
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	1.305.322.851	1.301.706.290	1.199.199.306

BALANS NA WINSTVERDELING

PASSIVA	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>(eenheden euro)</i>		2010	2011	2011
EIGEN VERMOGEN	10/15	834.058.659	859.259.403	752.204.353
I. Fondsen van de vereniging	10	108.790.589	114.309.013	127.670.723
A. Beginvermogen	100	63.240.335	61.503.515	70.527.436
B. Permanente financiering	101	45.550.254	52.805.498	57.143.287
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	87.648.880	87.265.030	15.089.730
IV. Bestemde fondsen	13	91.700.792	125.924.098	34.771.702
V. Overgedragen winst	140	312.707.536	293.070.884	340.812.006
Overgedragen verlies (-)	141	0	0	0
VI. Kapitaalsubsidies	15	233.210.862	238.690.377	233.860.192
VOORZIENINGEN	16	15.774.759	11.888.317	14.919.697
VII. A. Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5	15.774.759	11.888.317	14.919.697
1. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	160	7.776	28.505	6.933
2. Belastingen	161	0	0	0
3. Grote herstellings- en onderhoudswerken	162	9.149.717	7.877.355	9.238.968
4. Overige risico's en kosten	163/5	6.617.267	3.982.456	5.673.796
B. Voorzieningen voor schenkingen en legaten met terugnemingsrecht	168	0	0	0
SCHULDEN	17/49	455.489.432	430.558.568	432.075.255
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	196.780.471	204.442.863	227.659.429
A. Financiële schulden	170/4	194.786.275	203.383.882	226.009.405
1. Achtergestelde leningen	170	0	0	0
2. Niet-achtergestelde obligatieleningen	171	0	0	0
3. Leasingschulden en soortgelijke schulden	172	15.301.696	14.832.568	15.312.524
4. Kredietinstellingen	173	176.873.005	185.408.687	204.019.254
5. Overige leningen	174	2.611.574	3.142.627	6.677.627
B. Handelsschulden	175	1.050.000	700.000	700.000
1. Leveranciers	1750	1.050.000	700.000	700.000
2. Te betalen wissels	1751	0	0	0
C. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	176	0	0	936.000
D. Andere schulden	179	944.196	358.981	14.024
1. Rentedragend	1790	0	0	0
2. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	1791	929.923	344.923	0
3. Borgtochten ontvangen in contanten	1792	14.273	14.058	14.024
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	196.992.827	157.828.233	150.886.673
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	42	11.286.200	16.725.129	16.966.131
B. Financiële schulden	43	43.734.458	599.560	599.500
1. Kredietinstellingen	430/8	43.734.458	599.560	599.500
2. Overige leningen	439	0	0	0
C. Handelsschulden	44	37.902.429	31.573.362	37.178.881
1. Leveranciers	440/4	37.902.429	31.573.362	37.178.881
2. Te betalen wissels	441	0	0	0
D. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	46	8.643.039	11.399.098	4.453.555
E. Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	86.834.016	89.062.496	87.344.192
1. Belastingen	450/3	13.131.291	13.671.417	13.284.856
2. Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	73.702.725	75.391.079	74.059.336
F. Andere schulden	48	8.592.684	8.468.588	4.344.415
1. Vervallen obligaties, coupons en borgtochten ontvangen in contanten	480/8	1.872.926	1.798.729	1.485.303
2. Rentedragend	4890	603.143	5.505	0
3. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	4891	6.116.615	6.664.353	2.859.112
X. Overlopende rekeningen	492/3	61.716.134	68.287.472	53.529.153
Correctie wegens afrondingsverschillen		1	3	1
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	1.305.322.851	1.301.706.290	1.199.199.306

3.6.1 Activa

3.6.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2010 – jaarrekening 2011 - begroting 2011

Het balanstotaal daalde licht (-0,28%) tijdens het boekjaar 2011 van 1.305.322.851 EUR naar 1.301.706.290 EUR. De *vaste activa* verminderden in kleine mate en de *vlottende activa* stegen in lichte mate in 2011.

Evolutie balans - ACTIVA:		codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR11-JR10	BG - Boekjaar	JR11-BG11
-	ten opzichte van jaarrekening 2010		2010	2011	absolute	2011	absolute
-	ten opzichte van begroting 2011		(eenheden euro)		wijziging	(eenheden euro)	afwijking
VASTE ACTIVA		20/28	864.367.007	857.258.994	- 7.108.012	833.124.356	+ 24.134.638
I.	Oprichtingskosten	20	0	0	+ 0	80.000	- 80.000
II.	Immateriële vaste activa	21	2.515.355	1.965.775	- 549.580	3.458.438	- 1.492.663
III.	Materiële vaste activa	22/27	859.885.144	853.179.679	- 6.705.465	828.797.286	+ 24.382.394
IV.	Financiële vaste activa	28	1.966.507	2.113.540	+ 147.033	788.633	+ 1.324.907
VLOTTENDE ACTIVA		29/58	440.955.845	444.447.296	+ 3.491.452	366.074.950	+ 78.372.346
V.	Vorderingen op meer dan één jaar	29	2.315.119	2.370.828	+ 55.709	4.719.965	- 2.349.137
VI.	Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	5.499.690	5.077.738	- 421.953	2.767.751	+ 2.309.987
VII.	Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	72.891.063	67.263.294	- 5.627.769	44.530.397	+ 22.732.897
VIII.	Geldbeleggingen	50/58	270.306.757	279.743.675	+ 9.436.918	224.843.402	+ 54.900.274
	+ IX. Liquide middelen						
X.	Overlopende rekeningen	490/1	89.943.215	89.991.760	+ 48.546	89.213.435	+ 778.325
TOTAAL DER ACTIVA		20/58	1.305.322.851	1.301.706.290	- 3.616.561	1.199.199.306	+ 102.506.985

De geconsolideerde *vaste activa* bedroegen 857.258.994 EUR in het jaar 2011 (-7.108.012 EUR), de geconsolideerde *vlottende activa* bedragen 444.447.296 EUR (+3.491.452 EUR). De lichte daling van de *vaste activa* (-0,8%) heeft vooral te maken met het gedaalde investeringsvolume in het jaar 2011. In 2011 werden er wat minder investeringsinspanningen geleverd door de sector ten opzichte van het vorige jaar. De lichte daling van de *vaste activa* situeerde zich in hoofdzaak bij de rubriek *terreinen en gebouwen* onder de *materiële vaste activa*.

De geconsolideerde *vlottende activa* stijgen licht tijdens het boekjaar 2011 met 0,79%. Deze beperkte stijging is de resultante van twee vrij belangrijke maar elkaar grotendeels compenserende bewegingen. Enerzijds daalden de *vorderingen op ten hoogste één jaar*. Anderzijds kende de som van de *geldbeleggingen* en de *liquide middelen* een toename. De sector sloot het boekjaar 2011 immers af met een positieve netto cashflow van 12.917.346 EUR. Hierdoor steeg de som van de *geldbeleggingen* en de *liquide middelen* tot een bedrag van 279.743.675 EUR. Dit is een aanzienlijk bedrag aan eigen financiële middelen die de hogescholen per einde 2011 in hun bezit hebben.

In de begroting 2011 stellen we voor de *vaste activa* een onderschatting vast van 2,90%, deze onderschatting situeert zich hoofdzakelijk bij de rubriek *terreinen en gebouwen*. De *vlottende activa* overschreden het gebudgetteerde bedrag met 21,41%. In absolute bedragen is de afwijking het hoogst bij de som van de *geldbeleggingen* en de *liquide middelen*. Deze ligt in realiteit 54.900.274 EUR hoger dan oorspronkelijk begroot. De cashflowanalyse (zie verder) zal meer inzicht verstrekken in het ontstaan van deze afwijking.

3.6.1.2 Verticale analyse: jaarrekening 2010, jaarrekening 2011 en begroting 2011

In de verticale analyse wordt elke balansrubriek geplaatst t.o.v. het balanstotaal met als doel zicht te krijgen op de structuurwijzigingen binnen de samenstelling van de activa en de passiva.

De vaste activa in de jaarrekening 2011 bedragen 65,86% van het balanstotaal, de vlottende activa bedragen 34,14% van het balanstotaal. Bij de vlottende activa valt het grote aandeel van de som van de *geldbeleggingen* en de *liquide middelen* op.

Uit het hiernavolgende overzicht blijkt dat de structuur van de activa op het niveau van de hoofdrubrieken (*vaste* versus *vlottende* activa) in 2011 in lijn blijft met de structuur van de hoofdrubrieken in de jaarrekening 2010. De vaste activa dalen heel licht om redenen die hierboven reeds werden aangehaald. Bij de vlottende activa valt het gestegen relatieve aandeel van de som van de *geldbeleggingen* en de *liquide middelen* op (20,71% in 2010 tot 21,49% in 2011) en dit bij een gedaald balanstotaal.

De begrote balansstructuur 2011 wijkt wat af van wat effectief in 2011 gerealiseerd werd. In de begroting 2011 was een verschuiving van vlottende naar vaste activa voorzien. In realiteit blijkt deze verschuiving zich slechts in een beperkte mate doorgezet te hebben. De vlottende activa werden voor 2011 lager begroot dan de effectief gerealiseerde vlottende activa.

ACTIVA (% aandeel in balans totaal)	codes	JR - Boekjaar 2010	JR - Boekjaar 2011	BG - Boekjaar 2011
VASTE ACTIVA	20/28	66,22 %	65,86 %	69,47 %
I. Oprichtingskosten	20	0,00 %	0,00 %	0,01 %
II. Immateriële vaste activa	21	0,19 %	0,15 %	0,29 %
III. Materiële vaste activa	22/27	65,88 %	65,54 %	69,11 %
A. Terreinen en gebouwen	22	55,13 %	54,34 %	56,51 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	22/91	51,65 %	48,12 %	53,85 %
2. Overige	22/92	3,48 %	6,22 %	2,66 %
B. Installaties, machines en uitrusting	23	4,36 %	4,46 %	4,96 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	231	4,26 %	4,35 %	4,86 %
2. Overige	232	0,10 %	0,11 %	0,10 %
C. Meubilair en rollend materieel	24	1,82 %	1,80 %	1,94 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	241	1,82 %	1,80 %	1,94 %
2. Overige	242	0,00 %	0,00 %	0,00 %
D. Leasing en soortgelijke rechten	25	1,24 %	1,50 %	1,60 %
E. Overige materiële vaste activa	26	2,09 %	2,52 %	2,62 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	261	1,63 %	2,01 %	2,21 %
2. Overige	262	0,47 %	0,51 %	0,41 %
F. Activa in aanbouw en voortuitbetalingen	27	1,24 %	0,92 %	1,48 %
IV. Financiële vaste activa	28	0,15 %	0,16 %	0,07 %
A. Verbonden entiteiten	280/1	0,09 %	0,10 %	0,02 %
1. Deelnemingen in verbonden vennootschappen	280	0,01 %	0,02 %	0,02 %
2. Vorderingen	281	0,09 %	0,09 %	0,00 %
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	282/3	0,04 %	0,03 %	0,03 %
1. Deelnemingen	282	0,04 %	0,03 %	0,03 %
2. Vorderingen	283	0,00 %	0,00 %	0,00 %
C. Andere financiële vaste activa	284/8	0,01 %	0,03 %	0,02 %
1. Aandelen	284	0,01 %	0,03 %	0,01 %
2. Vorderingen en borgtochten in contanten	285/8	0,01 %	0,01 %	0,01 %
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	33,78 %	34,14 %	30,53 %
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	0,18 %	0,18 %	0,39 %
A. Handelsvorderingen	290	0,00 %	0,00 %	0,00 %
B. Overige vorderingen	291	0,18 %	0,18 %	0,39 %
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	2915	0,03 %	0,03 %	0,16 %
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	0,42 %	0,39 %	0,23 %
A. Voorraden	30/36	0,06 %	0,05 %	0,05 %
1. Grond- en hulpstoffen	30/31	0,01 %	0,01 %	0,01 %
2. Goederen in bewerking	32	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3. Gereed product	33	0,00 %	0,00 %	0,00 %
4. Handelsgoederen	34	0,04 %	0,04 %	0,03 %
5. Onroerende goederen bestemd voor verkoop	35	0,00 %	0,00 %	0,00 %
6. Vooruitbetalingen	36	0,00 %	0,00 %	0,00 %
B. Bestellingen in uitvoering	37	0,37 %	0,34 %	0,18 %
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	5,58 %	5,17 %	3,71 %
A. Handelsvorderingen	40	1,96 %	2,25 %	1,83 %
B. Overige vorderingen	41	3,62 %	2,91 %	1,89 %
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	415	0,53 %	0,51 %	0,43 %
VIII. Geldbeleggingen	50/53	11,70 %	13,08 %	12,48 %
IX. Liquide middelen	54/58	9,01 %	8,41 %	6,27 %
X. Overlopende rekeningen	490/1	6,89 %	6,91 %	7,44 %
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	1.305.322.851	1.301.706.290	1.199.199.306

3.6.2 Passiva

3.6.2.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2010 – jaarrekening 2011 - begroting 2011

Het balanstotaal tijdens het boekjaar 2011 bedroeg 1.301.706.290 EUR. De passiva zijn licht gedaald ten opzichte van de jaarrekening 2010. We stellen enerzijds een groei van het *eigen vermogen* vast (+3,02%) en anderzijds een daling van de voorzieningen (-24,64%) en van het *vreemd vermogen* (-5,47%).

Het geconsolideerde *eigen vermogen* bedroeg 859.259.403 EUR, de geconsolideerde *voorzieningen* bedroegen 11.888.317 EUR en de geconsolideerde *schulden* 430.558.568 EUR.

Evolutie balans - PASSIVA:	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR11-JR10	BG - Boekjaar	JR11-BG11
		2010	2011	absolute	2011	absolute
- ten opzichte van jaarrekening 2010				absolute		absolute
- ten opzichte van begroting 2011				wijziging	(eenheden euro)	afwijking
EIGEN VERMOGEN	10/15	834.058.659	859.259.403	+ 25.200.744	752.204.353	+ 107.055.050
I. Fondsen van de vereniging	10	108.790.589	114.309.013	+ 5.518.424	127.670.723	- 13.361.710
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	87.648.880	87.265.030	- 383.850	15.089.730	+ 72.175.300
IV. Bestemde fondsen	13	91.700.792	125.924.098	+ 34.223.306	34.771.702	+ 91.152.396
V. Overgedragen winst / Overgedragen verlies	140/141	312.707.536	293.070.884	- 19.636.652	340.812.006	- 47.741.122
VI. Kapitaalsubsidies	15	233.210.862	238.690.377	+ 5.479.515	233.860.192	+ 4.830.186
VOORZIENINGEN	16	15.774.759	11.888.317	- 3.886.443	14.919.697	- 3.031.381
VII. A. Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5	15.774.759	11.888.317	- 3.886.443	14.919.697	- 3.031.381
B. Voorzieningen voor schenkingen en legaten met terugnemingsrecht	168	0	0	+ 0	0	+ 0
SCHULDEN	17/49	455.489.432	430.558.568	- 24.930.864	432.075.255	- 1.516.687
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	196.780.471	204.442.863	+ 7.662.393	227.659.429	- 23.216.566
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	196.992.827	157.828.233	- 39.164.594	150.886.673	+ 6.941.560
X. Overlopende rekeningen	492/3	61.716.134	68.287.472	+ 6.571.337	53.529.153	+ 14.758.319
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	1.305.322.851	1.301.706.290	- 3.616.561	1.199.199.306	+ 102.506.985

Eerst wordt de aangroei van het *eigen vermogen* bekeken. Deze kwam tot stand door volgende gebeurtenissen:

- een toename van de *fondsen van de vereniging* (+5,07% of 5.518.424 EUR). We stellen twee bewegingen vast binnen deze rubriek. Enerzijds een daling (-1.736.820 EUR) van de rekening *beginvermogen* als gevolg van het feit dat de Hogeschool voor Wetenschap en Kunst het eigen vermogen van de Hogeschool Sint-Lukas Brussel niet volledig heeft overgenomen. Op 1 oktober 2011 heeft de fusie plaatsgevonden tussen de Hogeschool Sint-Lukas Brussel en de Hogeschool voor Wetenschap en Kunst. Alle aan onderwijsorganisatie gelinkte kosten en ontvangsten werden overgeheveld van de Hogeschool Sint-Lukas Brussel naar de Hogeschool voor Wetenschap en Kunst. Hierbij werd ervoor geopteerd om het patrimonium en de daaraan verbonden schulden tot einde 2013 in de vzw Hogeschool Sint-Lukas Brussel, een patrimoniumvzw, te houden. Anderzijds neemt de rekening *permanente financiering* toe met 7.255.244 EUR. Dit bedrag is grotendeels te verklaren door een overdracht vanuit de vzw Inrichtende Macht van de Vlaamse Economische Hogeschool naar de HUB-EHSAL waarbij geanticipeerd werd op de geplande vereffening van deze vzw na de verkoop van alle vaste activa en de terugbetaling van de bankleningen.
- de *bestemde fondsen* namen toe met 34.223.306 EUR;
- de *overgedragen winsten* daalden met 19.636.652 EUR;
- het bedrag van de in 2011 toegekende investeringssubsidies lag hoger dan de in dat jaar naar het resultaat toegerekende investeringssubsidies.

Vier bewegingen kunnen bijgevolg aangevoerd worden om de toename van het eigen vermogen te verklaren: de groei van de *fondsen van de vereniging*, de toename van de *bestemde fondsen*, de daling van de overgedragen winst en de opname van bijkomende AGION-middelen. Bovendien is de toename van de bestemde fondsen opvallend in 2011. We stellen vast dat de bestemde fondsen sedert 2008 jaarlijks toenemen. Deze rubriek is in de periode 2008 tot en met 2011 in totaal met 87.567.189 EUR toegenomen.

Het geconsolideerde eigen vermogen bleef ook in het jaar 2011 op een hoog niveau. Indien we het geconsolideerde eigen vermogen van 2011 plaatsen ten opzichte van het geconsolideerde balanstotaal van 2011 bekomen we een verhouding van 66,01% (vorig jaar 63,90%). Deze ratio bepaalt de graad van financiële onafhankelijkheid van de hogescholen. Er dient opgemerkt te worden dat de solvabiliteit van de hogescholen op geconsolideerd niveau hoog is. De sector heeft een solide vermogensstructuur in 2011.

Het bedrag van de gevormde voorzieningen daalde in 2011. De nood aan bijkomende voorzieningen woog minder zwaar dan het effect van de teruggenomen/aangewende voorzieningen. Bij de teruggenomen voorzieningen lag het accent op de voorzieningen voor grote herstellings- en onderhoudswerken en op de voorzieningen voor overige risico's en kosten.

De daling van het vreemd vermogen in 2011 is in absolute termen vrij groot (-24.930.864 EUR). De sector heeft in 2011 minder schuldenlast in vergelijking met het vorige jaar. Er werden in 2011 ook minder nieuwe leningen afgesloten ten opzichte van 2010. De overboeking van een vrij groot kredietbedrag bij de HUB-EHSAL van de korte termijn schulden naar de schulden op meer dan één jaar verklaart de bewegingen op deze twee rubrieken.

Bij het opstellen van de begroting 2011 werd het eigen vermogen onderschat. Er werd een onderschatting van 107.055.050 EUR vastgesteld. Deze onderschatting kan deels toegeschreven worden aan de niet begrote herwaardering van de gronden in eigendom door Hogeschool Gent ten bedrage van 72.559.150 EUR. Deze herwaardering werd uitgevoerd bij het opstellen van de jaarrekening per 31 december 2010. Bij het opstellen van de begroting 2011 (oktober 2010) was de beslissing tot herwaardering van de gronden nog niet genomen door Hogeschool Gent. Voor de volledigheid melden we dat de herwaarderingsmeerwaarden in de jaarrekening 2011 van Hogeschool Gent nog 72.175.300 EUR bedragen. Er werd ook een veel kleiner bedrag aan bestemde fondsen begroot voor het jaar 2011. We stellen vast dat de sector in 2011 meer bestemde fondsen heeft aangelegd. De kapitaalsubsidies liggen in lijn met de begroting 2011.

De geconsolideerde schulden vallen wat lager uit dan begroot. De sector had grotere schulden op meer dan één jaar begroot. Dit komt doordat er minder van de geplande investeringswerken werden uitgevoerd en er bijgevolg wat minder investeringskredieten werden opgenomen dan gepland. De schulden op ten hoogste één jaar overtreffen licht de begrote bedragen.

3.6.2.2 Verticale analyse: jaarrekening 2010, jaarrekening 2011 en begroting 2011

De structuuranalyse van de passiva toont enkele lichte verschuivingen. Ten opzichte van de jaarrekening 2010 merken we een lichte toename van het eigen vermogen en een daling van het vreemd vermogen. Het aandeel van het eigen vermogen was in realiteit per 31.12.2011 ook groter dan het begrote aandeel van het eigen vermogen. De schulden op meer dan één jaar waren hoger

begroot dan de bedragen die effectief geboekt werden in 2011. Op die manier neemt de solvabiliteit van de sector toe. Dit zal verder in de analyse tot uiting komen bij de bespreking van de solvabiliteitsratio's.

PASSIVA	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
(% aandeel in balans totaal)		2010	2011	2011
EIGEN VERMOGEN	10/15	63,90 %	66,01 %	62,73 %
I. Fondsen van de vereniging	10	8,33 %	8,78 %	10,65 %
A. Beginvermogen	100	4,84 %	4,72 %	5,88 %
B. Permanente financiering	101	3,49 %	4,06 %	4,77 %
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	6,71 %	6,70 %	1,26 %
IV. Bestemde fondsen	13	7,03 %	9,67 %	2,90 %
V. Overgedragen winst	140	23,96 %	22,51 %	28,42 %
Overgedragen verlies (-)	141	0,00 %	0,00 %	0,00 %
VI. Kapitaalsubsidies	15	17,87 %	18,34 %	19,50 %
VOORZIENINGEN	16	1,21 %	0,91 %	1,24 %
VII. A. Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5	1,21 %	0,91 %	1,24 %
1. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	160	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2. Belastingen	161	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3. Grote herstellings- en onderhoudswerken	162	0,70 %	0,61 %	0,77 %
4. Overige risico's en kosten	163/5	0,51 %	0,31 %	0,47 %
B. Voorzieningen voor schenkingen en legaten met terugnemingsrecht	168	0,00 %	0,00 %	0,00 %
SCHULDEN	17/49	34,89 %	33,08 %	36,03 %
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	15,08 %	15,71 %	18,98 %
A. Financiële schulden	170/4	14,92 %	15,62 %	18,85 %
1. Achtergestelde leningen	170	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2. Niet-achtergestelde obligatieleningen	171	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3. Leasingschulden en soortgelijke schulden	172	1,17 %	1,14 %	1,28 %
4. Kredietinstellingen	173	13,55 %	14,24 %	17,01 %
5. Overige leningen	174	0,20 %	0,24 %	0,56 %
B. Handelsschulden	175	0,08 %	0,05 %	0,06 %
1. Leveranciers	1750	0,08 %	0,05 %	0,06 %
2. Te betalen wissels	1751	0,00 %	0,00 %	0,00 %
C. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	176	0,00 %	0,00 %	0,08 %
D. Andere schulden	179	0,07 %	0,03 %	0,00 %
1. Rentedragend	1790	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	1791	0,07 %	0,03 %	0,00 %
3. Borgtochten ontvangen in contanten	1792	0,00 %	0,00 %	0,00 %
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	15,09 %	12,12 %	12,58 %
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	42	0,86 %	1,28 %	1,41 %
B. Financiële schulden	43	3,35 %	0,05 %	0,05 %
1. Kredietinstellingen	430/8	3,35 %	0,05 %	0,05 %
2. Overige leningen	439	0,00 %	0,00 %	0,00 %
C. Handelsschulden	44	2,90 %	2,43 %	3,10 %
1. Leveranciers	440/4	2,90 %	2,43 %	3,10 %
2. Te betalen wissels	441	0,00 %	0,00 %	0,00 %
D. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	46	0,66 %	0,88 %	0,37 %
E. Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	6,65 %	6,84 %	7,28 %
1. Belastingen	450/3	1,01 %	1,05 %	1,11 %
2. Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	5,65 %	5,79 %	6,18 %
F. Andere schulden	48	0,66 %	0,65 %	0,36 %
1. Vervallen obligaties, coupons en borgtochten ontvangen in contanten	480/8	0,14 %	0,14 %	0,12 %
2. Rentedragend	4890	0,05 %	0,00 %	0,00 %
3. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	4891	0,47 %	0,51 %	0,24 %
X. Overlopende rekeningen	492/3	4,73 %	5,25 %	4,46 %
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	1.305.322.851	1.301.706.290	1.199.199.306

3.7 Geconsolideerde cashflow

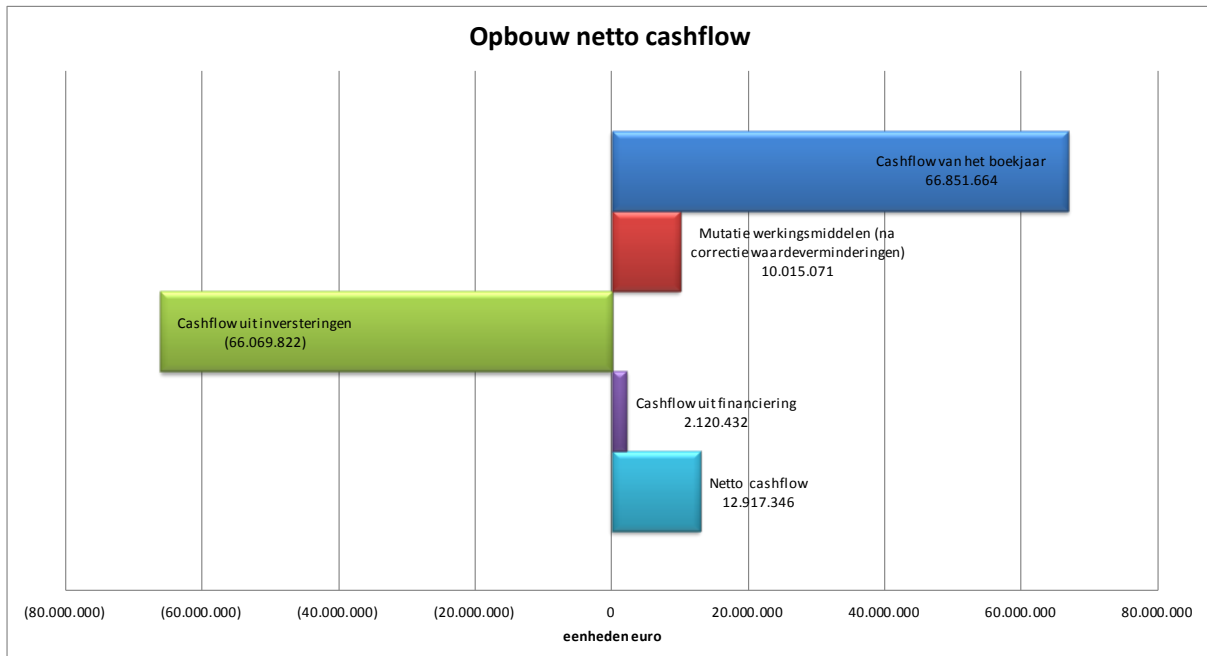
Bij de bespreking van de geconsolideerde resultatenrekening werd aandacht besteed aan het resultaat van het boekjaar. In de analyse van de geconsolideerde balans werd de liquiditeitspositie (som van de geldbeleggingen en de liquide middelen) op 31 december van boekjaar 2011 weergegeven. De cashflowanalyse⁶ heeft tot doel een inzicht te geven in de bronnen en in de aanwending van de geldmiddelen en verschaft zo een verklaring voor de mutatie in de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen.

Cashflow	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
(eenheden euro)	2009	2010	2011
LIQUIDITEITSBRONNEN EN -AANWENDING - CASHFLOW			
Winst/Verlies van het boekjaar (+/-)	17.605.250	11.612.539	24.291.299
+ Afschrijvingen	(+)	51.416.208	54.629.790
+ Overige niet-kaskosten	(+)	(1.470.642)	(1.052.453)
- Niet-kasopbrengsten	(+)	10.657.980	13.413.956
(+ -) Cashflow van het boekjaar (1)		56.892.836	51.775.919
(+ -) Mutatie werkmiddelen (na correctie waardeverminderingen) (2)		(930.534)	(10.411.997)
- Investerings (inbegrepen FVA en vorderingen > 1 jaar)	(+)		
+ Desinvesteringen (inbegrepen FVA en vorderingen > 1 jaar)	(+)		
(+ -) Netto-investeringen (3)		(168.252.852)	(178.636.411)
+ Nieuwe leningen	(+)		
- Aflossingen	(+)		
(+ -) Netto-ontleningen (4)		66.999.579	9.172.141
(+ -) Overige (o.a. kapitaalsubsidies) (5)	(+)	20.734.077	113.535.865
(+ -) Netto cashflow (6) = (1) + (2) + (3) + (4) + (5)		(24.556.894)	(14.564.485)
Geldbelegging + Liquide middelen begin periode (7)		309.428.143	284.871.243
Geldbelegging + Liquide middelen einde periode (6) + (7)		284.871.249	270.306.758
LIQUIDITEITSBRONNEN EN -AANWENDING - MUTATIE IN DE WERKINGSMIDDELEN			
<u>Situatie einde vorige periode</u>			
Vlottende activa	(+)	447.340.446	435.436.150
- Vorderingen op méér dan één jaar	(+)	4.207.535	3.568.871
- Geldbeleggingen + Liquide middelen	(+)	309.428.143	284.871.243
+ eventuele correctie voor kaskrediet	(+)	0	42.480.000
- Schulden op ten hoogste één jaar (exclusief schulden op méér dan één jaar die binnen het jaar vervallen)	(+)	126.668.172	179.413.386
- Overlopende rekeningen passief	(+)	54.871.487	56.521.300
Werkingsmiddelen einde vorige periode (a)		(47.834.890)	(46.458.650)
<u>Situatie einde periode</u>			
Vlottende activa	(+)	435.436.150	440.955.845
- Vorderingen op méér dan één jaar	(+)	3.568.871	2.315.119
- Geldbeleggingen + Liquide middelen	(+)	284.871.243	270.306.757
+ eventuele correctie voor kaskrediet	(+)	42.480.000	42.480.000
- Schulden op ten hoogste één jaar (exclusief schulden op méér dan één jaar die binnen het jaar vervallen)	(+)	179.413.386	185.706.627
- Overlopende rekeningen passief	(+)	56.521.300	61.716.134
Werkingsmiddelen einde periode (b)		(46.458.650)	(36.608.793)
Mutatie werkmiddelen (vóór correctie waardeverminderingen) = (a) - (b)		(1.376.240)	(9.849.857)
- Waardeverminderingen op voorraden en werkingsvorderingen	(+)	182.437	458.095
- Waardeverminderingen op vlottende activa, andere dan hierboven bedoeld	(+)	(628.143)	104.045
Mutatie werkmiddelen (na correctie waardeverminderingen) (2)		(930.534)	(10.411.997)

⁶ De berekening van de cashflow heeft als bijkomend voordeel dat de invloed van de niet-kaskosten (die sterke verschillen vertonen tussen de diverse hogescholen onderling) op de beoordeling van de financiële toestand van de hogeschool wordt vermeden.

3.7.1 Geconsolideerde cashflow van het boekjaar/netto cashflow 2011

In volgend schema worden de componenten in de berekening van de netto cashflow ingedeeld volgens bron van geldmiddelen of aanwending van geldmiddelen.

Een eerste element in de berekening van de netto casflow is de bepaling van de *cashflow van het boekjaar*. Het basisbestanddeel hiervan is het geconsolideerde resultaat van het boekjaar. Dit wordt vervolgens gecorrigeerd voor de niet-kaskosten omdat deze het resultaat van het boekjaar verkleinen zonder dat hiervoor liquiditeiten dienden te worden aangewend. De bijdrage van de afschrijvingen tot de cashflow van het boekjaar is ook in 2011 aanzienlijk. Vervolgens worden de niet-kasopbrengsten in mindering gebracht. Deze opbrengsten vloeien in hoofdzaak voort uit een toerekening van voorheen ontvangen kapitaalsubsidies en verhogen het resultaat van het boekjaar zonder dat er in het lopende boekjaar geldstromen tegenover staan. Per saldo betekent de cashflow van het boekjaar dan ook een belangrijke financieringsbron (66.851.664 EUR).

De mutatie in de netto werkingsmiddelen vormt in het boekjaar 2011 een financieringsbron ter waarde van +10.015.071 EUR.

De som van de cashflow van het boekjaar en van de mutatie in de werkingsmiddelen levert de operationele cashflow. Dit bedrag kunnen de hogescholen besteden aan investeringen, aflossingen van leningen, enz.... Via de operationele cashflow werd hiervoor in 2011 76.866.735 EUR aan financiële middelen gegenereerd. Dit was niet voldoende om de financieringsbehoeften uit de investeringen (66.069.822 EUR) en de kapitaalsaflossingen van de sector integraal te dekken. De ontbrekende middelen vond de sector in de opname van kapitaalsubsidies en van een bedrag aan vreemd vermogen. De sector financierde zijn investeringen met eigen financiële middelen, kapitaalsubsidies en vreemd vermogen.

De sector realiseerde over het boekjaar 2011 een positieve netto cashflow ter waarde van ongeveer +12,9 miljoen EUR. Hierdoor steeg de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen van de sector tot afgerond 279,7 miljoen EUR. De financiële buffer van de hogescholen is dus groot. M.a.w. de liquiditeitspositie van de sector oogt goed.

3.8 Financiële ratio's

Bij de beoordeling van het financieel evenwicht van de hogescholen wordt aandacht besteed aan de liquiditeit, de solvabiliteit en de rentabiliteit. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van enkele ratio's. De gehanteerde financiële ratio's werden in de IBR-werkgroep Hoger Onderwijs eenduidig gedefinieerd. Het zijn klassieke tools, evenwel aangepast aan de specifieke situatie van de hogescholen.

3.8.1 Overzicht van de geconsolideerde financiële ratio's

Financiële ratio's	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>(teller en noemer in eenheden euro)</i>	2009	2010	2011
Liquiditeitsratio's			
1. Netto werkingsmiddelen	227.941.703	231.418.824	269.702.044
2. Quick ratio	2,19	2,16	2,69
3. Liquiditeit van de werkingsschulden	94 dagen	86 dagen	73 dagen
Solvabiliteitsratio's			
1. Graad van financiële onafhankelijkheid	61,53 %	63,90 %	66,01 %
2. Algemene schuldgraad	62,51 %	56,50 %	51,49 %
Resultatenratio's			
1. Netto marge (1) : Bedrijfswinst/-verlies / Bedrijfsopbrengsten	1,50 %	0,16 %	1,03 %
2. Netto marge (2) : Winst/Verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening / Bedrijfsopbrengsten	1,72 %	0,13 %	0,91 %
3. Netto marge (3) : Winst/Verlies van het boekjaar / Bedrijfsopbrengsten	2,08 %	1,34 %	2,74 %

In de volgende bespreking wordt aandacht besteed aan de drie luiken van het financieel evenwicht. Telkens wordt voor de gehele sector een geconsolideerd bedrag, het percentage en het rekenkundige gemiddelde berekend. Tevens wordt per jaar ook de laagste waarde en hoogste waarde gerealiseerd door een individuele hogeschool weergegeven.

3.8.2 Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in welke mate de hogeschool aan haar betalingsverplichtingen op korte termijn kan voldoen (bv. de kortetermijnschulden tegenover kredietinstellingen, leveranciers, contractuele personeelsleden, ...). De gehanteerde instrumenten voor het beoordelen van de liquiditeit zijn de netto-werkingsmiddelen, de quick ratio en de liquiditeit van de werkingsschulden.

◆ Netto-werkingsmiddelen

Netto-werkingsmiddelen is een gecorrigeerde berekening van het nettobedrijfskapitaal dat gedefinieerd wordt als volgt: nettobedrijfskapitaal = beperkte vlottende activa min vreemd vermogen op korte termijn.

De minst liquide middelen, namelijk de rubrieken *voorraden* en *over te dragen kosten*, worden niet meegerekend in de beperkte vlottende activa. De schulden op korte termijn worden eveneens gecorrigeerd. Bij de berekening van de netto-werkingsmiddelen wordt alleen rekening gehouden met de "cash"-schulden. Zo wordt de pro rata overdracht van de opbrengst uit de studiegelden niet opgenomen in de berekening. Dit is immers geen schuld die dient betaald te worden met de liquiditeiten van de hogeschool.

De geconsolideerde netto-werkingsmiddelen van de 21 hogescholen bedragen voor het boekjaar 2011 269.702.044 EUR ten opzichte van 231.418.824 EUR in 2010. Dit betekent een stijging met 38.283.221 EUR. De globale hogeschoolsector beschikt in 2011 nog altijd over een stevige buffer om een eventuele vertraging in de inning van de kortetermijnvorderingen op te vangen zonder dat dit de betaling van de kortetermijnverbintenissen in gevaar brengt. De bekomen waarde duidt op een stevige liquiditeitspositie van de hogescholensector. In 2011 leverde de berekening van de netto-werkingsmiddelen voor elk van de hogescholen een positief resultaat op met uitzondering van één hogeschool.

De totale netto-werkingsmiddelen van alle hogescholen samen bedragen 269.702.044 EUR, het rekenkundig gemiddelde geeft een netto werkingskapitaal weer van 12.842.954 EUR per hogeschool in 2011. Het hoogste bedrag aan netto-werkingsmiddelen bedraagt 47.549.863 EUR en werd gerealiseerd door Artesis. Het laagste bedrag aan netto werkingsmiddelen bedraagt - 266.544 EUR en werd gerealiseerd door de KHBO.

Netto werkingsmiddelen			
gunstige liquiditeit = positieve netto werkingsmiddelen			
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
(eenheden euro)	2009	2010	2011
Aggregatie Hs	227.941.703	231.418.824	269.702.044
Rekenkundig gemiddelde	10.360.987	10.519.037	12.842.954
Laagste waarde	(26.801.766)	(26.563.631)	(266.544)
Hoogste waarde	38.669.679	46.019.668	47.549.863

◆ Quick ratio

Bij deze ratio worden de componenten van de netto-werkingsmiddelen relatief uitgedrukt:

beperkte vlottende activa gecorrigeerd voor de minst liquide elementen

het vreemd vermogen op korte termijn gecorrigeerd voor bepaalde schulden

Deze ratio geeft een goede liquiditeitsituatie bij een waarde van minimaal één, d.w.z. dat de beperkte vlottende activa dan groter of gelijk zijn aan het bedrag van de kortetermijnschulden.

Er bleken per einde 2011 voldoende middelen voorhanden om 2,69 maal de lopende kortemijnverplichtingen te dekken. Dit is een goede ratio. De liquiditeit bleef in 2011 gewaarborgd voor de sector in zijn geheel. De reële noden worden ruimschoots gedekt. Bij gepaste financiering van de geplande investeringen hoeft de sector in de nabije toekomst geen betalingsproblemen te vrezen.

De best scorende hogeschool (Artesis) haalt 6,58 wat als een zeer goede ratio moet omschreven worden. KHBO haalt een ratio van 0,97. Deze ratio dient echter genuanceerd te worden. Principieel zou deze waarde per einde 2011 een aankondiging van betalingsproblemen moeten inhouden. De realiteit is echter iets genuanceerder. Doordat de KHBO in 2012 een overbruggingskrediet moet aflossen, werd deze lening per 31/12/2011 naar de korte termijnschulden overgedragen. Indien de aflossing ervan in 2012 effectief zou moeten gebeuren uit de aanwezige vlottende activa, dan zouden er zich grote betalingsproblemen stellen. In realiteit rekent de hogeschool voor de terugbetaling ervan op de middelen die beschikbaar komen door de verkoop van de voormalige campus Sint-Michiel. Deze verkoop en de terugbetaling van de lening is ondertussen ook effectief gerealiseerd in 2012. De KHBO heeft dus zeker geen liquiditeitsproblemen. De range tussen de laagste en hoogste waarde in 2011 is vrij groot wat illustreert dat de liquiditeitspositie van de individuele hogescholen sterk kan verschillen.

Quick ratio			
bevredigende liquiditeit = waarde minimaal één			
	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010	JR - Boekjaar 2011
Aggregatie Hs	2,19	2,16	2,69
Rekenkundig gemiddelde	2,78	2,78	2,92
Laagste waarde	0,46	0,48	0,97
Hoogste waarde	7,37	6,88	6,58

◆ Liquiditeit van de werkingsschulden

Het aantal dagen leverancierskrediet⁷ drukt het aantal dagen uit dat de sector krijgt/neemt voor de betaling van zijn werkingsschulden.

Werkingschulden Balans 44 * 365 dagen

Inkopen inclusief BTW op RR 60 + mutatie Balans op rekening 30 + RR 61

Liquiditeit van de werkingsschulden			
	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010	JR - Boekjaar 2011
<i>(aantal dagen)</i>			
Aggregatie Hs	94	86	73
Rekenkundig gemiddelde	95	84	77
Laagste waarde	37	25	29
Hoogste waarde	275	210	268

Het aantal dagen leverancierskrediet voor de sector bedraagt 73 in het jaar 2011. De interpretatie van deze ratio is niet eenvoudig. De aard van de leveranciersfactuur beïnvloedt mee de duur van het toegestane betalingsuitstel. Langer betalingsuitstel kan geïnterpreteerd worden als een blijk van vertrouwen van de leveranciers in de hogescholen. Wanneer de toename van het aantal dagen betalingsuitstel het gevolg is van het niet tijdig betalen van de openstaande rekeningen kan dit echter het vertrouwen dat de hogescholen in de toekomst zullen genieten, aantasten.

Het beroep op een leverancierskrediet is een eenvoudige wijze om nieuwe financieringsbronnen aan te spreken. Bovendien lijkt deze financieringswijze ook voordelig. Er is immers normaal geen rentelast verbonden aan deze kredietvorm. Toch dient de sector zich ervan bewust te zijn dat door het benutten van het betalingsuitstel er geen kortingen voor contante betaling kunnen verworven worden. Gelet op de ruime liquiditeiten moet het rendement op de geldbeleggingen afgewogen worden tegen de korting die de leveranciers toestaan bij contante betaling. Deze laatste is in principe financieel steeds voordeliger voor de hogescholen.

⁷ De hoge waarden moeten genuanceerd worden beoordeeld. De werkingsschulden worden immers in belangrijke mate beïnvloed door de facturatiegewoonte van de leveranciers, nl. eind december worden vaak nog veel facturen opgemaakt en verstuurd naar de klanten. Indien de hogeschool einde december belangrijke facturen (bv. i.v.m. investeringsprojecten) ontving, dan heeft dit een zeer sterke invloed op de ratio (en kan dit resulteren in extreem hoge waarden). De balans per 31 december blijft immers een opnamemoment, bij wijze van spreken een "foto" die genomen wordt van de cijfers.

	Netto werkingsmiddelen (eenheden euro)			Quick ratio			Liquiditeit van de werkingsschulden (aantal dagen)		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Artevelde	7.472.555	13.151.615	11.796.701	1,86	2,43	2,16	100	84	111
Erasmus	26.176.382	28.662.454	31.447.192	3,34	3,48	3,97	131	151	100
Artesis	38.669.679	46.019.668	47.549.863	4,44	6,00	6,58	190	107	75
HG	29.867.402	12.975.152	8.825.494	2,67	1,60	1,53	125	156	76
LUK	5.762.874	3.099.660		3,47	2,45		275	210	
Wenk	11.579.183	8.386.882	8.808.856	2,88	2,73	2,50	44	25	70
HWVI	14.224.340	16.014.155	21.343.016	3,70	3,82	5,25	87	88	56
KDG	9.642.916	10.032.426	5.432.096	1,81	1,84	1,48	111	87	76
KHBO	3.210.686	9.069.425	(266.544)	1,59	2,84	0,97	38	40	32
KHK	26.141.448	19.937.119	19.750.518	3,90	2,87	2,84	136	135	142
KHL	8.833.053	9.692.090	9.932.773	2,27	2,29	2,05	63	72	67
KHLim	5.312.109	6.610.192	7.778.751	1,76	1,90	2,03	85	67	72
Lessius M	3.427.001	8.323.406	5.521.762	1,90	2,29	1,78	43	77	48
KaHoStL	4.598.107	7.450.026	7.714.591	1,57	2,08	1,95	111	56	53
KHZWVI	12.123.734	10.889.376	12.774.493	2,76	2,44	2,66	69	43	29
Lessius A	19.394.713	18.413.189	20.038.085	7,37	6,88	6,47	62	46	42
Plantijn	8.259.276	8.037.058	9.564.346	2,71	2,74	2,80	149	111	268
PHL	5.972.877	6.594.285	6.677.966	2,13	2,16	2,08	71	72	65
Groep T	8.177.315	8.906.350	9.887.289	3,67	3,71	3,95	42	36	53
HUB - EHSAL	(26.801.766)	(26.563.631)	18.069.941	0,46	0,48	3,04	37	59	53
XIOS - HL	4.575.831	4.880.373	5.855.804	2,54	2,57	2,79	43	54	58
HZS	1.321.988	837.553	1.199.053	2,28	1,51	2,34	69	62	63
Aggregatie Hs	227.941.703	231.418.824	269.702.044	2,19	2,16	2,69	94	86	73
Rekenkundig gemiddelde	10.360.987	10.519.037	12.842.954	2,78	2,78	2,92	95	84	77
Laagste waarde	(26.801.766)	(26.563.631)	(266.544)	0,46	0,48	0,97	37	25	29
Hoogste waarde	38.669.679	46.019.668	47.549.863	7,37	6,88	6,58	275	210	268

3.8.3 Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio's peilen naar de mate waarin de hogescholen in staat zijn hun financiële verplichtingen (op korte en lange termijn) na te komen. Dit wordt gemeten met behulp van twee belangrijke ratio's: met name de graad van financiële onafhankelijkheid en de algemene schuldgraad.

♦ Graad van financiële onafhankelijkheid

De graad van financiële onafhankelijkheid wordt berekend als de verhouding tussen het eigen vermogen en het totaal vermogen.

Het aandeel van het eigen vermogen in het balanstotaal is groot. Dit betekent dat de sector relatief gezien niet sterk afhankelijk is van vreemd vermogen. In het boekjaar 2011 financiert de globale hogeschoolsector zich voor 66,01% met eigen vermogen. De sector is dus maar voor 33,99% van de middelen afhankelijk van vreemd vermogen. In het vorig jaar 2010 lag de solvabiliteit iets lager, namelijk op 63,90%. De sector heeft, zoals blijkt uit de geconsolideerde cijfers van 2011, een sterke financiële onafhankelijkheid.

Graad van financiële onafhankelijkheid			
hoe groter de ratiowaarde, hoe kleiner de afhankelijkheid van vreemd vermogen			
	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010	JR - Boekjaar 2011
Aggregatie Hs	61,53 %	63,90 %	66,01 %
Rekenkundig gemiddelde	60,96 %	61,60 %	63,18 %
Laagste waarde	33,40 %	34,48 %	35,47 %
Hoogste waarde	84,66 %	85,11 %	86,73 %

Alle hogescholen hebben in het boekjaar 2011 een positief eigen vermogen. Meer zelfs, 17 van de 21 hogescholen hebben een eigen vermogen dat groter is dan het vreemd vermogen.

♦ Algemene schuldgraad

De algemene schuldgraad is de verhouding van het vreemd vermogen t.o.v. het eigen vermogen. Berekend op de geconsolideerde balansgegevens toont deze ratio aan dat in de jaarrekening 2011 tegenover elke 100 EUR eigen vermogen er 51,49 EUR schulden staan.

Algemene schuldgraad			
hoe groter de schuldgraad, hoe minder gunstig de solvabiliteit			
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2009	2010	2011
Aggregatie Hs	62,51 %	56,50 %	51,49 %
Rekenkundig gemiddelde	73,81 %	73,20 %	67,09 %
Laagste waarde	18,12 %	17,50 %	15,30 %
Hoogste waarde	199,44 %	190,04 %	181,92 %

Solvabiliteitsratio's

	Graad van financiële onafhankelijkheid				Algemene schuldgraad			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
Artevelde	69,49 %	53,14 %	50,31 %	51,93 %	43,91 %	88,18 %	98,79 %	92,56 %
Erasmus	65,57 %	64,52 %	72,03 %	73,85 %	52,51 %	55,00 %	38,83 %	35,40 %
Artesis	81,29 %	80,77 %	82,67 %	86,73 %	23,01 %	23,82 %	20,97 %	15,30 %
HG	78,66 %	78,75 %	85,11 %	86,69 %	27,13 %	26,98 %	17,50 %	15,36 %
LUK	62,12 %	60,23 %	58,09 %		60,98 %	66,03 %	72,13 %	
WenK	63,38 %	63,81 %	68,99 %	64,58 %	57,78 %	56,71 %	44,94 %	54,86 %
HWVI	80,30 %	84,66 %	83,07 %	82,36 %	24,53 %	18,12 %	20,38 %	21,42 %
KDG	58,67 %	59,78 %	61,04 %	66,35 %	70,46 %	67,28 %	63,82 %	50,72 %
KHBO	50,83 %	49,36 %	50,07 %	49,32 %	96,75 %	102,61 %	99,71 %	102,75 %
KHK	47,64 %	46,90 %	42,67 %	42,16 %	109,91 %	113,21 %	134,35 %	137,19 %
KHL	59,50 %	60,03 %	60,73 %	59,31 %	68,05 %	66,58 %	64,67 %	68,60 %
KHLim	54,19 %	56,05 %	56,31 %	57,37 %	84,55 %	78,43 %	77,60 %	74,30 %
Lessius M	45,29 %	47,04 %	53,59 %	56,53 %	120,78 %	112,57 %	86,62 %	76,90 %
KaHoStL	60,11 %	60,27 %	58,77 %	59,79 %	66,36 %	65,92 %	70,17 %	67,24 %
KHZWVI	68,49 %	68,45 %	70,16 %	69,49 %	46,01 %	46,09 %	42,54 %	43,90 %
Lessius A	78,85 %	80,63 %	81,21 %	81,66 %	26,82 %	24,03 %	23,13 %	22,46 %
Plantijn	66,81 %	63,24 %	64,47 %	63,90 %	49,67 %	58,13 %	55,11 %	56,49 %
PHL	60,69 %	59,47 %	59,70 %	58,52 %	64,76 %	68,16 %	67,51 %	70,87 %
Groep T	34,28 %	35,75 %	34,75 %	35,47 %	191,75 %	179,73 %	187,79 %	181,92 %
HUB - EHSAL	62,53 %	33,40 %	34,48 %	48,42 %	59,93 %	199,44 %	190,04 %	106,52 %
XIOS - HL	78,16 %	79,61 %	78,72 %	79,12 %	27,94 %	25,61 %	27,04 %	26,39 %
HZS		55,20 %	48,38 %	53,29 %		81,16 %	106,68 %	87,67 %
Aggregatie Hs	65,05 %	61,53 %	63,90 %	66,01 %	53,73 %	62,51 %	56,50 %	51,49 %
Rekenkundig gemiddelde	63,18 %	60,96 %	61,60 %	63,18 %	65,41 %	73,81 %	73,20 %	67,09 %
Laagste waarde	34,28 %	33,40 %	34,48 %	35,47 %	23,01 %	18,12 %	17,50 %	15,30 %
Hoogste waarde	81,29 %	84,66 %	85,11 %	86,73 %	191,75 %	199,44 %	190,04 %	181,92 %

3.8.4 Rentabiliteit

Bij de beoordeling van de rentabiliteitspositie van de hogeschoolsector wordt nagegaan of de opbrengsten toereikend waren om alle kosten te dekken. Bij het uitvoeren van deze analyse wordt gebruik gemaakt van een drietal ratio's. Bij deze ratio's, de zogenaamde netto-marges, worden de diverse winsten geplaatst t.o.v. de totale bedrijfsopbrengsten.

◆ Netto-marges

In de netto-marges wordt de bedrijfswinst of het bedrijfsverlies, de winst of het verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening en de winst of het verlies van het boekjaar gerelateerd aan de totale bedrijfsopbrengsten.

Globaal bekeken ligt het rentabiliteitsniveau in 2011 op een redelijk goed niveau. De geconsolideerde netto-marges geven een positief beeld. Deze netto-marges liggen hoger dan vorig jaar. De basis voor dit positieve resultaat wordt gevormd door de bedrijfswinst (netto-marge 1). De financiële verrichtingen leveren een negatieve bijdrage. De winst uit de gewone bedrijfsuitoefening vertaalt zich in een netto-marge 2 die onder het niveau van netto-marge 1 ligt. De invloed van de uitzonderlijke verrichtingen is, conform met het uitzonderlijk karakter ervan, eerder wisselvallig, maar in 2011 positief (netto-marge 3).

Netto marge			
hoe hoger de ratiowaarde, hoe gunstiger de rentabiliteit			
	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010	JR - Boekjaar 2011
Netto marge (1)			
Aggregatie Hs	1,50 %	0,16 %	1,03 %
Rekenkundig gemiddelde	1,69 %	0,42 %	1,06 %
Laagste waarde	- 3,81 %	- 8,33 %	- 5,99 %
Hoogste waarde	5,82 %	4,60 %	9,96 %
Netto marge (2)			
Aggregatie Hs	1,72 %	0,13 %	0,91 %
Rekenkundig gemiddelde	1,92 %	0,36 %	1,04 %
Laagste waarde	- 3,92 %	- 7,85 %	- 5,90 %
Hoogste waarde	7,85 %	5,31 %	10,23 %
Netto marge (3)			
Aggregatie Hs	2,08 %	1,34 %	2,74 %
Rekenkundig gemiddelde	2,36 %	1,33 %	2,75 %
Laagste waarde	- 3,89 %	- 4,88 %	- 5,48 %
Hoogste waarde	7,85 %	7,58 %	14,24 %

De rentabiliteitspositie voor het boekjaar 2010 van de individuele hogescholen is meestal positief.

- netto-marge 1:
 - 15 van de 21 hogescholen hebben een bedrijfswinst,
 - 6 hogescholen worden geconfronteerd met een bedrijfsverlies;
- netto-marge 2:
 - 12 van de 21 hogescholen hebben een winst uit de gewone bedrijfsuitoefening,
 - 9 hogescholen worden geconfronteerd met een verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening;
- netto-marge 3:
 - 16 van de 21 hogescholen hebben een winst van het boekjaar,
 - 5 hogescholen worden geconfronteerd met een verlies van het boekjaar.

Resultatenratio's

	Netto marge (1)				Netto marge (2)				Netto marge (3)			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
Artevelde	6,56 %	5,02 %	2,96 %	4,55 %	7,73 %	4,57 %	2,25 %	4,21 %	7,73 %	4,57 %	2,25 %	4,88 %
Erasmus	5,42 %	4,75 %	4,60 %	4,28 %	6,88 %	6,18 %	5,31 %	5,39 %	8,01 %	7,47 %	6,31 %	6,55 %
Artesis	5,59 %	4,13 %	2,41 %	9,96 %	8,04 %	4,82 %	4,36 %	10,23 %	8,04 %	5,59 %	7,58 %	10,18 %
HG	2,80 %	- 3,81 %	- 8,33 %	- 5,99 %	4,61 %	- 2,97 %	- 7,85 %	- 5,90 %	4,65 %	- 3,23 %	- 4,36 %	- 5,48 %
LUK	7,87 %	1,39 %	- 3,02 %		9,21 %	0,45 %	- 4,63 %		9,21 %	0,49 %	- 4,88 %	
WenK	2,70 %	0,76 %	1,01 %	- 1,66 %	3,22 %	1,21 %	0,90 %	- 1,66 %	3,02 %	1,22 %	0,87 %	- 1,65 %
HWVI	4,62 %	3,75 %	2,43 %	0,83 %	6,20 %	4,34 %	3,33 %	1,24 %	6,20 %	4,37 %	3,32 %	1,28 %
KDG	2,47 %	2,06 %	1,57 %	3,23 %	2,56 %	1,84 %	1,34 %	3,09 %	3,22 %	1,89 %	1,28 %	8,20 %
KHBO	7,49 %	1,02 %	3,00 %	1,30 %	8,85 %	- 0,36 %	0,91 %	- 0,77 %	9,17 %	- 0,36 %	0,91 %	- 1,19 %
KHK	5,49 %	2,23 %	- 0,50 %	0,38 %	6,96 %	2,66 %	- 0,79 %	- 0,53 %	7,77 %	2,74 %	- 0,92 %	- 0,55 %
KHL	2,86 %	0,69 %	2,01 %	0,26 %	3,64 %	0,65 %	1,88 %	0,57 %	5,24 %	1,62 %	3,13 %	1,29 %
KHLim	3,37 %	2,29 %	- 0,52 %	0,05 %	4,33 %	2,48 %	- 0,42 %	0,22 %	4,98 %	3,92 %	1,31 %	2,07 %
Lessius M	3,83 %	2,87 %	3,81 %	- 1,29 %	2,70 %	1,66 %	3,07 %	- 1,80 %	0,72 %	1,77 %	7,44 %	0,71 %
KaHoStL	2,18 %	- 0,08 %	- 0,56 %	1,69 %	1,88 %	- 0,73 %	- 1,58 %	0,73 %	2,38 %	- 0,97 %	- 1,62 %	0,95 %
KHZWVI	7,82 %	4,17 %	4,34 %	3,55 %	7,09 %	3,34 %	3,47 %	2,71 %	7,10 %	3,33 %	3,36 %	3,50 %
Lessius A	3,43 %	3,52 %	1,20 %	3,42 %	- 1,86 %	7,85 %	2,60 %	6,09 %	- 1,86 %	7,85 %	2,60 %	5,34 %
Plantijn	2,86 %	0,70 %	- 0,32 %	2,29 %	4,85 %	1,72 %	0,45 %	3,00 %	4,75 %	1,93 %	1,54 %	3,72 %
PHL	1,87 %	- 0,97 %	- 0,09 %	- 1,08 %	1,64 %	- 1,65 %	- 0,01 %	- 0,95 %	1,79 %	- 1,59 %	0,86 %	0,12 %
Groep T	- 4,51 %	- 3,22 %	- 5,75 %	- 5,01 %	- 1,04 %	- 1,28 %	- 4,35 %	- 3,82 %	5,12 %	2,49 %	- 0,64 %	2,73 %
HUB - EHSAL	3,44 %	3,67 %	1,57 %	0,34 %	3,84 %	3,74 %	0,24 %	- 1,05 %	6,90 %	5,03 %	1,50 %	14,24 %
XIOS - HL	- 0,66 %	- 3,53 %	- 2,45 %	2,08 %	0,58 %	- 3,92 %	- 2,79 %	1,81 %	0,60 %	- 3,89 %	- 2,77 %	1,81 %
HZS		5,82 %	- 0,06 %	- 0,89 %		5,61 %	0,14 %	- 0,93 %		5,61 %	0,12 %	- 0,93 %
Aggregatie Hs	3,88 %	1,50 %	0,16 %	1,03 %	4,70 %	1,72 %	0,13 %	0,91 %	5,19 %	2,08 %	1,34 %	2,74 %
Rekenkundig gemiddelde	3,69 %	1,69 %	0,42 %	1,06 %	4,38 %	1,92 %	0,36 %	1,04 %	4,99 %	2,36 %	1,33 %	2,75 %
Laagste waarde	- 4,51 %	- 3,81 %	- 8,33 %	- 5,99 %	- 1,86 %	- 3,92 %	- 7,85 %	- 5,90 %	- 1,86 %	- 3,89 %	- 4,88 %	- 5,48 %
Hoogste waarde	7,87 %	5,82 %	4,60 %	9,96 %	9,21 %	7,85 %	5,31 %	10,23 %	9,21 %	7,85 %	7,58 %	14,24 %

3.9 Conclusies

- In 2011 bedraagt het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen voor de hogescholen 692.441.183 EUR ten opzichte van 678.555.832 EUR in 2010. Dit is een toename van 2,04% of in absolute cijfers een toename van 13.885.350 EUR.
Dit globaal bedrag aan werkingsuitkeringen hogescholen bestaat uit drie componenten: de effectieve werkingsmiddelen (628.497.804,62 EUR), de uitkeringen bestemd voor de hogescholen (44.367.666,12 EUR) en tenslotte de centraal betaalde uitkeringen (19.575.712,39 EUR).
De belangrijkste component van het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen van de hogescholen zijn uiteraard de effectieve werkingsmiddelen. Ze omvatten 90,77% van het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen. Deze effectieve werkingsmiddelen zijn verdeeld in zes componenten: de onderwijssoevereigniteit hogescholen (75.911.179,94 EUR), het variabel onderwijsdeel hogescholen (542.619.066,09 EUR), de schoolpremie (353.907,27 EUR), de bijkomende middelen voor de hogescholen (4.188.752,81 EUR), het globaal bedrag voor de Hogere Zeevaartschool (4.231.867,88 EUR) en het bedrag gezinswetenschappen HUB-EHSAL (1.193.030,63 EUR).
- De geconsolideerde bedrijfsopbrengsten bedragen 886.083.420 EUR in 2011 en liggen 1,95% boven de bedrijfsopbrengsten van vorig jaar. Bij het opstellen van de begroting maken de hogescholen meestal een voorzichtige raming van de bedrijfsopbrengsten. We stellen in 2011 vast dat de bedrijfsopbrengsten in realiteit dicht aanleunen bij de begrote bedragen voor dat jaar. De geconsolideerde bedrijfsopbrengsten liggen slechts 2,74% boven de gebudgetteerde bedrijfsopbrengsten. De hogescholen hebben dus keurig de bedrijfsopbrengsten begroot voor het jaar 2011.
- Tijdens het boekjaar 2011 besteedden de 21 hogescholen 876.942.452 EUR aan bedrijfskosten. In 2011 stegen de bedrijfskosten met 1,06% (+9.178.440 EUR). De toename van de bedrijfskosten situeert zich in alle belangrijke rubrieken. De grootste kostenpost (bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen) kende de grootste absolute groei en was vrij bepalend voor het groeiritme van de totale bedrijfskosten. De reële bedrijfskosten liggen onder het begrote niveau in 2011. Het werkelijke kostenbedrag is 0,79% lager dan het geraamde bedrag. In absolute bedragen stemt dit overeen met een minkost van 7.016.068 EUR.
Budgetoverschrijdingen hebben zich gemanifesteerd bij de kosten voor handelsgoederen, grond- en hulpstoffen, bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen, waardeverminderingen op voorraden en handelsvorderingen en de andere bedrijfskosten.
Bij de overige rubrieken werden de voorziene budgetten niet integraal aangewend. In absolute bedragen zijn de zwaarste onderbestedingen terug te vinden bij de rubrieken diensten en diverse goederen (8.626.337 EUR) en bij de afschrijvingen en waardeverminderingen (4.369.898 EUR).
De onderbesteding op het budget voor afschrijvingen en waardeverminderingen is een jaarlijks weerkerend gegeven. Historisch begrote investeringsprojecten lopen wel vaker wat vertraging op in hun uitvoering, waardoor de afschrijvingen pas later dan voorzien in de begroting beginnen te lopen.
- De geconsolideerde bedrijfswinst is het resultaat dat de hogescholen behalen uit hun courante activiteiten. In het boekjaar 2011 realiseerde de sector een bedrijfswinst van 9.140.968 EUR ten opzichte van 1.396.465 EUR vorig jaar. De bedrijfswinst 2011 is beter dan vorig jaar en is toegenomen met 7.744.503 EUR. De positieve evolutie van het geconsolideerd bedrijfsresultaat in 2011 is in hoofdzaak toe te schrijven aan een sterkere stijging (+1,95%) van de bedrijfsopbrengsten ten opzichte van de stijging (+1,06%) van de bedrijfskosten in het jaar 2011.

In de jaren 2008, 2009 en 2010 stelden we een stelselmatige daling vast van het bedrijfsresultaat. Het jaar 2011 is in dat opzicht een keerpunt doordat de bedrijfswinst opnieuw toeneemt. De hogescholensector besteedde in 2011 dus wat minder verkregen middelen voor haar werking. De bedrijfswinst 2011 is gunstiger dan het in de begroting 2011 voorziene bedrijfsresultaat. Er werd immers door de hogescholen een bedrijfsverlies begroot voor 2011 van –21.482.496 EUR. Er is dus een afwijking van 30.623.464 EUR tussen de in 2011 effectief gerealiseerde bedrijfswinst en het voor 2011 begrote bedrijfsverlies. Dit beantwoordt aan een jaarlijks terugkerende trend.

- Het financieel resultaat is het verschil tussen de financiële opbrengsten en de financiële kosten en bedraagt in 2011 -1.120.965 EUR tegenover -243.880 EUR vorig jaar. Deze daling van het financieel resultaat is bijna volledig toe te schrijven aan de toename van de financiële kosten. De rentelasten op jaarbasis zijn wat toegenomen ten opzichte van vorig jaar. De belangrijkste toename binnen de financiële kosten situeert zich echter bij de rekening “andere financiële kosten”. Op deze rekening werden minderwaarden geboekt, gerealiseerd bij de verkoop van beleggingsfondsen.
De financiële opbrengsten bleven in 2011 ongeveer status quo tegenover vorig jaar. We merken echter wel twee bewegingen binnen de rubriek financiële opbrengsten. Enerzijds dalen de opbrengsten uit vlottende activa in 2011, anderzijds wordt deze daling gecompenseerd door toename van de rekening andere financiële opbrengsten. Het effectief gerealiseerde financieel resultaat in 2011 ligt hoger dan het begrote financiële resultaat. De begrote financiële opbrengsten werden onderschat.
- De geconsolideerde uitzonderlijke opbrengsten en de geconsolideerde uitzonderlijke kosten vormen samen het geconsolideerde uitzonderlijk resultaat. Dit laatste vertoont een grillig verloop. Wegens het uitzonderlijke karakter van dit resultaat is het moeilijk hieruit conclusies te trekken die gelden voor de sector in zijn geheel.
Eénmalige en individueel optredende factoren bepalen hier immers het beeld. Zo omvatten de uitzonderlijke opbrengsten onder andere geboekte meerwaarden naar aanleiding van de verkoop van vaste activa (rekening 763 Meerwaarden bij de realisatie van vaste activa) en ook Agion-subsidies aangewend ter dekking van kapitaalaflossingen van leningen (rekening 764/9 Andere uitzonderlijke opbrengsten). Zo werd een uitbetaling van Agion-subsidies voor een dossier uit het verleden (periode 2003-2009) geboekt op de rekening andere uitzonderlijke opbrengsten.
De uitzonderlijke opbrengsten bedragen 18.479.585 EUR en zijn met 5.058.191 EUR gestegen ten opzichte van het jaar 2010. De uitzonderlijke kosten bestaan hoofdzakelijk uit:
 - uitzonderlijke afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, immateriële en materiële vaste activa (rekening 660);
 - andere uitzonderlijke kosten (rekening 664/9);
 - minderwaarden bij de realisatie van vaste activa geboekt (rekening 663).De uitzonderlijke kosten bedragen 2.208.289 EUR en zijn met 753.152 EUR gedaald ten opzichte van het jaar 2010.
- De geconsolideerde winst van het boekjaar is het resultaat dat de hogescholen behalen uit al hun activiteiten. In het boekjaar 2011 realiseerde de sector een winst van het boekjaar van 24.291.299 EUR. Het positieve uitzonderlijke resultaat van 16.271.296 EUR heeft hoofdzakelijk bijgedragen tot de winst van het boekjaar.
De winst van het boekjaar 2011 is gunstiger dan het in de begroting 2011 voorziene verlies van het boekjaar. Er werd door de hogescholen voor 2011 een verlies van het boekjaar begroot van

-2.831.496 EUR. Er is dus een significante afwijking van 27.122.795 EUR tussen de in 2011 effectief gerealiseerde winst van het boekjaar en het voor 2011 begrote verlies van het boekjaar. Deze belangrijke onderschatting van het resultaat van het boekjaar is een jaarlijks weerkerende vaststelling.

- De 21 hogescholen investeerden tijdens het boekjaar 2011 samen 70.546.762 EUR. Dit is een daling met 22,69% t.o.v. het vorige boekjaar. De daling van de investeringen situeert zich voornamelijk bij de rubrieken “terreinen en gebouwen”, “installaties, machines en uitrusting” en “activa in aanbouw” en bedraagt -20.578.206 EUR. De 21 hogescholen hadden voor het jaar 2011 samen een bedrag aan investeringen begroot van 108.288.349 EUR. In realiteit werd er door de hogescholen voor 70.546.762 EUR geïnvesteerd. De belangrijkste posten waar een significante afwijking werd vastgesteld tussen de begrote bedragen voor 2011 en de effectief geboekte bedragen in 2011 betreffen enerzijds de terreinen en gebouwen en anderzijds de activa in aanbouw en vooruitbetalingen.

Het investeringsvolume lag in 2011 lager dan in 2010. Er dienden dan ook minder investeringen gefinancierd te worden. De hogescholen financierden bovendien tijdens het boekjaar 2011 het leeuwenaandeel van de investeringen met eigen middelen (70,51%) en met kapitaalsubsidies (26,04%). Het aandeel van het vreemd vermogen in de financiering van de investeringen bedraagt 3,45%.

In 2011 stellen we dezelfde trend vast als vorig jaar. De hogescholen keren terug naar een voorzichtige financieringspolitiek. Hierbij spreken ze eerst grotendeels hun vroeger opgebouwde financiële reserves (geldbeleggingen en liquide middelen) aan om hun investeringen te financieren. Daarna worden de beschikbare trekkingsrechten (AGION-middelen) aangesproken en pas in laatste instantie wordt een (beperkt) beroep gedaan op vreemd vermogen.

- Het balanstotaal daalde licht (-0,28%) tijdens het boekjaar 2011 van 1.305.322.851 EUR naar 1.301.706.290 EUR. De geconsolideerde vaste activa bedroegen 857.258.994 EUR in het jaar 2011 (-7.108.012 EUR), de geconsolideerde vlottende activa bedragen 444.447.296 EUR (+3.491.452 EUR). De lichte daling van de vaste activa (-0,8%) heeft vooral te maken met het gedaalde investeringsvolume in het jaar 2011. In 2011 werden er wat minder investeringsinspanningen geleverd door de sector ten opzichte van het vorig jaar. De lichte daling van de vaste activa situeerde zich in hoofdzaak bij de rubriek terreinen en gebouwen onder de materiële vaste activa.

De geconsolideerde vlottende activa stijgen licht tijdens het boekjaar 2011 met 0,79%. Deze beperkte stijging is de resultante van twee vrij belangrijke, maar elkaar grotendeels compenserende bewegingen. Enerzijds daalden de vorderingen op ten hoogste één jaar. Anderzijds kende de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen een toename. De sector sloot het boekjaar 2011 immers af met een positieve netto cashflow van 12.917.346 EUR. Hierdoor steeg de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen tot een bedrag van 279.743.675 EUR, wat een aanzienlijk bedrag is aan eigen financiële middelen die de hogescholen per einde 2011 in hun bezit hebben. De passiva zijn licht gedaald ten opzichte van de jaarrekening 2010. We stellen enerzijds een groei van het eigen vermogen vast (+3,02%) en anderzijds een daling van de voorzieningen (-24,64%) en van het vreemd vermogen (-5,47%).

- De cashflow van het boekjaar voor de sector bedraagt 66.851.664 EUR en is meteen ook een belangrijke financieringsbron. De mutatie in de netto werkmiddelen vormt in het boekjaar 2011 een financieringsbron ter waarde van +10.015.071 EUR.

De som van de cashflow van het boekjaar en van de mutatie in de werkingsmiddelen levert de operationele cashflow. Dit bedrag kunnen de hogescholen besteden aan investeringen, aflossingen van leningen, ... Via de operationele cashflow werden hiervoor in 2011 76.866.735 EUR aan financiële middelen gegenereerd. Dit was niet voldoende om de financieringsbehoeften uit de investeringen (66.069.822 EUR) en de kapitaalsaflossingen van de sector integraal te dekken. De ontbrekende middelen vond de sector in de opname van kapitaalsubsidies en van een bedrag aan vreemd vermogen. De sector financierde zijn investeringen met eigen financiële middelen, kapitaalsubsidies en vreemd vermogen.

De sector realiseerde over het boekjaar 2011 een positieve netto cashflow ter waarde van ongeveer +12,9 miljoen EUR. Hierdoor steeg de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen van de sector tot afgerond 279,7 miljoen EUR. De financiële buffer van de hogescholen is dus groot. M.a.w. de liquiditeitspositie van de sector oogt goed.

- De geconsolideerde netto-werkingsmiddelen van de 21 hogescholen bedragen voor het boekjaar 2011 269.702.044 EUR ten opzichte van 231.418.824 EUR in 2010. Dit betekent een stijging met 38.283.221 EUR. De globale hogeschoolsector beschikt in 2011 nog altijd over een stevige buffer om een eventuele vertraging in de inning van de kortetermijnvorderingen op te vangen zonder dat dit de betaling van de kortetermijnverbintenissen in gevaar brengt. De bekomen waarde duidt op een stevige liquiditeitspositie van de hogescholensector. In 2011 leverde de berekening van de netto-werkingsmiddelen voor elk van de hogescholen een positief resultaat op met uitzondering van één hogeschool.
- Er bleken per einde 2011 voldoende middelen voorhanden om 2,69 maal de lopende kortetermijnverplichtingen te dekken. Dit is een goede ratio. De liquiditeit bleef dus ook in 2011 gewaarborgd voor de sector in zijn geheel. De reële noden worden ruimschoots gedekt. Bij gepaste financiering van de geplande investeringen hoeft de sector in de nabije toekomst geen betalingsproblemen te vrezen.
- Het aandeel van het eigen vermogen in het balanstotaal is groot. Dit betekent dat de sector relatief gezien niet sterk afhankelijk is van vreemd vermogen. In het boekjaar 2011 financiert de globale hogeschoolsector zich voor 66,01% met eigen vermogen. De sector is dus maar voor 33,99% van de middelen afhankelijk van vreemd vermogen. In het vorig jaar 2010 lag de solvabiliteit iets lager, namelijk op 63,90%. De sector heeft, zoals blijkt uit de geconsolideerde cijfers van 2011, een sterke financiële onafhankelijkheid.
- Globaal bekeken ligt het rentabiliteitsniveau van de sector in 2011 op een redelijk goed niveau. De geconsolideerde netto-marges geven een positief beeld.

4 Analyse van de gegevens betreffende de personeelsformatie en de loonkosten

4.1 Inleiding

Dit luik van het sectorverslag voor de hogescholen bevat de gegevens van de personeelsformatie en de loonkosten van alle Vlaamse hogescholen voor het boekjaar 2011 op basis van de gegevens in het excelbestand voor het regeringscommissariaat dat elke hogeschool heeft ingevuld op het ogenblik van het indienen van de jaarrekening.

Het historisch overzicht over de evolutie van de personeelstewerkstelling beperkt zich in dit rapport tot de periode 2008-2011. De gegevens over de voorgaande jaren zijn terug te vinden in vorige edities.

De personeelsformatie van de hogescholen bestaat enerzijds uit het statutair onderwijzend personeel en anderzijds uit het statutair administratief en technisch personeel. De rechtspositieregeling zoals vastgelegd in het hogescholendecreet van 13 juli 1994 is integraal op hen van toepassing, de lesgevers in de conservatoria uitgezonderd. Daarnaast stellen de hogescholen jaarlijks ook een overzicht op dat alle personeelsleden buiten de formatie omvat. Hierin worden de gastprofessoren, de statutairen met een ambt op persoonlijke titel, de centraal betaalde statutairen, de contractuele personeelsleden en de inkomende gedetacheerden opgenomen.

In de cijfers met betrekking tot het personeelsbestand wordt er gewerkt met twee soorten gegevens. Enerzijds zijn er de cijfers van de bezetting, anderzijds deze van de tewerkstelling. De bezetting vormt de weerslag van het aantal titularissen in een bepaald ambt of een bepaalde graad gedurende een volledig werkjaar. Verloven en afwezigheden worden niet verrekend, ambtswijzigingen van benoemden naar een andere tijdelijke functie worden dubbel geteld omdat de bezetting een weergave moet zijn van de totaliteit aan formatieplaatsen. De tewerkstelling daarentegen is de weergave van het aantal voltijdse eenheden (VTE's) waarvoor er een loon werd uitbetaald. Deze gegevens bevatten dus het aantal VTE's dat effectief aan de slag was in de hogescholen aangevuld met de VTE's die afwezig zijn maar waarvoor het loon toch wordt verder betaald⁸, de zogenaamde budgettaire fulltimes. De cijfers van de bezetting en de tewerkstelling kunnen binnen een hogeschool soms sterk verschillen omdat niet alle titularissen steeds volledig aan het werk zijn. Zij kunnen bijvoorbeeld verlofstelsels opnemen waarbij ze soms niet of niet volledig worden vervangen. Daardoor zal het aantal VTE's tewerkstelling doorgaans lager liggen dan het aantal VTE's bezetting. De meeste analyses in dit rapport hebben betrekking op de tewerkstelling omdat deze aantallen het best weergeven hoeveel VTE's werkelijke prestaties geleverd hebben en/of een weerslag hebben op de loonkosten. Waar relevant worden ook de begrote cijfers opgenomen in de rapportering.

De personeelsleden die in dienst zijn met een arbeidsovereenkomst dienen in de jaarlijkse bevraging door het regeringscommissariaat naast de opgave van het aantal VTE's eveneens te worden gecatalogeerd naar de aard van hun functie zodat het mogelijk wordt om binnen deze grote groep ook de categorie-opdeling te maken naar OP en ATP. Aangezien wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening behoren tot de opdracht van het onderwijzend personeel, worden de contractuelen van wie de opdracht zich binnen deze twee subcategorieën situeert als OP beschouwd. Arbeiders en bedienden met een administratieve of technische functie worden bij het ATP ondergebracht.

⁸ Dat is ondermeer het geval bij ziekteverlof van benoemde personeelsleden en ingeval van detachering.

Voor de verwerking in de tabellen en grafieken in dit rapport die een oplijsting naar OP of ATP vergen, worden gastprofessoren steeds bij het OP ondergebracht aangezien deze categorie onder de vorm van een niet-statutair tewerkstelling louter met onderwijsactiviteiten kan worden belast.

De hogescholen beschikken over de mogelijkheid om bij het begroten van de personeelsformatie een buffer aan reserve VTE's te voorzien voor het opvangen van onverwachte gebeurtenissen. De hiermee samenhangende loonkosten dienen overeenkomstig te worden begroot. Telkens een hogeschool beroep wenst te doen op deze reserve bij de uitvoering van de begroting, dient dit aan het HOC en aan de regeringscommissaris te worden meegedeeld. Aangezien deze reserves niet tot de eigenlijke formatie behoren, werden ze niet meegenomen in de cijfers van dit verslag wanneer er over begrote VTE's wordt gerapporteerd met uitzondering van de tweede tabel op pagina 27. Anderzijds maakt de niet opgebruikte reserve aan begrote loonkosten wel deel uit van de rapportering rond de begrote loonkosten.

De basiscijfers rond opgenomen studiepunten werden door het Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen⁹ van het ministerie van Onderwijs en Vorming aangeleverd. In het vorige rapport over 2011 werd het begrip "VTE student" op boekjaarbasis voor de eerste maal geïntroduceerd met het oog op het in kaart brengen van de evolutie de VTE's personeel in relatie tot deze van het aantal VTE's student. Als referentiecijfer wordt het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten per diplomacontract per academiejaar gebruikt. Dit cijfer wordt dan als deler van het totale aantal opgenomen studiepunten voor alle opleidingen en creditcontracten van de betreffende hogeschool in het betreffende academiejaar aangewend om het aantal VTE's student per academiejaar te berekenen. Er wordt immers vanuit gegaan dat de VTE's aan personeel instaan voor de globaliteit aan opgenomen studiepunten. Daarna worden deze gegevens omgezet naar "boekjaren" om de vergelijking te maken met het aantal VTE's personeel in het betreffende boekjaar.

De geaggregeerde loonkosten 2011 worden vergeleken met deze van het voorgaande boekjaar en met de begrote cijfers. Naast de officiële 80-20-ratio berekent het regeringscommissariaat sinds enige jaren ook een aangepaste, alternatieve ratio waarin rekening gehouden wordt met de vaak niet onbelangrijke impact van de defiscaliseringmiddelen. Samen met de door het regeringscommissariaat ontwikkelde economische loonnorm geven deze drie ratio's inzicht in de verhouding loonkosten/werkingskosten. Voor de formele 80-20 ratio worden de gegevens van de vijf laatste boekjaren in het rapport opgenomen om een vollediger beeld van de evolutie te verkrijgen. De economische loonnorm werd pas vanaf 2008 geïntroduceerd zodat het historisch overzicht beperkt is tot de periode 2008-2011.

In het onderzoek naar de mate waarin de contingenteringnormen¹⁰ met betrekking tot de begrote personeelsformatie ook effectief werden gerealiseerd, gebeurt de toetsing op basis van de cijfers van de bezetting omdat deze al de ingenomen formatieplaatsen bevat.

⁹ Verder afgekort als AHOVOS

¹⁰ Zoals vastgelegd in artikel 231 van het decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap.

4.2 Geaggregeerde personeelsgegevens: effectieve tewerkstelling 2011

4.2.1 Geaggregeerde totale personeelstewerkstelling: evolutie 2010 versus 2011 en vergelijking realisatie 2011 met begroting 2011

PERONEELSTEWERKSTELLING - Evolutie ten opzichte van JAARREKENING 2010 / BEGROTING 2011

Personeelstewerkstelling ten opzichte van jaarrekening 2010	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR11-JR10	JR11-JR10
	2010	2011	absolute wijziging	relatieve wijziging
	(eenheden euro)			
Onderwijzend personeel (*)	8.380,09	8.259,79	- 120,30	- 1,44 %
Administratief en technisch personeel (**)	3.210,11	3.216,91	+ 6,80	+ 0,21 %
Totale personeelstewerkstelling	11.590,20	11.476,70	- 113,50	- 0,98 %

Personeelstewerkstelling ten opzichte van begroting 2011	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR11-BG11	JR11-BG11
	2011	2011	absolute afwijking	relatieve afwijking
	(eenheden euro)			
Onderwijzend personeel (*)	8.259,79	8.209,97	+ 49,82	+ 0,61 %
Administratief en technisch personeel (**)	3.216,91	3.263,65	- 46,74	- 1,43 %
Totale personeelstewerkstelling	11.476,70	11.473,62	+ 3,08	+ 0,03 %

Het totale personeelsbestand, zowel op als buiten formatie, kan worden opgedeeld in twee grote groepen, het onderwijzend personeel (OP)¹¹ en het administratief en technisch personeel (ATP)¹². Over alle personeelscategorieën en statuten heen waren er 11.476,70 VTE's tewerkgesteld gedurende het boekjaar 2011¹³. Het OP daalde met 120,30 VTE's. Bij het ATP was er een beperkte stijging met 6,80 VTE's. Globaal nam de personeelstewerkstelling in de hogescholen af met 113,50 VTE's of 0,98% ten opzichte van het vorige boekjaar.

Het aantal OP-leden bedroeg 8.259,79 VTE's. Hiermee daalde deze groep met 1,44% ten opzichte van 2010. De groep van het ATP nam licht toe met 0,21%.

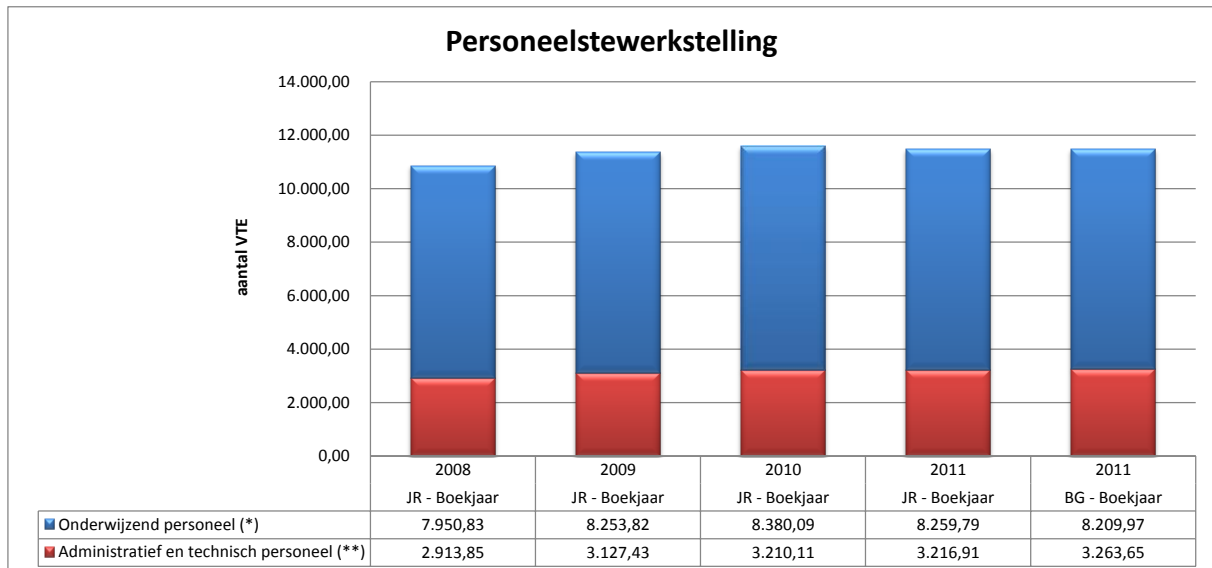
De begrote cijfers werden globaal zo goed als volledig uitgevoerd. De afwijking tussen begrote en gerealiseerde VTE's bedroeg slechts 3,08 VTE's in plus met een minimale overschrijding van 0,03% op de totale begrote tewerkstelling. Tussen de personeelscategorieën was de afwijking tussen begrote en gerealiseerde tewerkstelling groter: 46,74 begrote VTE's in het ATP-kader werden uiteindelijk bij het OP gerealiseerd zodat er binnen deze subgroep een overschrijding van de begrote bezetting met 49,82 VTE's was over alle hogescholen heen.

¹¹ De contractuele onderzoekers, de contractuele personeelsleden aangeworven voor de uitvoering van dienstverleningsovereenkomsten en de gastprofessoren zijn voor deze analyse ingedeeld bij het OP.

¹² De contractuele bedienden belast met administratieve en/of technische taken en de arbeiders zijn voor deze analyse ingedeeld bij het ATP.

¹³ In deze cijfers zijn ook de VTE's aan inkomende detacheringen vervat met het oog op het belang ervan voor de individuele hogeschoolformaties. In de globale cijfers vormen zij echter een dubbeltelling aangezien hun loon blijft doorlopen in de hogeschool van herkomst: voor 2011 betreft het 8,65 VTE's. Voor 2010 was dit 10,74 VTE's.

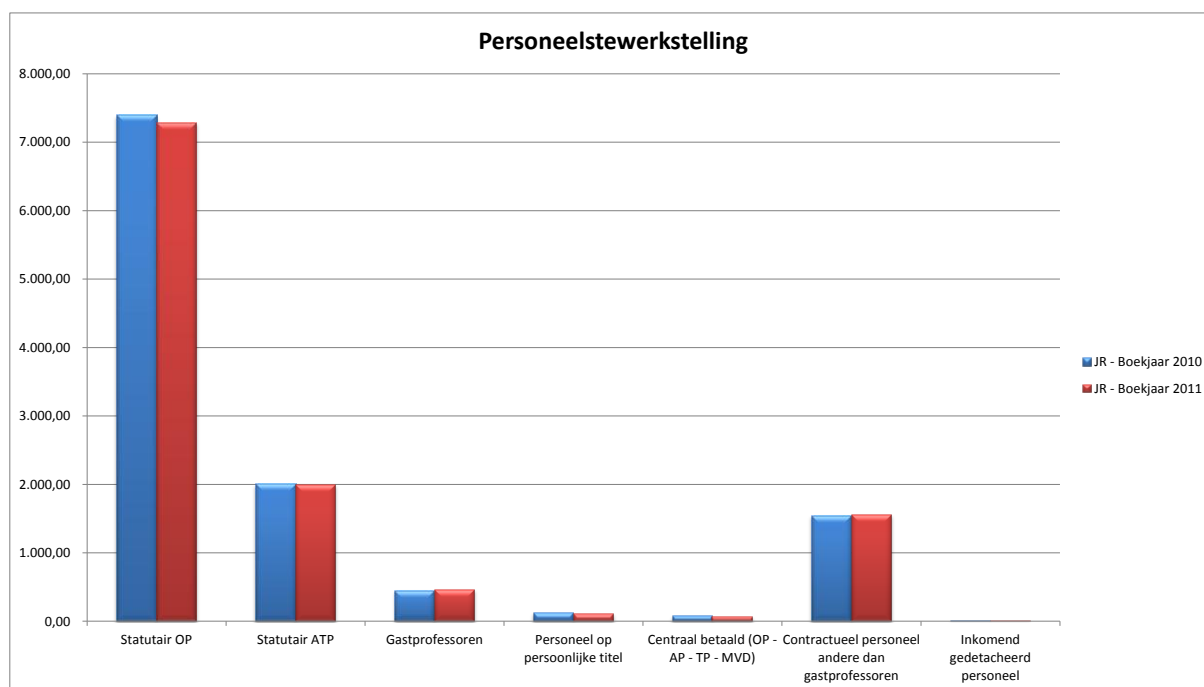
Gespreid over de periode 2008-2011 geeft de evolutie van de personeelstewerkstelling in de hogescholen het volgende beeld. De laatste staaf heeft betrekking op de begrote cijfers. Enkel voor de categorie ATP was er een gestage groei in de periode 2008-2011. Het OP nam voor het eerst af in 2011 binnen de betreffende referentieperiode.

Conclusie

- De globale personeelstewerkstelling in de hogescholen nam in 2011 af met 113,50 VTE's of 0,98%. Deze daling kwam volledig ten laste van het OP dat met 120,30 VTE's daalde.
- Het ATP steeg in beperkte mate met 6,80 VTE's.
- Over de laatste vier boekjaren is er een aangroei merkbaar bij het ATP. Het OP daalde in 2011 voor het eerst binnen de periode 2008-2011.

4.2.2 Geaggregeerde totale personeelstewerkstelling van de diverse categorieën op en buiten formatie: grafische weergave evolutie 2010 en 2011

PERONEELSTEWERKSTELLING - Detail

Personeelstewerkstelling	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR11-JR10	JR11-JR10
	2010	2011	absolute wijziging	relatieve wijziging
<i>(in VTE - 2 decimalen)</i>				
Statutair OP	7.395,17	7.281,72	- 113,45	- 1,53 %
Statutair ATP	2.000,60	1.998,22	- 2,38	- 0,12 %
Gastprofessoren	445,99	460,94	+ 14,95	+ 3,35 %
Personeel op persoonlijke titel	122,32	108,34	- 13,98	- 11,43 %
Centraal betaald (OP - AP - TP - MVD)	76,59	62,38	- 14,21	- 18,55 %
Contractueel personeel andere dan gastprofessoren	1.538,79	1.556,45	+ 17,66	+ 1,15 %
Inkomend gedetacheerd personeel	10,74	8,65	- 2,09	- 19,46 %
Totale personeelstewerkstelling	11.590,20	11.476,70	- 113,50	- 0,98 %

Personeelstewerkstelling	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2010	2011
<i>(% aandeel in de personeelstewerkstelling)</i>		
Statutair OP	63,81 %	63,45 %
Statutair ATP	17,26 %	17,41 %
Gastprofessoren	3,85 %	4,02 %
Personeel op persoonlijke titel	1,06 %	0,94 %
Centraal betaald (OP - AP - TP - MVD)	0,66 %	0,54 %
Contractueel personeel andere dan gastprofessoren	13,28 %	13,56 %
Inkomend gedetacheerd personeel	0,09 %	0,08 %

Binnen het OP en ATP kunnen er twee personeelscategorieën worden onderscheiden naar gelang hun arbeidsrelatie tot de hogeschool als werkgever: statutairen (met mogelijkheid tot benoeming) en contractuelen. In beide categorieën zijn er zowel onderwijzend als administratief en technisch personeelsleden aan de slag. Hoewel in principe alle statutairen op formatie staan, zijn er vandaag nog steeds een aantal personeelsleden die met behoud van hun statuut via overgangsrechten buiten formatie staan¹⁴. Alle contractuelen en gastprofs worden steeds opgenomen buiten formatie. In de delen 4.2.3 tot en met 4.2.7 worden de subgroepen op en buiten formatie verder in detail besproken.

Het statutaire kader op formatie nam 80,8% van de globale personeelstewerkstelling in en evolueerde in 2011 als volgt:

- statutair OP: min 113,45 VTE's
- statutair ATP: min 2,38 VTE's

De evolutie van het contractuele kader en gastprofs (buiten formatie) vertoonde het volgende beeld:

- gastprofs: plus 14,95 VTE's
- contractuelen: plus 17,66 VTE's.

Het contingent aan personeelsleden met een ambt op persoonlijke titel en centraal betaalden daalde met 28,19 VTE's. Het aantal inkomende detacheringen daalde met 2,09 VTE's.

Conclusie

- Het totale statutaire kader op formatie daalde met 115,83 VTE's in 2011.
- Het contractuele kader van arbeiders en bedienden, aangevuld met de gastprofessoren, steeg in dezelfde periode met 32,61 VTE's.
- Het contingent aan personeelsleden met een ambt op persoonlijke titel en centraal betaalden daalde verder met 28,19 VTE's.
- Er waren 2,09 VTE's minder detacheringen.
- Het statutaire kader op formatie nam 80,8% van de globale tewerkstelling in.

4.2.3 Statutair onderwijzend personeel op formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2011 en vergelijking met 2010 per groep

De onderstaande tabel toont de geaggregeerde personeelsformatie voor het onderwijzend personeel op het niveau van de tewerkstelling voor 2011. De ambten worden per decretaal gedefinieerde groep weergegeven. Er wordt een onderscheid gemaakt naargelang de statutaire toestand van de personeelsleden (benoemd, tijdelijk of tijdelijk met overgangsrecht). Bij de ambten van groep 2 wordt een bijkomende opdeling gemaakt tussen de VTE's in de niet-kunstopleidingen en de VTE's in de kunstopleidingen. Bij de ambten van groep 3 wordt een additionele opdeling gemaakt tussen de VTE's in de professionele bacheloropleidingen (=1 cyclus) en de VTE's in de academische opleidingen (= 2 cycli).

¹⁴ MVDP en OHP

PERSONEELSTEWERKSTELLING - ONDERWIJZEND PERSONEEL (OP) per AMBT

Ambt	Boekjaar 2011			
	Vast	TOR (tijd. art. 318) (tijd. art. 307)	Tijdelijk	Totaal
Groep 1				
1. praktijklector	556,34	0,00	496,07	1.052,41
2. lector	2.344,53	0,00	1.532,08	3.876,61
3. hoofdpraktijklector	28,08		8,17	36,25
4. hoofdlector	199,67		51,21	250,88
Totaal	3.128,62	0,00	2.087,53	5.216,15
Groep 2				
5. assistent	268,51	1,25	383,84	653,60
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst	123,58	0,50	78,50	202,58
b. andere studiegebieden	144,93	0,75	305,34	451,02
6. praktijkassistent	14,59	0,00	141,25	155,84
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst	4,35	0,00	56,04	60,39
b. andere studiegebieden	10,24	0,00	85,21	95,45
7. doctor-assistent	0,00	0,00	63,93	63,93
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst			1,00	1,00
b. andere studiegebieden			62,93	62,93
8. werkleider	182,57	0,00	0,58	183,15
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst	6,22	0,00	0,03	6,25
b. andere studiegebieden	176,35	0,00	0,55	176,90
Totaal	465,67	1,25	589,60	1.056,52
Groep 3				
9. docent	501,37	4,69	241,29	747,35
a. 1 cyclus	22,96	0,29	4,02	27,27
b. 2 cycli	478,41	4,40	237,27	720,08
10. hoofddocent	87,46	0,00	15,00	102,46
a. 1 cyclus	3,00		1,00	4,00
b. 2 cycli	84,46		14,00	98,46
11. hoogleraar	147,60	0,00	5,19	152,79
a. 1 cyclus	6,25	0,00	0,17	6,42
b. 2 cycli	141,35	0,00	5,02	146,37
12. gewoon hoogleraar	2,00	0,00	2,00	4,00
a. 1 cyclus	0,30		0,00	0,30
b. 2 cycli	1,70		2,00	3,70
Totaal	738,43	4,69	263,48	1.006,60
Groep 4				
13. lesgever (art. 326 bis)		2,45		2,45
TOTAAL ONDERWIJZEND PERSONEEL	4.332,72	8,39	2.940,61	7.281,72

In 2011 waren er 7.281,72 VTE's statutair onderwijzend personeel aan de slag in de hogescholen. Het statutaire OP-kader daalde met 113,45 VTE's ten opzichte van 2010 op het vlak van tewerkstelling.

Groep 1 vormde de grootste groep binnen het statutair OP. Dit is logisch aangezien groep 1 instaat voor de onderwijsverstrekking aan de grootste groep hogeschoolstudenten, namelijk zij die een professionele bacheloropleiding volgen. Binnen deze groep waren de lectoren het ruimst vertegenwoordigd.

Groep 2 was de tweede grootste groep. Hierbinnen waren de assistenten het talrijkst, gevolgd door de werkleiders.

Groep 3 nam de derde plaats in qua aantallen. De ambten van groep 3 zijn voornamelijk verbonden aan de academische opleidingen in de hogescholen. Slechts 3,77% (of 37,99 VTE's) van deze ambten werd ingezet in de professionele bacheloropleidingen. Binnen groep 3 waren de docenten veruit het ruimst vertegenwoordigd.

Groep 4 bleef beperkt in omvang aangezien enkel de lesgevers uit de conservatoria die hun ambt via overgangsmaatregel behouden hebben hierin werden ondergebracht.

De evolutie van de cijfers van het aantal tewerkgestelde statutaire OP-ambten ten opzichte van 2010 geeft het volgende beeld.

Ambt	Evolutie boekjaar 2010 - boekjaar 2011			
	Vast	TOR (tijd. art. 318) (tijd. art. 307)	Tijdelijk	Totaal
Groep 1				
1. praktijklector	+ 17,31	+ 0,00	- 26,32	- 9,01
2. lector	- 17,79	+ 0,00	- 11,77	- 29,56
3. hoofdpraktijklector	- 1,96		- 0,84	- 2,80
4. hoofdlector	- 1,51		+ 0,90	- 0,61
Totaal	- 3,95	+ 0,00	- 38,03	- 41,98
Groep 2				
5. assistent	- 17,29	- 0,34	- 47,12	- 64,75
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst	- 18,70	- 0,34	- 34,85	- 53,89
b. andere studiegebieden	+ 1,41	+ 0,00	- 12,27	- 10,86
6. praktijkassistent	- 0,31	+ 0,00	+ 10,80	+ 10,49
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst	- 0,85	+ 0,00	- 5,17	- 6,02
b. andere studiegebieden	+ 0,54	+ 0,00	+ 15,97	+ 16,51
7. doctor-assistent	+ 0,00	+ 0,00	- 8,59	- 8,59
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst			- 3,60	- 3,60
b. andere studiegebieden			- 4,99	- 4,99
8. werkleider	- 5,30	+ 0,00	- 3,61	- 8,91
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst	- 0,53	+ 0,00	- 1,47	- 2,00
b. andere studiegebieden	- 4,77	+ 0,00	- 2,14	- 6,91
Totaal	- 22,90	- 0,34	- 48,52	- 71,76
Groep 3				
9. docent	+ 9,54	- 0,69	- 13,03	- 4,18
a. 1 cyclus	+ 7,73	+ 0,14	+ 1,20	+ 9,07
b. 2 cycli	+ 1,81	- 0,83	- 14,23	- 13,25
10. hoofddocent	+ 6,83	+ 0,00	+ 1,64	+ 8,47
a. 1 cyclus	- 0,35		+ 0,00	- 0,35
b. 2 cycli	+ 7,18		+ 1,64	+ 8,82
11. hoogleraar	- 4,63	+ 0,00	- 1,14	- 5,77
a. 1 cyclus	+ 3,63	+ 0,00	+ 0,17	+ 3,80
b. 2 cycli	- 8,26	+ 0,00	- 1,31	- 9,57
12. gewoon hoogleraar	+ 1,00	+ 0,00	+ 1,00	+ 2,00
a. 1 cyclus	+ 0,00		+ 0,00	+ 0,00
b. 2 cycli	+ 1,00		+ 1,00	+ 2,00
Totaal	+ 12,74	- 0,69	- 11,53	+ 0,52
Groep 4				
13. lesgever (art. 326 bis)		- 0,23		- 0,23
TOTAAL ONDERWIJZEND PERSONEEL	- 14,11	- 1,26	- 98,08	- 113,45

Globaal daalde niet enkel het aantal tewerkgestelde VTE's, maar ook het aantal benoemingen (-14,11 VTE's).

Binnen groep 1 namen alle ambten in aantallen af, waarbij de lectoren het sterkst daalden met 29,56 VTE's. Er werden 17,31 VTE's praktijklectoren bijkomend benoemd in vergelijking met 2010.

De sterkste daling situeerde zich binnen groep 2 met een netto afname van 71,76 VTE's. De grootste daling lag bij het aantal assistenten (-64,75 VTE's), en in het bijzonder binnen de kunsten met een daling van 53,89 VTE's. Binnen de groep van assistenten kende de functie van praktijkassistent¹⁵ als enige subgroep een stijging die zich volledig binnen de niet-kunstgebieden situeerde.

Groep 3 bleef in globaliteit zo goed als status-quo en kende de sterkste uitbreiding met benoemde personeelsleden. De hoogste aangroei aan benoemden situeerde zich binnen de categorie van de docenten (+ 9,54 VTE's benoemde docenten).

Het aantal lesgevers uit groep 4 daalde zeer licht.

¹⁵ Praktijkassistenten zijn een afzonderlijke soort binnen de groep van assistenten. Zij dragen deze bijzondere titel omdat ze uitsluitend belast zijn met taken van praktijkgericht onderwijs. Zij worden apart vermeld omdat het hogescholendecreet hun aantal beperkt.

Conclusie

- Het statutair OP daalde met 113,45 VTE's ten opzichte van 2010.
- De lectoren vormden met 3.876,61 VTE's de grootste groep.
- Vergeleken met het vorige boekjaar bleef enkel groep 3 zo goed als status-quo, de overige twee groepen daalden in aantal.
- De assistenten namen het sterkst af met 64,75 VTE's, gevolgd door de lectoren die met bijna 30 VTE's daalden. Bij de assistenten was er binnen de kunsten een opvallende daling met 53,89 VTE's. Binnen groep 2 steeg enkel het aantal praktijkassistenten, maar opnieuw niet binnen de kunsten.
- Op het vlak van het aantal benoemde VTE's kende enkel groep 3 een toename. Globaal daalde het contingent benoemd onderwijzend personeel met 14,11 VTE's.

4.2.4 Statutair administratief en technisch personeel op formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2011 en vergelijking met 2010 per niveau

De onderstaande tabel geeft de geaggregeerde personeelsformatie voor het administratief en technisch personeel op het niveau van de tewerkstelling voor 2011. De ambten worden per niveau en per graad weergegeven.

PERSONEELSTEWERKSTELLING - ADMINISTRATIEF EN TECHNISCH PERSONEEL (ATP) per AMBT			
Ambt	Boekjaar 2011		
	Vast	Tijdelijk	Totaal
Niveau A			
1. Graad A4	37,26	8,64	45,90
2. Graad A3	123,24	32,86	156,10
3. Graad A2	203,71	171,15	374,86
4. Graad A1	41,69	77,11	118,80
Totaal	405,90	289,76	695,66
Niveau B			
5. Graad B3	49,62	8,43	58,05
6. Graad B2	243,53	121,41	364,94
7. Graad B1	167,39	184,38	351,77
Totaal	460,54	314,22	774,76
Niveau C			
8. Graad C2	145,92	51,13	197,05
9. Graad C1	154,02	89,58	243,60
Totaal	299,94	140,71	440,65
Niveau D			
10. Graad D2	19,67	4,78	24,45
11. Graad D1	50,37	12,33	62,70
Totaal	70,04	17,11	87,15
Niveau E			
12. Graad E1	0,00	0,00	0,00
TOTAAL ADMINISTRATIEF EN TECHNISCH PERSONEEL	1.236,42	761,80	1.998,22

In 2011 waren er 1.998,22 VTE's statutair ATP tewerkgesteld. Hierbij vormden de ambten uit niveau B (bachelorniveau) de grootste groep, gevolgd door de groep van niveau A (masterniveau). Met toepassing van CAO II betreffende het hoger onderwijs van 12 december 2006 werd het niveau E opgeheven. Ook het aantal tewerkgestelden binnen niveau D nam in 2011 verder af: dit niveau neemt nog slechts 4,4% in van alle ATP-ambten.

De evolutie van de cijfers van het aantal tewerkgestelde statutaire ATP-ambten ten opzichte van 2010 geeft het volgende beeld.

Ambt	Evolutie boekjaar 2010 - boekjaar 2011		
	Vast	Tijdelijk	Totaal
Niveau A	Niveau A		
1. Graad A4	- 5,13	+ 2,52	- 2,61
2. Graad A3	+ 8,44	- 6,01	+ 2,43
3. Graad A2	+ 26,63	- 8,60	+ 18,03
4. Graad A1	+ 1,38	- 8,53	- 7,15
Totaal	+ 31,32	- 20,62	+ 10,70
Niveau B	Niveau B		
5. Graad B3	+ 4,01	- 4,24	- 0,23
6. Graad B2	+ 23,60	- 10,59	+ 13,01
7. Graad B1	- 1,27	- 4,79	- 6,06
Totaal	+ 26,34	- 19,62	+ 6,72
Niveau C	Niveau C		
8. Graad C2	+ 2,92	- 3,74	- 0,82
9. Graad C1	+ 2,97	- 6,07	- 3,10
Totaal	+ 5,89	- 9,81	- 3,92
Niveau D	Niveau D		
10. Graad D2	- 3,39	+ 0,73	- 2,66
11. Graad D1	- 0,88	- 12,34	- 13,22
Totaal	- 4,27	- 11,61	- 15,88
Niveau E	Niveau E		
12. Graad E1	+ 0,00	+ 0,00	+ 0,00
TOTAAL ADMINISTRATIEF EN TECHNISCH PERSONEEL	+ 59,28	- 61,66	- 2,38

In 2011 was er in globaliteit een lichte daling binnen het statutair ATP-kader met 2,38 VTE's. Enkel bij de niveaus A en B was er een beperkte aangroei. Hierbij vertoonde het niveau A de sterkste absolute stijging met 10,70 VTE's. Binnen dit niveau telde de graad A2 de hoogste aangroei met 18,03 VTE's. De verdere afbouw van graad D was duidelijk zichtbaar in 2011 met een afslanking van 15,88 VTE's op het niveau van de tewerkstelling. Het aantal benoemde ATP'ers steeg met 59,28 VTE's. Vooral binnen niveau A en niveau B werden de meeste benoemingen uitgevoerd.

Conclusie

- Het statutair ATP daalde eveneens in 2011, maar in mindere mate dan het statutaire OP-kader met een afname van 2,38 VTE's ten opzichte van 2010.
- Het niveau B vormde met 774,76 VTE's de grootste groep.
- Enkel binnen de niveaus A en B was er een stijging met de sterkste aangroei binnen niveau A (+10,70 VTE's).
- Het niveau D nam het sterkst af met 15,88 VTE's.
- Globaal steeg het contingent benoemd administratief en technisch personeel met 59,28 VTE's.

4.2.5 Personeel buiten formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2011 en vergelijking met 2010

Ambt	Boekjaar 2011	
Gastprofessoren (onderwijs)		
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst		188,63
- geboekt op RR 62	183,93	
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	105,77	
- betaald via de instelling	78,16	
- geboekt op RR 61	4,70	
b. andere studiegebieden		272,31
- geboekt op RR 62	238,21	
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	88,65	
- betaald via de instelling	149,56	
- geboekt op RR 61	34,10	
Totaal		460,94
Personeelsleden op persoonlijke titel		
a. administratief personeel		0,25
b. opvoedend hulppersoneel (OHP)		108,09
Totaal		108,34
Centraal betaalde personeelsleden		
a. onderwijzend personeel		32,67
- onderwijzend personeel (excl. kinéfonders ten laste van het centraal fonds)	26,66	
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld in eigen instelling	6,01	
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld buiten eigen instelling		
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: zonder wedertewerkstelling		
b. administratief personeel		2,00
c. opvoedend personeel		9,75
d. MVD-personeel		17,96
Totaal		62,38
Contractuele personeelsleden (andere dan gastprofessoren)		
a. bedienden		1.199,76
- administratief personeel	591,80	
- technisch personeel	128,30	
- onderzoekers	441,03	
- in kader van wetenschappelijke of maatschappelijke dienstverlening	38,63	
b. arbeiders		356,69
Totaal		1.556,45
Gedetacheerde personeelsleden		
a. inkomende gedetacheerde personeelsleden art. 95bis structuurdecreet - OP		4,80
b. inkomende gedetacheerde personeelsleden art. 95bis structuurdecreet - ATP		3,85
Totaal		8,65
TOTAAL PERSONEEL BUITEN FORMATIE		2.196,76

In 2011 waren er 2.196,76 personeelsleden buiten de formatie tewerkgesteld in de hogescholen. Deze groep personeelsleden telde zowel statutaire als contractuele personeelsleden en gastprofessoren.

De statutairen buiten de formatie zijn samengesteld uit:

- *de personeelsleden op persoonlijke titel.* Zij hebben op 1 januari 1996 geen inschaling op de ATP-formatie bekomen en hebben daardoor hun 'oude' ambt behouden. De leden van de vroegere categorie opvoedend hulppersoneel (o.a. studiemeesters-opvoeders) vormen hierbinnen de belangrijkste groep. Het statuut van vóór 1 januari 1996 blijft op hen van toepassing. Hun toestand wordt geregeld via specifieke overgangsbepalingen in het hogescholendecreet. Deze personeelsleden vallen rechtstreeks ten laste van de werkingsuitkeringen van de hogeschool waarin ze tewerkgesteld zijn.
- *de inkomende gedetacheerden.* Voor zover ze in hun instelling van herkomst een statutaire aanstelling hebben, worden deze personeelsleden in de ontvangende instelling buiten formatie opgenomen. Deze subgroep vertegenwoordigt slechts een klein aandeel.
- *de centraal betaalde personeelsleden.* De loonkosten van deze personeelsleden vallen ten laste van het centraal fonds. Deze personeelsleden hebben waar mogelijk een plaats van tewerkstelling toegewezen gekregen. De rechtspositieregeling voor de hogescholen is integraal van toepassing op deze groep. De kinéfondsen¹⁶ vormen hierin een bijzondere groep. Enkel de VTE's die effectief tewerkgesteld worden in de eigen instelling zijn in de bovenstaande buiten formatietabel opgenomen.

Hieronder volgt een tabel die een overzicht geeft van het aantal VTE's centraal betaalde personeelsleden op bezettingsniveau. Hieruit blijkt dat slechts 7,80 VTE's (in 2010 waren dit 7,70 VTE's) uit het kinéfonds een wedertewerkstelling vonden en dat nog steeds 14,89 VTE's uit het kinéfonds nog steeds helemaal geen wedertewerkstelling hadden in 2011.

PERSONEELSBEZETTING - OVERZICHT CENTRAAL BETAALD PERSONEEL		Boekjaar 2011
Centraal betaalde personeelsleden		
a. onderwijzend personeel		49,35
- onderwijzend personeel (excl. kinéfondsen ten laste van het centraal fonds)	26,66	
- kinéfondsen ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld in eigen instelling	6,01	
- kinéfondsen ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld buiten eigen instelling	1,79	
- kinéfondsen ten laste van het centraal fonds: zonder wedertewerkstelling	14,89	
b. administratief personeel		2,00
c. opvoedend personeel		9,75
d. MVD-personeel		17,96
Totaal		79,06

¹⁶ Personeelsleden die bij de afbouw van de optie kinesitherapie (opleiding van 1 cyclus) vanaf 1 september 1998 geen tewerkstelling hebben verkregen in de nieuwe opleiding kinesitherapie.

Wanneer de cijfers van de tewerkstelling van het aantal VTE's buiten formatie voor 2011 vergeleken worden met het voorgaande boekjaar geeft dit het volgende resultaat.

Ambt	Evolutie 2010 - 2011	
Gastprofessoren (onderwijs)		
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst		- 7,39
- geboekt op RR [62]	- 5,80	
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	- 6,99	
- betaald via de instelling	+ 1,19	
- geboekt op RR [61]	- 1,59	
b. andere studiegebieden		+ 22,34
- geboekt op RR [62]	+ 18,55	
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	+ 0,59	
- betaald via de instelling	+ 17,96	
- geboekt op RR [61]	+ 3,79	
Totaal		+ 14,95
Personeelsleden op persoonlijke titel		
a. administratief personeel		- 0,08
b. opvoedend hulp personeel (OHP)		- 13,90
Totaal		- 13,98
Centraal betaalde personeelsleden		
a. onderwijzend personeel		- 9,61
- onderwijzend personeel (excl. kinéfonders ten laste van het centraal fonds)	- 9,43	
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld in eigen instelling	- 0,18	
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld buiten eigen instelling		
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: zonder wedertewerkstelling		
b. administratief personeel		+ 0,00
c. opvoedend personeel		+ 0,25
d. MVD-personeel		- 4,85
Totaal		- 14,21
Contractuele personeelsleden (andere dan gastprofessoren)		
a. bedienden		+ 10,26
- administratief personeel	+ 16,07	
- technisch personeel	+ 3,88	
- onderzoekers	+ 17,44	
- in kader van wetenschappelijke of maatschappelijke dienstverlening	- 27,13	
b. arbeiders		+ 7,40
Totaal		+ 17,66
Gedetacheerde personeelsleden		
a. inkomende gedetacheerde personeelsleden art. 95bis structuurdecreet - OP		- 2,50
b. inkomende gedetacheerde personeelsleden art. 95bis structuurdecreet - ATP		+ 0,41
Totaal		- 2,09
TOTAAL PERSONEEL BUITEN FORMATIE		+ 2,33

Globaal nam het aantal personeelsleden buiten formatie in beperkte mate toe met 2,33 VTE's. Het aantal contractuele bedienden en arbeiders steeg met 17,66 VTE's. Het aantal gastprof's met bijna 15 VTE's. Beide "contractuele"¹⁷ categorieën samen vertegenwoordigden 17,5% van de totale personeelstewerkstelling in de hogescholen in 2011. Bij de contractuelen bedienden nam het aantal bedienden voor dienstverlening af ten voordele van de onderzoekers en de administratief en technische bedienden.

¹⁷ "contractueel" in ruime zin te lezen

De categorieën van “het personeel op persoonlijke titel” en “de centraal betaalden” namen logischerwijze verder af ten gevolge van pensioneringen of opname op de formatie (-28,19 VTE's). Op termijn zullen beide categorieën volledig verdwijnen.

Conclusie

- Het aantal VTE's buiten formatie in de hogescholen nam in 2011 licht toe met 2 VTE's.
- De verdere afname van het aantal personeelsleden met een ambt op persoonlijke titel en binnen het centraal fonds deed het aantal VTE's buiten formatie dalen met 28,19 VTE's.
- Het contractuele kader, aangevuld met de gastprofessoren, steeg met 32,61 VTE's ten opzichte van 2010.
- Bij de contractuele bedienden was er een sterke afname van het aantal bedienden voor dienstverlening ten voordele van de onderzoekers en bedienden met administratieve en technische taken.

4.2.6 Gastprofessoren: tewerkstelling 2010-2011

Met toepassing van artikel 127 van het hogescholendecreet kan een hogeschool gastprofessoren contractueel tewerk stellen. Dit kan via een arbeidsovereenkomst of via een aannemingsovereenkomst (bvb. met een kunstenaar onder zelfstandig statuut).

De onderstaande tabel bevat een overzicht van de evolutie van het aantal gastprofessoren over de periode 2010-2011. Er geldt geen beperking op het aantal gastprofessoren dat in de kunsten wordt tewerkgesteld. Voor de andere studiegebieden is er een contingenteringsnorm: er kan ten hoogste 10% van het aantal statutaire OP'ers op bezettingsniveau aan VTE's gastprofessoren worden tewerkgesteld.

PERSONEELSTEWERKSTELLING - GASTPROFESSOREN

Gastprofessoren (onderwijs)	Boekjaar 2010	Boekjaar 2011	Evolutie boekjaar 2010 - boekjaar 2011
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst	196,02	188,63	- 7,39
- geboekt op RR [62]	189,73	183,93	- 5,80
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	112,76	105,77	- 6,99
- betaald via de instelling	76,97	78,16	+ 1,19
- geboekt op RR [61]	6,29	4,70	- 1,59
b. andere studiegebieden	249,97	272,31	+ 22,34
- geboekt op RR [62]	219,66	238,21	+ 18,55
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	88,06	88,65	+ 0,59
- betaald via de instelling	131,60	149,56	+ 17,96
- geboekt op RR [61]	30,31	34,10	+ 3,79
Totaal	445,99	460,94	+ 14,95

Om de vergelijkbaarheid over alle hogescholen heen te kunnen behouden, vraagt het regeringscommissariaat om bij het invullen van het excelbestand voor de personeelsformatie alle personeelsleden in een niet-statutaire functie die met onderwijsactiviteiten belast zijn als gastprofessor te beschouwen voor de telling van het aantal VTE's buiten formatie.

De hogeschool kan ervoor opteren om de gastprofessoren via AHOVOS te laten betalen ten laste van het celkrediet of ze kan deze personeelsleden via het eigen sociaal secretariaat laten bezoldigen. Gastprofessoren kunnen voor bepaalde welomlijnde opdrachten ook via factuur worden betaald. In dit geval worden de overeenstemmende VTE's ook omgerekend op VTE-basis en buiten formatie opgenomen. Elke hogeschool is vrij in het bepalen van de overeenkomstige VTE-norm.

In totaal waren er 460,94 VTE's gastprofessoren tewerkgesteld in 2011. Dit vertegenwoordigde een stijging met 14,95 VTE's of 3,35% ten opzichte van 2010.

Het aantal gastprofessoren in de studiegebieden kunst¹⁸ daalde (-7,39 VTE) terwijl het aantal gastprofessoren in de andere studiegebieden toenam met 22,34 VTE's.

Het aantal gastprofessoren betaald via AHOVOS daalde en de gastprofessoren betaald via het eigen sociaal secretariaat van de hogescholen steeg (respectievelijk -6,4 VTE's en +19,15 VTE's). Nochtans houdt een betaling via AHOVOS een vermindering van de patronale lasten in voor de gesubsidieerde hogescholen en heeft het een effect op de 80/20-norm.

Gastprofessoren (onderwijs) Procentueel aandeel in totale tewerkstelling OP		Boekjaar 2010		Boekjaar 2011	
Gastprofessoren (onderwijs)					
a.	studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst		2,34%		2,28%
	- geboekt op RR [62]	2,26%		2,23%	
	- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	1,35%		1,28%	
	- betaald via de instelling	0,92%		0,95%	
	- geboekt op RR [61]	0,08%		0,06%	
b.	andere studiegebieden		2,98%		3,30%
	- geboekt op RR [62]	2,62%		2,88%	
	- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	1,05%		1,07%	
	- betaald via de instelling	1,57%		1,81%	
	- geboekt op RR [61]	0,36%		0,41%	
Totaal			5,32%		5,58%
Totale tewerkstelling OP			8.380,09		8.259,79

Het relatief aandeel van alle gastprofessoren binnen de totale tewerkstelling OP bleef beperkt. Deze verhouding kwam net boven de 5,5% uit. Worden de studiegebieden kunst en niet-kunst afzonderlijk beschouwd, dan haalt het aantal tewerkgestelde gastprofessoren in de kunstrichtingen nog geen 2,5% van alle in de hogescholen tewerkgestelde OP (statutair en onder contract).

In de niet-kunststudiegebieden is er een decretale grens van 10%¹⁹ van toepassing. Het geaggregeerde percentage voor deze sector van net 3% bevond zich dus nog een heel eind onder deze grens. Deze beperking is niet van toepassing op de gastprofessoren werkzaam binnen de studiegebieden kunst.

Bij de gastprofessoren is er normaliter geen afwijking tussen bezetting en tewerkstelling mogelijk.

Het is opmerkelijk is dat de verhouding gastprofessoren/globaal aantal tewerkgestelde OP'ers binnen de studiegebieden kunst procentueel iets lager ligt dan het aandeel van de gastprofessoren binnen de andere studiegebieden aangezien de kunsten op dit vlak een langere traditie hebben met gastprofessoren en dit concept van flexibele tewerkstelling meer eigen is aan de sector.

¹⁸ Studiegebieden "muziek en dramatische kunst" en "audiovisuele en beeldende kunst"

¹⁹ Artikel 231 van het hogescholendecreet bepaalt dat het aantal gastprofessoren ten hoogste 10% van de formatie van het OP mag bedragen.

Conclusie

- De globale tewerkstelling van gastprofessoren in de hogescholen bleef beperkt met een stijging van 3% ten opzichte van 2010.
- Het globale aandeel van de gastprofessoren in de totale tewerkstelling van het onderwijzend personeel bedroeg 5,5%.
- Het aandeel van het aantal gastprofs in de kunsten in relatie tot de totale tewerkstelling van het onderwijzend personeel bedroeg slechts 2,2% en bleef hiermee onder het percentage van 3,30% voor de niet-kunst studiegebieden.

4.2.7 Contractuele personeelsleden andere dan gastprofessoren: tewerkstelling 2011

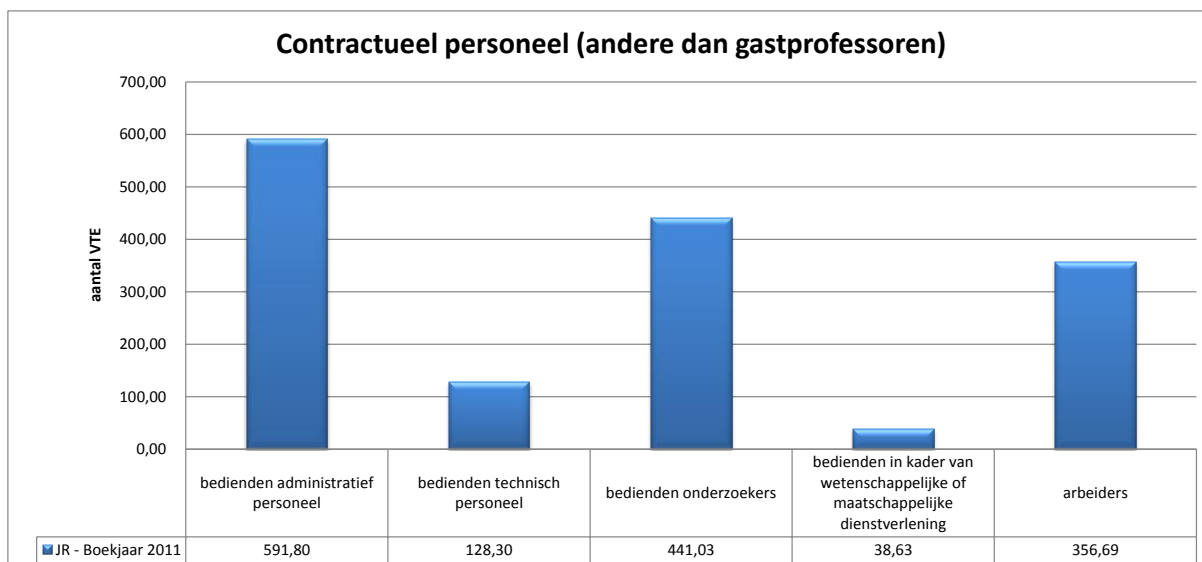
Binnen de personeelsleden buiten formatie vormen de “contractuele personeelsleden andere dan gastprofessoren” de grootste groep met 1.556,45 VTE's, waarbij het leeuwendeel door de bedienden werd gevormd. De hele groep breidde met 17,66 VTE's of 1% uit ten opzichte van het boekjaar 2010. Hierbij was de stijging bij de bedienden (+10,26 VTE's) hoger dan bij de arbeiders (+7,40 VTE's).

In 2011 waren er 356,69 VTE's arbeiders in dienst in de vrije gesubsidieerde hogescholen. In de officiële sector waren er geen arbeiders meer in dienst. Opvallend is de vaststelling dat het contingent arbeiders tussen 2010 en 2011 nog is toegenomen met 7,40 VTE's. Nochtans is in CAO II - Hoger Onderwijs voor de periode 2005-2009 de afspraak vastgelegd om binnen de sector van de hogescholen geen contracten met een arbeidersstatuut meer af te sluiten vanaf 1 januari 2008 en met instemming van het betrokken personeelslid, de bestaande arbeidscontracten om te zetten in bediendencontracten waarbij de overheid de meerkost van deze operatie ten laste zou nemen.

Uit een onderzoek van het regeringscommissariaat in de loop van 2011 is gebleken dat ondertussen alle Vlaamse autonome hogescholen en provinciale hogescholen hun arbeiderscontracten hebben omgezet naar een bediendencontract. De gesubsidieerde vrije hogescholen hebben hier omwille van juridische belemmeringen nog geen uitvoering aan gegeven. De compensatie van de meerkost is ondertussen voor de eerste maal uitgevoerd door AHOVOS op het einde van 2012 ten gunste van de hogescholen die ondertussen reeds uitvoering aan de betreffende CAO-bepaling hebben gegeven. Via e-mail van 24 december 2012 werden de betrokken hogescholen hiervan op de hoogte gebracht. De meerkost die ontstaan is als gevolg van het toekennen van het gewaarborgd maandloon wordt gecompenseerd.

Bij de jaarlijkse inventarisatie van het personeelsbestand voor het regeringscommissariaat wordt gevraagd om de opdracht van contractuele bedienden ook “inhoudelijk” toe te wijzen aan de categorieën administratief, technisch, onderzoek en WMDV (wetenschappelijke of maatschappelijke dienstverlening) en het overeenkomstig aantal VTE's te berekenen²⁰. Grafisch geeft dit voor 2011 het volgende beeld op het niveau van de tewerkstelling:

²⁰Elke bediende met een onderwijsopdracht dient voor zijn overeenkomstige opdracht onder “gastprofessor” te worden gecatalogeerd.

Het aantal bedienden met een onderzoeks- en/of dienstverleningsopdracht maakte ruim 30% uit van het totale contractuele kader, exclusief de gastprofessoren. Daarnaast waren er nog bedienden met een administratief of technisch takenpakket aan de slag in de hogescholen.

Conclusie

- De globale tewerkstelling van contractuele personeelsleden (exclusief gastprofessoren) steeg beperkt in 2011 met 1% of 17,66 VTE's ten opzichte van 2010.
- Zowel bij de bedienden als bij de arbeiders was er een lichte stijging.

4.2.8 Geaggregeerde procentuele aandelen per subcategorie binnen het OP en het ATP

Wanneer alle OP-leden die tewerkgesteld waren in het boekjaar 2011 worden samen genomen, bleek 88,16% een statutaire tewerkstelling te hebben.

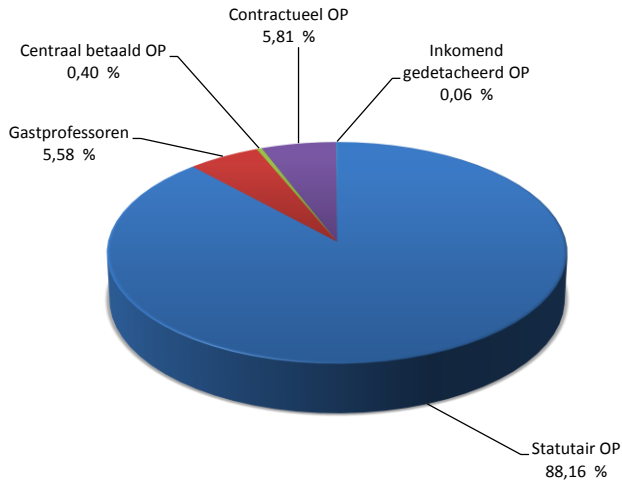
De gastprofessoren namen een aandeel in dat iets meer dan 5,5% van het totaal aantal OP-leden bedroeg.

Het contractuele OP (andere dan gastprofessoren) dat belast was met toegepast wetenschappelijk onderzoek en/of wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening situeerde zich op 5,81% van alle OP-leden.

De centraal betaalden maakte minder dan een half procent uit.

Het aandeel van de inkomende gedetacheerden was verwaarloosbaar.

Personeelstewerkstelling - OP - Detail

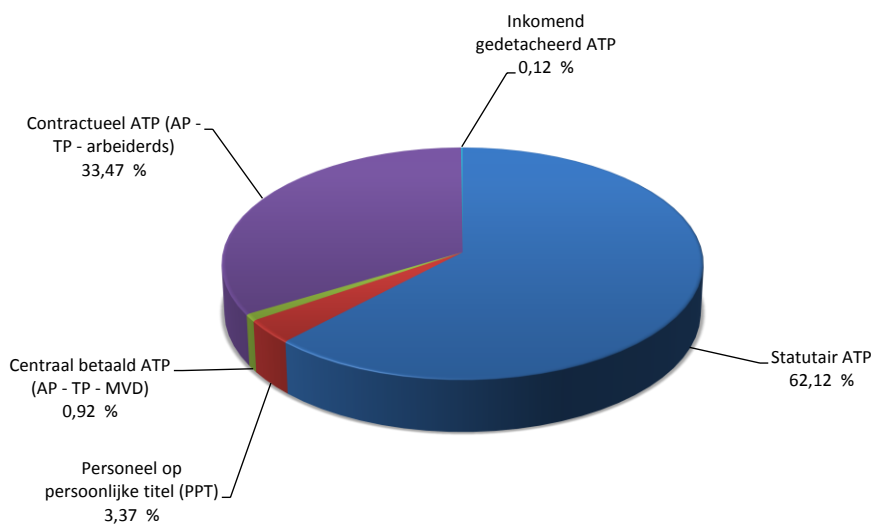

Wanneer de overeenkomstige gegevens over de personeelstewerkstelling voor alle ATP worden samen gebracht, bleken ook hier de statutairen nog steeds de grootste groep uit te maken met een aandeel van 62,12%. Het procentuele aandeel lag echter een stuk lager dan voor de statutaire OP-leden.

Het aandeel van de contractuele VTE's dat belast was met administratieve of technische taken bedroeg 33,47%. De ATP-leden met een ambt op persoonlijke titel maakten 3,37% van het totaal uit. De centraal betaalden namen slechts 0,92% in.

Ook hier was het aandeel van de inkomende gedetacheerde ATP-leden verwaarloosbaar.

Personeelstewerkstelling - ATP - Detail

Conclusie

- Binnen het volledige OP genoot 88,16% van de personeelsleden een statutaire tewerkstelling.
- Het aandeel van de gastprofs en contractuele bedienden belast met OP-taken samen bedroeg 11,3% van onderwijzend personeel.
- 62,12% van alle ATP'ers was statutair in 2011 - 33,47% genoot een contractuele tewerkstelling.

4.2.9 Personeelstewerkstelling per hogeschool: evolutie 2010 en 2011 en vergelijking realisatie 2011 met begroting 2011

PERSONEELSTEWERKSTELLING - Totaal per hogeschool							
Personeelstewerkstelling	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR11-JR10	JR11-JR10	BG - Boekjaar	JR11-BG11	JR11-BG11
(aantal VTE)	2010	2011	absolute wijziging	relatieve wijziging	2011	absolute afwijking	relatieve afwijking
Artevelde	779,41	795,62	+ 16,21	2,08%	804,66	- 9,04	-1,14%
Erasmus	548,56	560,39	+ 11,83	2,16%	550,22	+ 10,17	1,81%
Artesis	902,41	886,01	- 16,40	-1,82%	890,32	- 4,31	-0,49%
HG	1.733,86	1.692,06	- 41,80	-2,41%	1.686,50	+ 5,56	0,33%
LUK	134,64	0,00	- 134,64	-100,00%	0,00	+ 0,00	
WenK	543,83	469,30	- 74,53	-13,70%	440,94	+ 28,36	6,04%
HWVI	475,69	490,41	+ 14,72	3,09%	480,61	+ 9,80	2,00%
KDG	772,21	765,87	- 6,34	-0,82%	776,51	- 10,64	-1,39%
KHBO	348,49	344,55	- 3,94	-1,13%	330,76	+ 13,79	4,00%
KHK	620,58	618,13	- 2,45	-0,39%	619,12	- 0,99	-0,16%
KHL	475,67	473,49	- 2,18	-0,46%	490,67	- 17,18	-3,63%
KHLim	602,17	603,07	+ 0,90	0,15%	597,50	+ 5,57	0,92%
Lessius M	395,88	492,90	+ 97,02	24,51%	501,83	- 8,93	-1,81%
KaHoStL	537,79	535,89	- 1,90	-0,35%	537,69	- 1,80	-0,34%
KHZWVI	591,37	623,26	+ 31,89	5,39%	621,95	+ 1,31	0,21%
Lessius A	264,01	272,23	+ 8,22	3,11%	270,75	+ 1,48	0,54%
Plantijn	272,29	263,00	- 9,29	-3,41%	263,16	- 0,16	-0,06%
PHL	431,67	440,33	+ 8,66	2,01%	436,05	+ 4,28	0,97%
Groep T	187,38	185,37	- 2,01	-1,07%	187,29	- 1,92	-1,04%
HUB - EHSAL	613,53	614,81	+ 1,28	0,21%	624,71	- 9,90	-1,61%
XIOS - HL	291,96	280,96	- 11,00	-3,77%	294,33	- 13,37	-4,76%
HZS	66,80	69,05	+ 2,25	3,37%	68,05	+ 1,00	1,45%
Totaal	11.590,20	11.476,70	- 113,50	-0,98%	11.473,62	+ 3,08	0,03%

4.2.10 Voltijdse eenheden OP en ATP per subcategorie per hogeschool

Bovenstaande gegevens kunnen voor de tewerkstelling 2011 per hogeschool nog gedetailleerder worden weergegeven, namelijk via een overzicht per hogeschool van het aantal VTE's personeelstewerkstelling in 2011 opgedeeld naar OP en ATP met respectievelijk de diverse samenstellende categorieën.

Personeelstewerking per categorie (aantal VTE)	JR - Boekjaar 2011												
	OP						ATP						Totaal
	Statutair OP	Gastprofessoren	Centraal betaald OP	Contractueel OP *	Inkomend gedetacheerd OP	Totaal OP	Statutair ATP	Personeel op persoonlijke titel (PPT)	Centraal betaald ATP (AP - TP - MVD)	Contractueel ATP (AP - TP - arbeiders)	Inkomend gedetacheerd ATP	Totaal ATP	
Artevelde	537,52	2,41	4,93	11,82	0,00	556,68	170,56	11,13	3,00	54,25	0,00	238,94	795,62
Erasmus	334,75	44,74	0,00	10,64	0,00	390,13	95,96	2,50	3,00	67,90	0,90	170,26	560,39
Artesis	515,66	77,49	4,71	33,94	1,00	632,80	184,51	1,25	2,67	63,78	1,00	253,21	886,01
HG	925,36	90,46	1,56	87,65	0,00	1.105,03	288,11	3,63	9,75	285,54	0,00	587,03	1.692,06
LUK													
Wenk	310,91	18,33	0,15	11,03	0,05	340,47	90,49	5,36	0,25	32,73	0,00	128,83	469,30
HWVI	285,82	30,61	1,70	53,68	0,00	371,81	58,83	3,75	4,91	51,11	0,00	118,60	490,41
KDG	514,81	21,62	2,95	11,85	2,06	553,29	153,99	12,06	2,00	44,53	0,00	212,58	765,87
KHBO	243,12	11,35	0,15	18,55	0,00	273,17	47,23	5,81	0,00	18,34	0,00	71,38	344,55
KHK	459,61	7,53	1,47	37,77	0,00	506,38	60,26	7,94	0,00	43,55	0,00	111,75	618,13
KHL	349,55	10,43	1,13	9,65	0,00	370,76	75,40	6,86	0,50	19,97	0,00	102,73	473,49
KHLim	397,88	28,17	2,00	41,09	0,23	469,37	95,58	7,88	0,00	29,61	0,63	133,70	603,07
Lessius M	329,56	12,35	0,33	32,56	0,00	374,80	79,61	5,50	0,00	32,99	0,00	118,10	492,90
KaHoStL	324,74	17,16	0,90	31,37	0,32	374,49	88,01	4,75	1,00	67,32	0,32	161,40	535,89
KHZWVI	454,22	16,65	4,02	17,65	0,00	492,54	85,60	9,92	0,00	35,20	0,00	130,72	623,26
Lessius A	169,88	6,92	0,00	8,99	0,00	185,79	51,09	0,00	0,00	35,35	0,00	86,44	272,23
Plantijn	155,79	14,01	0,00	0,00	0,58	170,38	57,03	4,00	0,00	30,59	1,00	92,62	263,00
PHL	285,32	9,00	1,40	28,50	0,56	324,78	49,72	4,00	0,00	61,83	0,00	115,55	440,33
Groep T	123,90	9,07	0,09	12,65	0,00	145,71	33,74	0,00	0,00	5,92	0,00	39,66	185,37
HUB - EHSAL	334,18	21,68	5,18	9,72	0,00	370,76	168,37	6,00	1,00	68,68	0,00	244,05	614,81
XIOS - HL	185,55	7,82	0,00	9,55	0,00	202,92	49,35	5,00	1,63	22,06	0,00	78,04	280,96
HZS	43,59	3,14	0,00	1,00	0,00	47,73	14,78	1,00	0,00	5,54	0,00	21,32	69,05
Totaal	7.281,72	460,94	32,67	479,66	4,80	8.259,79	1.998,22	108,34	29,71	1.076,79	3,85	3.216,91	11.476,70

* inclusief onderzoekers en wetenschappelijke en maatschappelijk dienstverlening

4.3 Geaggregeerde personeelsgegevens: effectieve personeelsbezetting 2011

In dit deel wordt kort ingegaan op de geaggregeerde personeelsbezetting. De onderstaande tabel schetst de evolutie tussen 2010 en 2011 en vergelijkt de gegevens van de jaarrekening 2011 met begroting 2011.

Niet enkel bij de tewerkstelling, maar ook op het niveau van de bezetting was er een daling in 2011. Deze was weliswaar minder groot in vergelijking met de tewerkstelling, maar bedroeg nog altijd 76,24 VTE's in totaliteit.

Het ATP nam ook hier procentueel licht toe met 0,71% terwijl het OP daalde met 1,17%. Globaal daalde de bezetting met 0,64%.

De begroting 2011 werd ook op het vlak van de bezetting vrij nauwkeurig uitgevoerd. De effectieve bezetting kwam bij realisatie slechts 0,31% of 36,93 VTE's boven de begrote bezetting uit. De verschillen tussen de categorieën waren echter groter. Het aantal geraamde VTE's OP werd bij de realisatie overschreden met 63,51 VTE's. Opvallend is dat de afwijking tussen begroting en realisatie op het niveau van de bezetting hoger ligt dan bij de tewerkstelling.

PERONEELSBEZETTING - Evolutie ten opzichte van JAARREKENING 2010 / BEGROTING 2011

Personeelsbezetting - ten opzichte van jaarrekening 2010	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR11-JR10	JR11-JR10
	2010	2011	absolute wijziging	relatieve wijziging
	(eenheden euro)			
Onderwijzend personeel (*)	8.526,67	8.426,59	- 100,08	- 1,17 %
Administratief en technisch personeel (**)	3.344,08	3.367,92	+ 23,84	+ 0,71 %
Totale personeelsbezetting	11.870,75	11.794,51	- 76,24	- 0,64 %

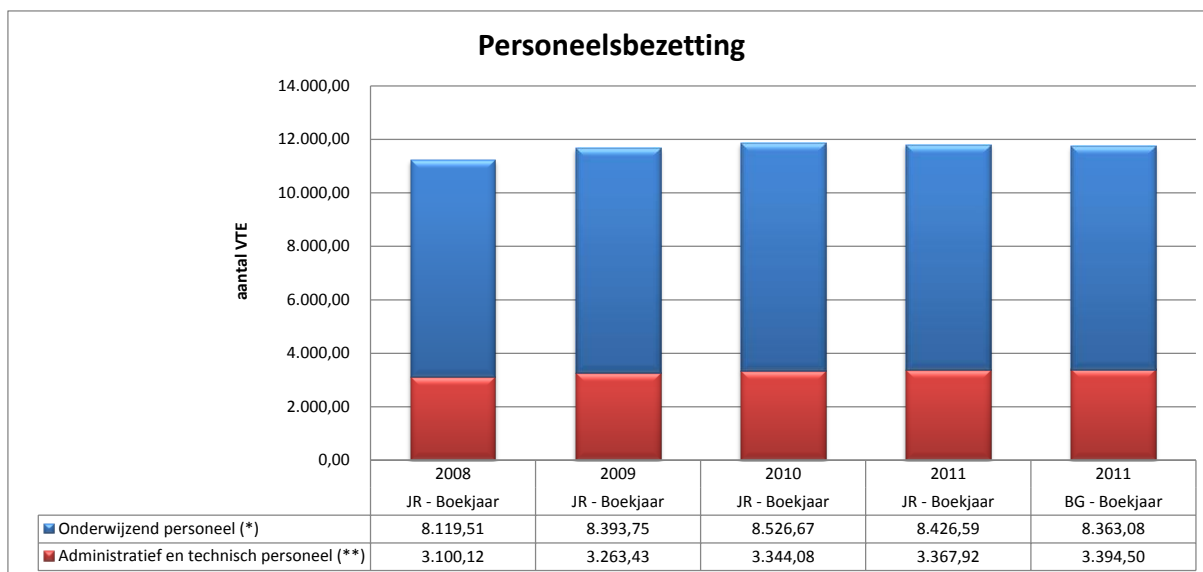
Personeelsbezetting - ten opzichte van begroting	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR11-BG11	JR11-BG11
	2011	2011	absolute afwijking	relatieve afwijking
	(eenheden euro)			
Onderwijzend personeel (*)	8.426,59	8.363,08	+ 63,51	+ 0,76 %
Administratief en technisch personeel (**)	3.367,92	3.394,50	- 26,58	- 0,78 %
Totale personeelsbezetting	11.794,51	11.757,58	+ 36,93	+ 0,31 %

(*) statutair OP
 gastprofessoren
 centraal betaald OP
 contractueel OP (onderzoekers - wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening)
 inkomend gedetacheerd OP

(**) statutair ATP
 personeel op persoonlijke titel (PPT)
 centraal betaald ATP (AP - TP - MVD)
 contractueel ATP (AP - TP - arbeiders)
 inkomend gedetacheerd ATP

Gespreid over de periode 2008-2011 geeft de evolutie van de personeelsbezetting in de hogescholen het volgende beeld. De laatste staaf heeft betrekking op de begrote cijfers.

De trend in deze referentieperiode was dezelfde als voor de tewerkstelling. Enkel voor de categorie ATP was er een gestage groei in de periode 2008-2011. Het OP nam voor het eerst af in 2011 binnen de betreffende referentieperiode.

Conclusie

- De globale personeelsbezetting in de hogescholen daalde in 2011 met 76,24 VTE's of 0,64%. Deze daling kwam volledig ten laste van het OP dat met 100,08 VTE's afnam.
- Het ATP steeg met 23,84 VTE's.
- Over de laatste vier boekjaren was er een gelijklopende evolutie tussen de bezetting en de tewerkstelling: het ATP groeide elk jaar aan, terwijl het aantal VTE's OP voor het eerst daalde in 2011.

4.3.1 Personeelsbezetting per hogeschool: evolutie 2010 en 2011 en vergelijking realisatie 2011 met begroting 2011

PERSONEELSBEZETTING (inclusief correctie ambtswijziging)							
Personeelsbezetting (incl. correctie ambtswijziging)	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR11-JR10	JR11-JR10	BG - Boekjaar	JR11-BG11	JR11-BG11
(aantal VTE)	2010	2011	absolute wijziging	relatieve wijziging	2011	absolute afwijking	relatieve afwijking
Artevelde	774,16	794,49	+ 20,33	2,63%	803,51	- 9,02	-1,14%
Erasmus	545,55	556,55	+ 11,00	2,02%	551,28	+ 5,27	0,95%
Artesis	922,47	906,00	- 16,47	-1,79%	910,85	- 4,85	-0,54%
HG	1.730,66	1.736,48	+ 5,82	0,34%	1.716,38	+ 20,10	1,16%
LUK	139,78	0,00	- 139,78	-100,00%	0,00	+ 0,00	0,00%
WenK	570,20	491,54	- 78,66	-13,80%	454,66	+ 36,88	7,50%
HWWI	488,53	505,86	+ 17,33	3,55%	495,47	+ 10,39	2,05%
KDG	780,93	783,40	+ 2,47	0,32%	783,26	+ 0,14	0,02%
KHBO	348,08	345,45	- 2,63	-0,76%	346,51	- 1,06	-0,31%
KHK	621,68	622,81	+ 1,13	0,18%	629,61	- 6,80	-1,09%
KHL	492,36	491,39	- 0,97	-0,20%	494,10	- 2,71	-0,55%
KHLim	596,73	608,49	+ 11,76	1,97%	600,57	+ 7,92	1,30%
Lessius M	404,67	506,49	+ 101,82	25,16%	517,00	- 10,51	-2,08%
KaHoStL	554,26	556,69	+ 2,43	0,44%	549,50	+ 7,19	1,29%
KHZWVI	598,57	623,77	+ 25,20	4,21%	611,45	+ 12,32	1,98%
Lessius A	274,56	277,45	+ 2,89	1,05%	277,08	+ 0,37	0,13%
Plantijn	277,06	269,13	- 7,93	-2,86%	265,63	+ 3,50	1,30%
PHL	445,26	447,15	+ 1,89	0,42%	448,12	- 0,97	-0,22%
Groep T	193,12	190,45	- 2,67	-1,38%	193,98	- 3,53	-1,85%
HUB - EHSAL	635,19	634,59	- 0,60	-0,09%	650,83	- 16,24	-2,56%
XIOS - HL	293,91	280,11	- 13,80	-4,70%	289,30	- 9,19	-3,28%
HZS	66,80	67,71	+ 0,91	1,36%	68,05	- 0,34	-0,50%
Totaal	11.754,53	11.696,00	- 58,53	-0,50%	11.657,14	+ 38,86	0,33%

In de onderstaande tabel werden ook de begrote reserves opgenomen in de begrotingscijfers. Indien er abstractie gemaakt wordt van de hoogste afwijking (bij HG), is de afwijking tussen begroting en realisatie nog beperkter.

PERSONEELSBEZETTING (inclusief correctie ambtswijziging en begrote reserve)							
Personeelsbezetting (incl. correctie ambtswijziging en begrote reserve)	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR11-JR10	JR11-JR10	BG - Boekjaar	JR11-BG11	JR11-BG11
(aantal VTE)	2010	2011	absolute wijziging	relatieve wijziging	2011	absolute afwijking	relatieve afwijking
Artevelde	774,16	794,49	+ 20,33	2,63%	803,51	- 9,02	-1,14%
Erasmus	545,55	556,55	+ 11,00	2,02%	568,28	- 11,73	-2,11%
Artesis	922,47	906,00	- 16,47	-1,79%	910,85	- 4,85	-0,54%
HG	1.730,66	1.736,48	+ 5,82	0,34%	1.999,38	- 262,90	-15,14%
LUK	139,78	0,00	- 139,78	-100,00%	0,00	+ 0,00	0,00%
WenK	570,20	491,54	- 78,66	-13,80%	454,66	+ 36,88	7,50%
HWWI	488,53	505,86	+ 17,33	3,55%	495,47	+ 10,39	2,05%
KDG	780,93	783,40	+ 2,47	0,32%	783,26	+ 0,14	0,02%
KHBO	348,08	345,45	- 2,63	-0,76%	346,51	- 1,06	-0,31%
KHK	621,68	622,81	+ 1,13	0,18%	629,61	- 6,80	-1,09%
KHL	492,36	491,39	- 0,97	-0,20%	499,10	- 7,71	-1,57%
KHLim	596,73	608,49	+ 11,76	1,97%	602,57	+ 5,92	0,97%
Lessius M	404,67	506,49	+ 101,82	25,16%	517,00	- 10,51	-2,08%
KaHoStL	554,26	556,69	+ 2,43	0,44%	549,50	+ 7,19	1,29%
KHZWVI	598,57	623,77	+ 25,20	4,21%	614,45	+ 9,32	1,49%
Lessius A	274,56	277,45	+ 2,89	1,05%	277,48	- 0,03	-0,01%
Plantijn	277,06	269,13	- 7,93	-2,86%	269,63	- 0,50	-0,19%
PHL	445,26	447,15	+ 1,89	0,42%	450,12	- 2,97	-0,66%
Groep T	193,12	190,45	- 2,67	-1,38%	193,98	- 3,53	-1,85%
HUB - EHSAL	635,19	634,59	- 0,60	-0,09%	650,83	- 16,24	-2,56%
XIOS - HL	293,91	280,11	- 13,80	-4,70%	291,65	- 11,54	-4,12%
HZS	66,80	67,71	+ 0,91	1,36%	68,05	- 0,34	-0,50%
Totaal	11.754,53	11.696,00	- 58,53	-0,50%	11.975,89	- 279,89	-2,39%

4.4 Relevante cijfergegevens op basis van de evolutie van de personeelstewerkstelling in de periode 2008-2011

4.4.1 Verhouding OP/ATP in de periode 2008-2011

Het kan van belang zijn om - zoals uit het rapport van het regeringscommissariaat rond de werkdruk in de hogescholen gebleken is - na te gaan hoe de verhouding OP/ATP evolueert in een hogeschool. De werkdruk van het OP kan immers verlicht worden door bepaalde administratieve taken door het ATP te laten uitvoeren in het kader van ondersteunende maatregelen.

Uit de historische bestanden van het regeringscommissariaat werden de cijfers rond de tewerkstelling tussen 2008 en 2011 gegenereerd.

Pas sinds het boekjaar 2008 wordt er aan de hogescholen gevraagd om ook het contractueel personeel dat niet fungeert als gastprofessor toe te wijzen aan hetzij de categorie OP, hetzij de categorie ATP²¹. In de periode daarvoor werden ze enkel als "contractueel" doorgegeven zonder verdere opdeling naar aard van de functie.

Globaal evolueerde de tewerkstelling in de hogescholen tussen 2008 en 2011 verdeeld over de categorieën OP en ATP als volgt:

PERSONEELSTEWERKSTELLING - Evolutie				
Personeelstewerkstelling	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>(in VTE - 2 decimalen)</i>	2008	2009	2010	2011
Onderwijzend personeel (*)	7.950,83	8.253,82	8.380,09	8.259,79
Administratief en technisch personeel (**)	2.913,85	3.127,43	3.210,11	3.216,91
Totale personeelstewerkstelling	10.864,68	11.381,25	11.590,20	11.476,70

Personeelstewerkstelling	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>(% aandeel in de totale personeelstewerkstelling)</i>	2008	2009	2010	2011
Onderwijzend personeel (*)	73,18 %	72,52 %	72,30 %	71,97 %
Administratief en technisch personeel (**)	26,82 %	27,48 %	27,70 %	28,03 %

De verhouding OP/ATP situeerde zich in 2011 in de orde van grootte van 72/28. Ten opzichte van 2010 is het relatieve belang van het ATP-aandeel in het globale tewerkstellingsbestand verder gestegen.

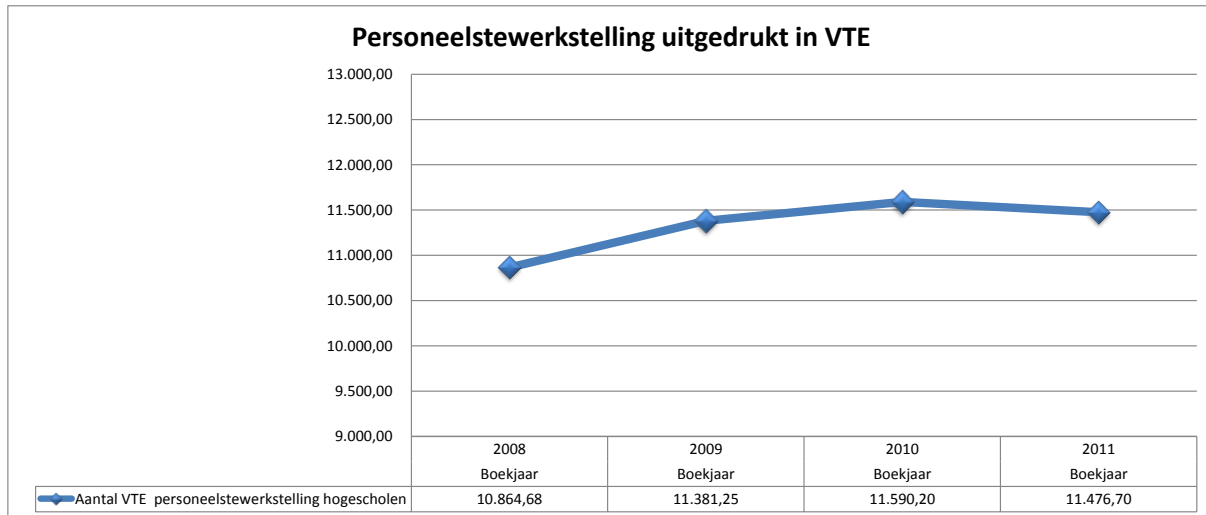
Conclusie

- Het aandeel van het ATP in de globale tewerkstelling is jaarlijks gestegen in de periode 2008-2011.
- De verhouding OP/ATP bedroeg in 2011 afgerond 72/28. In 2008 was dit nog afgerond 73/27.

²¹ Een contractueel personeelslid dat belast is met onderzoek of maatschappelijke dienstverlening wordt aan het OP toegewezen. Een contractueel personeelslid belast met onderwijs wordt voor het overeenstemmende jaarvolume steeds bij de subcategorie "gastprofessoren" ondergebracht. Een contractueel personeelslid belast met administratieve of technische taken wordt als ATP gecatalogeerd.

4.4.2 Evolutie geaggregeerde personeelstewerkstelling 2008-2011

De historische evolutie van het aantal VTE's personeel op het niveau van de tewerkstelling voor alle hogescholen tussen de boekjaren 2008 en 2011 wordt hierna nogmaals grafisch weergegeven. Voor de bespreking van deze gegevens wordt verwezen naar het punt 4.2.1 van dit verslag.

Conclusie

Het aantal VTE's tewerkstelling is in 2011 voor het eerst afgenomen in de periode 2008-2011.

4.4.3 Berekening van het aantal VTE's student over de laatste vier boekjaren

Met het oog op de vergelijking van de cijfers van de evolutie van de tewerkstelling met deze van de studenten werd er gepoogd om de invulling van het begrip student in dit verband zo nauwkeurig mogelijk te benaderen. Er werd van de volgende premies uitgegaan:

- aangezien er geen statisch telmoment meer is voor de studenten, noch een statische richtnorm wat de telling betreft dient er tot een logische invulling van het begrip "voltijdse eenheid" student (VTE student) te worden gekomen die dienstig is voor dit rapport,
- aangezien de tewerkstelling ten goede komt aan alle studenten, wordt de berekening van het aantal VTE's student gebaseerd op het totaal aantal opgenomen studiepunten per academiejaar,
- aangezien uit de cijfers blijkt dat het modeltraject van 60 studiepunten per academiejaar steeds minder de norm is, wordt het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten per diplomacontract per hogeschool in de berekening per academiejaar opgenomen om zo dicht mogelijk bij de realiteit aan te sluiten,
- aangezien de gegevens over de tewerkstelling van het personeel door de hogescholen aan het regeringscommissariaat op basis van boekjaren worden verstrekt, dient er nog een omzetting van het aantal VTE's student per academiejaar naar boekjaren te gebeuren.

Op basis van de gegevens die uit DHO werden gegenereerd en door AHOVOS bezorgd, werd in de eerste plaats het aantal VTE's student per hogeschool berekend door de som van alle opgenomen studiepunten te delen door het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten per student onder diplomacontract voor het betreffende academiejaar. Deze gegevens werden op hun beurt omgezet naar boekjaren door een pro rata toerekening. Zo werden aan het boekjaar t 8/12 van de VTE's student van het academiejaar t-1/t en 4/12 van de VTE's student van het academiejaar t/t+1 toegerekend.

De onderstaande tabel geeft het aantal opgenomen studiepunten per hogeschool weer in de loop van de betreffende academiejaren die nodig zijn voor de omzetting naar de referperiode voor de boekjaren 2008-2011.

STUDENTEN - Aantal VTE studenten per "Academiejaar"					
Aantal opgenomen studiepunten	Academiejaar 2007 - 2008	Academiejaar 2008 - 2009	Academiejaar 2009 - 2010	Academiejaar 2010 - 2011	Academiejaar 2011 - 2012
Artevelde	488.280	461.299	505.760	566.255	607.238
Erasmus	254.180	241.878	258.639	264.261	271.144
Artesis	386.641	392.325	412.224	436.613	429.429
HG	885.889	908.467	931.627	950.185	945.522
LUK	52.736	46.186	44.824	37.098	0
WenK	343.711	244.464	251.058	181.243	223.666
HWVI	247.572	254.349	278.328	294.704	308.976
KDG	482.722	504.836	527.682	544.813	570.636
KHBO	206.334	198.548	207.654	210.786	217.293
KHK	352.688	347.199	369.837	386.315	405.813
KHL	317.603	319.407	351.540	366.303	402.977
KHLim	318.299	321.775	339.677	358.931	358.922
Lessius M	257.384	246.121	249.938	320.567	314.975
KaHoStL	289.624	312.020	338.200	363.599	387.261
KHZWVI	395.898	389.800	423.250	441.934	446.249
Lessius A	182.536	183.512	188.432	206.358	207.903
Plantijn	187.976	186.570	195.490	197.546	207.028
PHL	230.472	224.489	244.094	260.246	264.908
Groep T	101.621	107.305	116.480	129.154	133.108
HUB - EHSAL	227.544	351.615	371.352	389.896	395.894
XIOS - HL	181.313	166.551	165.604	165.907	170.753
HZS	31.083	33.043	36.417	32.775	29.855
Totaal aantal opgenomen studiepunten	6.422.106	6.441.759	6.808.107	7.105.489	7.299.550

De volgende tabel geeft het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten per student onder diplomacontract per academiejaar voor elke hogeschool.

Gemiddeld jaaraantal opgenomen studiepunten per student onder diplomacontract	Academiejaar 2007 - 2008	Academiejaar 2008 - 2009	Academiejaar 2009 - 2010	Academiejaar 2010 - 2011	Academiejaar 2011 - 2012
Artevelde	57	54	53	53	53
Erasmus	56	53	52	50	50
Artesis	57	55	54	52	51
HG	57	54	53	52	51
LUK	58	56	54	53	0
WenK	57	55	55	54	53
HWVI	58	55	54	53	52
KDG	56	54	53	52	52
KHBO	57	54	54	54	53
KHK	56	54	54	54	54
KHL	57	54	54	53	52
KHLim	56	54	53	52	52
Lessius M	56	53	52	51	51
KaHoStL	57	54	52	51	50
KHZWVI	56	53	52	50	49
Lessius A	56	53	53	53	53
Plantijn	54	54	54	53	53
PHL	56	53	53	52	52
Groep T	56	55	54	54	53
HUB - EHSAL	55	54	54	53	51
XIOS - HL	57	54	52	53	52
HZS	55	53	54	44	44
Gemiddelde van alle hogescholen	56	54	53	52	52

De derde tabel bevat het aantal berekende VTE's student per hogeschool per academiejaar.

STUDENTEN - Aantal VTE studenten per "Academiejaar"

Aantal VTE studenten	Academiejaar	Academiejaar	Academiejaar	Academiejaar	Academiejaar
Aantal opgenomen studiepunten / gemiddeld jaaraantal opgenomen studiepunten per student onder diplomacontract	2007 - 2008	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012
Artevelde	8.566	8.543	9.543	10.684	11.548
Erasmus	4.539	4.564	4.974	5.285	5.401
Artesis	6.783	7.133	7.634	8.396	8.417
HG	15.542	16.823	17.578	18.273	18.377
LUK	909	825	830	700	0
WenK	6.030	4.445	4.565	3.356	4.198
HWVI	4.268	4.625	5.154	5.560	5.964
KDG	8.620	9.349	9.956	10.477	10.970
KHBO	3.620	3.677	3.845	3.903	4.065
KHK	6.298	6.430	6.849	7.154	7.554
KHL	5.572	5.915	6.510	6.911	7.687
KHLim	5.684	5.959	6.409	6.903	6.926
Lessius M	4.596	4.644	4.807	6.286	6.154
KaHoStL	5.081	5.778	6.504	7.129	7.770
KHZWVI	7.070	7.355	8.139	8.839	9.099
Lessius A	3.260	3.462	3.555	3.894	3.957
Plantijn	3.481	3.455	3.620	3.727	3.896
PHL	4.116	4.236	4.606	5.005	5.142
Groep T	1.815	1.951	2.157	2.392	2.496
HUB - EHSAL	4.137	6.511	6.877	7.357	7.702
XIOS - HL	3.181	3.084	3.185	3.130	3.274
HZS	565	623	674	745	681
Aantal VTE studenten hogescholen	114.680	119.292	128.455	136.644	140.376

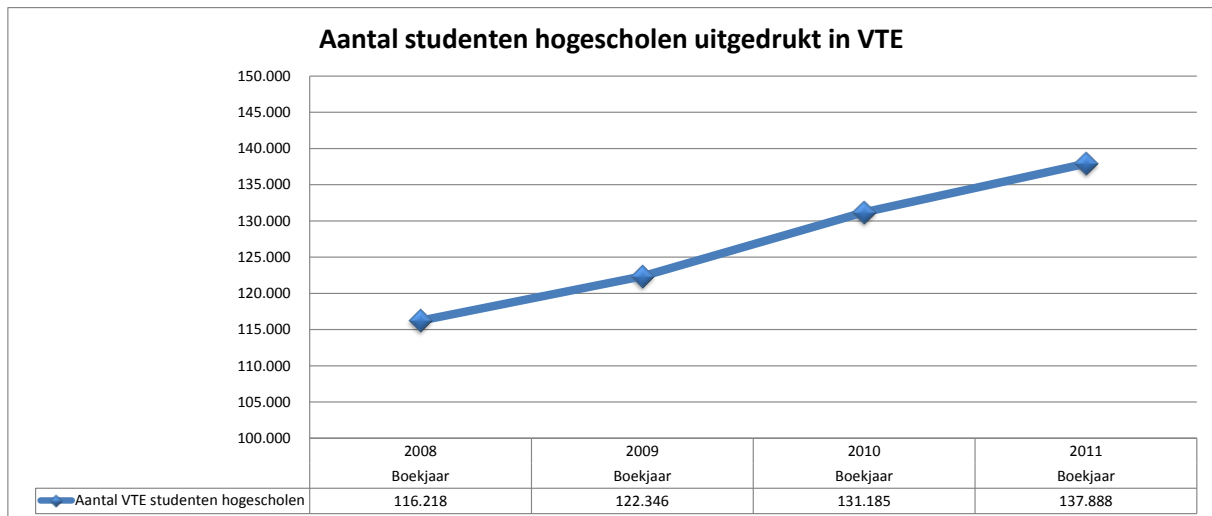
De laatste tabel geeft het resultaat voor elke hogeschool van de pro rata toerekening van het aantal VTE's student aan de boekjaren²².

STUDENTEN - Omzetting aantal VTE studenten per "Academiejaar" naar "Boekjaar"

Aantal VTE studenten Aantal opgenomen studiepunten / gemiddeld jaaraantal opgenomen studiepunten per student onder diplomacontract	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2008	2009	2010	2011
Artevelde	8.558	8.876	9.923	10.972
Erasmus	4.547	4.700	5.078	5.324
Artesis	6.900	7.300	7.888	8.403
HG	15.969	17.075	17.810	18.307
LUK	881	827	787	467
WenK	5.502	4.485	4.162	3.637
HWVI	4.387	4.801	5.290	5.695
KDG	8.863	9.551	10.130	10.641
KHBO	3.639	3.733	3.865	3.957
KHK	6.342	6.569	6.951	7.287
KHL	5.686	6.113	6.644	7.170
KHLim	5.776	6.109	6.574	6.910
Lessius M	4.612	4.698	5.300	6.242
KaHoStL	5.313	6.020	6.712	7.343
KHZWVI	7.165	7.616	8.373	8.925
Lessius A	3.327	3.493	3.668	3.915
Plantijn	3.472	3.510	3.656	3.784
PHL	4.156	4.359	4.739	5.051
Groep T	1.860	2.020	2.235	2.426
HUB - EHSAL	4.929	6.633	7.037	7.472
XIOS - HL	3.149	3.118	3.167	3.178
HZS	585	640	698	724
Aantal VTE studenten hogescholen	116.218	122.346	131.185	137.888

²² Omzetting naar boekjaren: boekjaar 2008 = 8/12 van academiejaar 2007-2008 + 4/12 van academiejaar 2008-2009; boekjaar 2009 = 8/12 van academiejaar 2008-2009 + 4/12 van academiejaar 2009-2010; boekjaar 2010 = 8/12 van academiejaar 2009-2010 + 4/12 van academiejaar 2010-2011 en boekjaar 2011 = 8/12 van academiejaar 2010-2011 + 4/12 van academiejaar 2011-2012.

Grafisch geeft de evolutie van het aantal VTE's student over de periode 2008-2011 het volgende beeld:

Conclusie

Het aantal VTE's student steeg jaarlijks in de periode 2008-2011.

4.4.4 Evolutie aantal VTE student per VTE tewerkstelling in de periode 2008-2011

Wanneer de studentenaantallen, uitgedrukt in VTE's student over de vier laatste boekjaren vergeleken worden met de tewerkstelling, uitgedrukt in VTE's personeel, over dezelfde periode geeft dit een indicatie van de wijze waarop de hogescholen in hun personeelsbeleid zijn omgegaan met de wijzigende omstandigheden als onderwijsverstrekker, in casu de groeiende studentenaantallen.

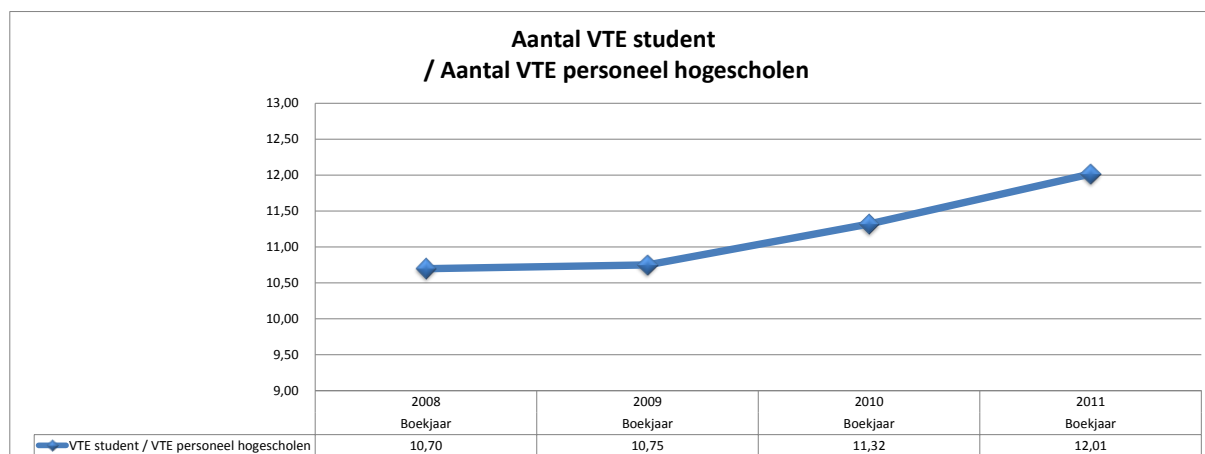
Wanneer de evolutie van de VTE's personeelstewerkstelling geplaatst wordt tegenover de evolutie van het aantal VTE's student in de periode 2008-2011 worden de volgende percentages bekomen:

Student en personeel hogescholen	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	JR11-JR08 evolutie
	2008	2009	2010	2011	
Aantal VTE studenten	116.217,59	122.346,17	131.184,57	137.888,00	+ 18,65 %
. Jaarlijkse absolute wijziging		+ 6.128,58	+ 8.838,40	+ 6.703,43	
. Jaarlijkse relatieve wijziging		+ 5,27 %	+ 7,22 %	+ 5,11 %	
Aantal VTE personeelstewerkstelling	10.864,68	11.381,25	11.590,20	11.476,70	+ 5,63 %
. Jaarlijkse absolute wijziging		+ 516,57	+ 208,95	- 113,50	
. Jaarlijkse relatieve wijziging		+ 4,75 %	+ 1,84 %	- 0,98 %	

Tot en met 2010 namen zowel de VTE's personeel als de VTE's student jaarlijks toe. In 2011 kwam er een trendbreuk waarbij het aantal VTE's personeel licht daalde ten opzichte van een nog steeds sterk stijgend aantal VTE's studenten.

Over de periode 2008-2011 steeg het aantal VTE's student met 18,65%. De tewerkstelling (VTE's personeel) nam in dezelfde periode toe met 5,63%.

De voorgaande gegevens rond VTE's student en VTE's personeel kunnen worden samengebracht door het aantal studenten per VTE tewerkstelling te berekenen.

Tussen de boekjaren 2008 en 2011 steeg deze ratio met 1,31 student per VTE. Deze ratio nam jaarlijks toe doordat de groei van het aantal personeelsleden relatief minder snel evolueerde dan de toename van het aantal VTE's student.

Geaggregeerd voor 2011 bedroeg deze ratio 12,01 studenten per VTE personeel. In 2008 was dit nog 10,70 studenten per VTE personeel.

Aantal VTE student / Aantal VTE personeel hogescholen	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	JR11-JR08 absolute en relatieve wijziging
	2008	2009	2010	2011	
VTE student / VTE personeel hogescholen	10,70	10,75	11,32	12,01	+ 1,31
. Jaarlijkse absolute wijziging		+ 0,05	+ 0,57	+ 0,70	12,23%
. Jaarlijkse relatieve wijziging		+ 0,50 %	+ 5,29 %	+ 6,15 %	
. index 2008 = 100		100,5	105,8	112,3	

Tussen 2008 en 2009 nam de ratio VTE student per VTE personeel nauwelijks toe (+0,50%) als gevolg van de destijds forse uitbreiding van het personeelsbestand. In 2010 was de aangroei van de personeelstewerkstelling al beperkter in verhouding tot het sterk stijgend aantal VTE's student wat een toename van gaf van 5,29% binnen deze verhouding. Doordat er in 2011 een daling was in het personeelskader gecombineerd met een verdere stijging van het aantal VTE's student leidde dit tot nog een sterkere stijging met 6,15% van de ratio aantal VTE's student/aantal VTE's personeel.

De daling van het personeel was mogelijk het gevolg van enerzijds de voorzichtige houding van de hogeschoolbesturen volgend uit de besparingsmaatregelen sinds 2010 van de Vlaamse overheid met effect op de werkingsuitkeringen in 2011²³, anderzijds het vertragend effect van het financieringsmechanisme van het hoger onderwijs op de evolutie van de werkingsuitkeringen waardoor de evolutie van de tewerkstelling geen gelijke tred kan houden met de stijgende evolutie van de studenten. Er is immers geen lineaire relatie tussen de stijging/daling van het studentenaantal en de evolutie van de werkingsuitkeringen. Wijzigingen in studentenaantallen, vertaald in financieringspunten, worden in de berekening van de werkingsuitkeringen slechts na 2 jaar opgenomen. Doordat er bovendien gerekend wordt op basis van een voortschrijdend gemiddelde over 5 academiejaren, voltrekt het effect zich slechts geleidelijk met 1/5 per jaar. De eerste positieve klik voor de globale deelenvolpe van de professionele bacheloropleidingen in 2011 (+2%) werd te niet gedaan door de negatieve klik voor zowel de academische hogeschoolopleidingen als de kunstopleidingen in hetzelfde jaar.

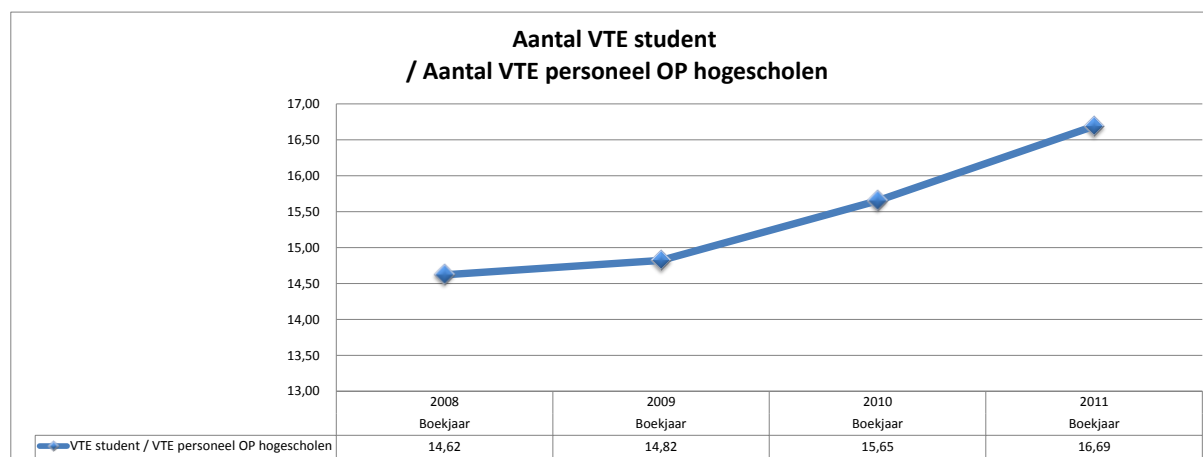
Over de vier laatste boekjaren steeg het aantal VTE's student per VTE personeel met 12,23%.

Conclusie

- In 2011 waren er 12,01 VTE's student per VTE tewerkgesteld personeel. Deze ratio nam met 6,15% toe ten opzichte van het vorige jaar.
- Over de laatste vier boekjaren steeg het aantal VTE's student per VTE personeel met 12,23%.

4.4.5 Evolutie aantal VTE student per VTE OP tewerkstelling 2008-2011

Onderstaande grafiek geeft de evolutie van het aantal VTE student per VTE OP in de referentieperiode.

Aantal VTE student / Aantal VTE personeel OP hogescholen	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	JR11-JR08 absolute en relatieve wijziging
	2008	2009	2010	2011	
VTE student / VTE personeel OP hogescholen	14,62	14,82	15,65	16,69	+ 2,07
. Jaarlijkse absolute wijziging		+ 0,20	+ 0,83	+ 1,04	14,16%
. Jaarlijkse relatieve wijziging		+ 1,37 %	+ 5,60 %	+ 6,65 %	
. index 2008 = 100		101,4	107,0	114,2	

²³ o.m. het niet toepassen van het indexmechanisme in 2010

In de periode 2008-2011 steeg deze ratio met 2,07 student per VTE OP om op 16,69 VTE's student per VTE OP te landen.

De stijging tussen 2008 en 2009 bleef eerder beperkt tot 1,3%. Tussen 2009 en 2010 was de stijging sterker (+5,6%) om uiteindelijk tussen 2010 en 2011 op +6,65% uit te komen.

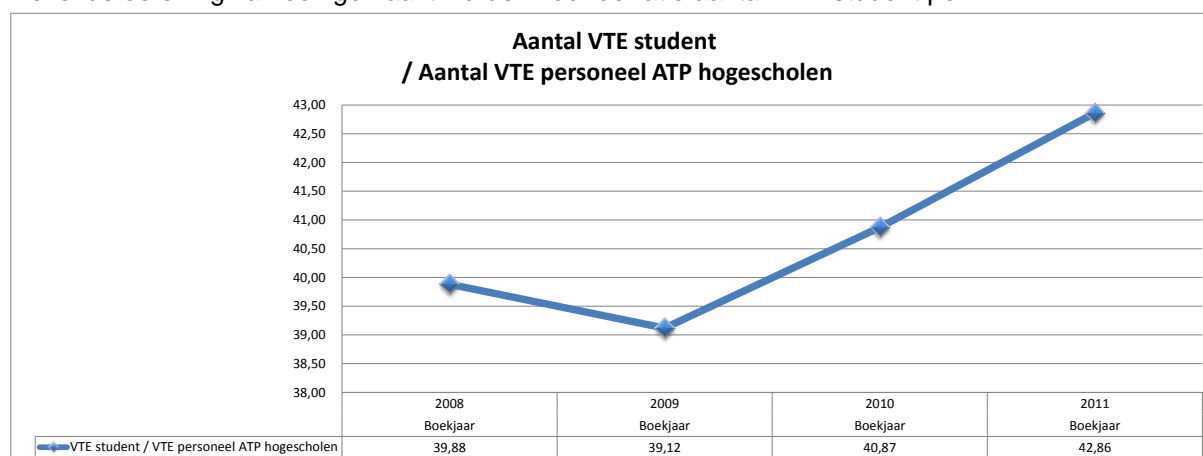
Over de vier laatste boekjaren steeg het aantal VTE's student per VTE personeel met 14,16%.

Conclusie

- In 2011 waren er gemiddeld 16,69 VTE's studenten per VTE tewerkgestelde OP'er.
- Deze ratio is met 6,65% gestegen ten opzichte van 2010.

4.4.6 Evolutie aantal VTE student per VTE ATP tewerkstelling 2008-2011

Dezelfde oefening kan ook gemaakt worden voor de ratio aantal VTE student per VTE ATP.

Aantal VTE student / Aantal VTE personeel ATP hogescholen	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	JR11-JR08 absolute en relatieve wijziging
	2008	2009	2010	2011	
VTE student / VTE personeel ATP hogescholen	39,88	39,12	40,87	42,86	+ 2,98
. Jaarlijkse absolute wijziging		- 0,76	+ 1,75	+ 1,99	7,47%
. Jaarlijkse relatieve wijziging		- 1,91 %	+ 4,47 %	+ 4,87 %	
. index 2008 = 100		98,1	102,5	107,5	

In 2011 situeerde het aantal VTE's student per VTE ATP zich op 42,86 studenten.

Tussen 2008 en 2009 was er een lichte daling. Door de sterke stijging van het aantal VTE's student in 2010 steeg deze ratio toen met 4,4% om, ondanks de weliswaar beperkte toename van het aantal VTE's ATP in 2011 nog sterker te stijgen met 4,87%.

Beschouwd over de vier laatste boekjaren is deze ratio met 2,98 VTE's student per VTE ATP gestegen.

Over de vier laatste boekjaren steeg het aantal VTE's student per VTE personeel met 7,47%.

Conclusie

- In 2011 waren er gemiddeld 42,86 VTE's studenten per VTE tewerkgestelde ATP'er.
- Deze ratio is met 4,87% gestegen ten opzichte van 2010.

4.5 Geaggregeerde personeelskosten

4.5.1 Geaggregeerde personeelskosten volgens betalingsinstantie: evolutie 2010 versus 2011 en vergelijking realisatie 2011 met begroting 2011

De personeelskosten van de hogescholen bestaan uit twee delen. Enerzijds de bezoldigingskosten die via het Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen worden betaald en die alle statutaire kosten omvatten aangevuld met een deel van de gastprofessoren, anderzijds de bezoldigingskosten van de contractuelen die via een privaat sociaal secretariaat (betaald via de instelling) worden betaald. Aangezien de statutairen nog steeds het merendeel van het personeelsbestand uitmaken, is de bezoldigingskost via AHOVOS het omvangrijkst per hogeschool.

BEZOLDIGINGSKOSTEN, SOCIALE LASTEN EN PENSIOENEN - Evolutie ten opzichte van JAARREKENING 2010 / BEGROTING 2011

Evolutie bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen : · ten opzichte van jaarrekening 2010	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR11-JR10	JR11-JR10
		2010	2011	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		wijziging	wijziging
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	648.065.283	662.842.310	+ 14.777.027	+ 2,28 %
· betaald via het Ministerie van Onderwijs en Vorming - AHOVOS		567.712.518	577.801.132	+ 10.088.614	+ 1,78 %
· betaald via de instelling		80.352.766	85.041.178	+ 4.688.412	+ 5,83 %

Evolutie bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen : · ten opzichte van begroting	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR11-BG11	JR11-BG11
		2011	2011	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		afwijking	afwijking
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	662.842.310	658.412.285	+ 4.430.025	+ 0,67 %
· betaald via het Ministerie van Onderwijs en Vorming - AHOVOS		577.801.132	576.220.888	+ 1.580.244	+ 0,27 %
· betaald via de instelling		85.041.178	82.191.396	+ 2.849.782	+ 3,47 %

De totale loonkosten stegen in 2011 met 14,7 miljoen euro of 2,28%. De loonkosten via AHOVOS namen met 1,78% toe. Deze stijging was het gevolg van de indexaanpassing per 1 juni 2011 en van de biënnales (automatische weddeverhoging binnen dezelfde schaal) ondanks de inkrimping van het personeelsbestand met 136,21 VTE's (zie volgende tabel). Er was een lichte budgetoverschrijding van 0,27% bij de realisatie van de begrote personeelskosten.

De personeelskosten betaald via de instelling zijn tegenover 2010 procentueel opnieuw sterker gestegen (+5,83%) dan de loonkosten betaald via AHOVOS (+1,78%). Er was zelfs een budgetoverschrijding met 3,47% bij de categorie betaald via de instelling. Hogescholen verklaren deze trend door de vele kortlopende – vaak extern gefinancierde - projecten van toegepast onderzoek en maatschappelijke of wetenschappelijke dienstverlening die de laatste jaren aan belang hebben gewonnen en waarin er bij voorkeur of vaak verplicht contractuelen worden geworven. Dergelijke projecten zijn dan ook moeilijker op voorhand te begroten.

Hoewel de kosten voor patronale bijdragen voor de contractuele personeelsleden voor de vrije hogescholen een stuk hoger liggen dan wanneer er een tijdelijk statutair personeelslid zou worden geworven, houden veel hogescholen vast aan het werven van contractuelen voor projecten op niet-permanente financieringsbasis. Het belang van de flexibiliteit is hier hoger dan het louter financiële aspect.

De afwijking ten opzichte van de begrote lonen bedroeg bij realisatie 0,67%.

De overeenstemmende verdeling van de VTE's tewerkstelling over de twee betalingsinstanties zag er voor 2011 in vergelijking met het voorgaande boekjaar en met de begroting 2010 als volgt uit:

Personeelstewerkstelling	JR - Boekjaar		JR11-JR10		BG - Boekjaar		JR11-BG11	
	2010	2011	absolute	relatieve	2011	absolute	relatieve	
	(eenheden euro)		wijziging	wijziging	(eenheden euro)	afwijking	afwijking	
ten opzichte van jaarrekening 2010								
ten opzichte van begroting 2011								
Personeel betaald via AHOVOS	9.718,91	9.582,70	- 136,21	- 1,40 %	9.633,21	- 50,51	- 0,52 %	
Personeel betaald via de instelling	1.794,70	1.831,62	+ 36,92	+ 2,06 %	1.777,13	+ 54,49	+ 3,07 %	
Centraal betaald personeel	76,59	62,38	- 14,21	- 18,55 %	63,28	- 0,90	- 1,42 %	
Totale personeelstewerkstelling	11.590,20	11.476,70	- 113,50	- 0,98 %	11.473,62	+ 3,08	+ 0,03 %	

Conclusie

- Ondanks een dalend aantal tewerkgestelde VTE's met 0,98% stegen de globale loonkosten in 2011 met 2,28% als gevolg van de indexering en de biënnales.
- De begrote lonen werden globaal met 0,67% overschreden ten opzichte van de begroting.

4.5.2 Geaggregeerde personeelskosten per personeelscategorie: evolutie 2010 versus 2011 en vergelijking realisatie 2011 met begroting 2011

Onderstaande tabel geeft een inzicht in de mate waarin de personeelskosten per personeelscategorie geëvolueerd zijn ten opzichte van het vorige boekjaar.

Met uitzondering van de centraal betaalden²⁴, nam de personeelskost van alle categorieën verder toe in 2011. Hierbij is het relatieve aandeel van de contractuele personeelsleden andere dan gastprofessoren het sterkst gestegen, gevolgd door dat van het statutair administratief personeel. De kost van de gastprofessoren stijgt meer dan deze van het statutair OP.

De personeelskosten in de onderste lijn van de tabel staan voor de andere personeelskosten dan lonen (o.a. vervoerskosten, ...). In deze categorie was er eveneens een stijging.

Enkel de begrote cijfers voor het statutair administratief personeel werden bij realisatie niet overschreden. De overige personeelscategorieën kenden een begrotingstekort. Dit wordt grotendeels verklaard vanuit het feit dat de spilindex sneller overschreden werd dan voorzien op het ogenblik van het opstellen van de begroting²⁵.

²⁴ Normaliter zijn er geen personeelskosten voor de centraal betaalden aangezien zij niet ten laste van de werkingsuitkeringen bezoldigd worden. Het beperkte bedrag aan kosten komt voort uit de analytische toewijzing van "andere personeelskosten" aan deze lijn. In principe worden ze beter onder de laatste lijn ondergebracht.

²⁵ Het federale planbureau voorzag in november 2010 een indexering van de overheidslonen per 1 oktober 2011. Uiteindelijk werden de overheidslonen reeds vanaf 1 juni 2011 met 2% geïndexeerd.

Evolutie bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen :		codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR11-JR10	JR11-JR10
. ten opzichte van jaarrekening 2010			2010	2011	absolute	relatieve
			(eenheden euro)		wijziging	wijziging
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	648.065.283	662.842.310	+ 14.777.027	+ 2,28 %	
. Onderwijzend personeel (exclusief gastprofessoren)		461.063.597	468.193.695	+ 7.130.098	+ 1,55 %	
. Gastprofessoren		18.988.403	19.539.232	+ 550.829	+ 2,90 %	
. Administratief personeel (inclusief opvoedend hulppersoneel)		99.371.321	102.686.585	+ 3.315.264	+ 3,34 %	
. Contractueel personeel (exclusief gastprofessoren)		67.625.645	71.126.424	+ 3.500.779	+ 5,18 %	
. Centraal betaald personeel		6.867	4.904	- 1.963	- 28,59 %	
. Personeelskosten niet opgenomen in bovenvermelde categorieën		1.009.451	1.291.470	+ 282.019	+ 27,94 %	

Evolutie bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen :		codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR11-BG11	JR11-BG11
. ten opzichte van begroting			2011	2011	absolute	relatieve
			(eenheden euro)		afwijking	afwijking
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	662.842.310	658.412.285	+ 4.430.025	+ 0,67 %	
. Onderwijzend personeel (exclusief gastprofessoren)		468.193.695	465.627.776	+ 2.565.919	+ 0,55 %	
. Gastprofessoren		19.539.232	19.399.395	+ 139.837	+ 0,72 %	
. Administratief personeel (inclusief opvoedend hulppersoneel)		102.686.585	104.085.680	- 1.399.095	- 1,34 %	
. Contractueel personeel (exclusief gastprofessoren)		71.126.424	68.590.478	+ 2.535.946	+ 3,70 %	
. Centraal betaald personeel		4.904	2.456	+ 2.448	+ 99,67 %	
. Personeelskosten niet opgenomen in bovenvermelde categorieën		1.291.470	706.500	+ 584.970	+ 82,80 %	

Conclusie

- De personeelskosten namen verder toe in 2011 binnen alle categorieën van het tewerkgestelde personeel.
- Indien enkel de zuivere loonkosten bekeken worden, stegen de personeelskosten voor het contractueel personeel procentueel het sterkst met 5,18%.

4.5.3 Begrote en gerealiseerde personeelskosten 2011: de 2,5%-norm

Artikel 232 bis van het hogescholendecreet van 13 juli 1994 zoals gewijzigd via het decreet van 22 juni 2007 bepaalt met ingang van 1 januari 2007 het volgende:

“De afwijking tussen de begrote en de gerealiseerde personeelsformatie, uitgedrukt in geld, bedraagt ten hoogste 2,5 %.

Als de in het eerste lid vermelde afwijking groter is dan 2,5 % voegt het hogeschoolbestuur hiervoor een verantwoording toe bij de jaarrekening. De verantwoording wordt door de regeringscommissaris beoordeeld bij de analyse van de jaarrekening.

Als de regeringscommissaris oordeelt dat er geen redelijke verantwoording is voor de overschrijding van de in het eerste lid vermelde afwijking, dient de commissaris hiertegen een met redenen omkleed bezwaar in bij de Vlaamse Regering.

Indien de Vlaamse Regering dit bezwaar bijtreedt, kan zij als sanctie een deel van de toekomstige werkingsuitkering van de hogeschool inhouden.

Als de Vlaamse Regering van plan is een deel van de werkingsuitkeringen in te houden, deelt zij dit mee aan het hogeschoolbestuur. Het hogeschoolbestuur heeft dertig dagen om zijn bezwaren tegen dit voornemen aan de Vlaamse Regering mee te delen. De Vlaamse Regering neemt na het verstrijken van de termijn van dertig dagen binnen dertig dagen een beslissing en deelt deze binnen zeven dagen aan het hogeschoolbestuur mee.

Het maximale bedrag dat de Vlaamse Regering kan inhouden, wordt berekend door het bedrag van de werkingsuitkeringen, zoals vastgesteld in de jaarrekening, te vermenigvuldigen met het verschil tussen het vastgestelde afwijkingspercentage en het getolereerde afwijkingspercentage, zoals bedoeld in het eerste lid.

De inhouding van de werkingsuitkering kan er niet toe leiden dat het aandeel in de enveloppe voor personeelsaangelegenheden in absolute cijfers kleiner wordt dan wanneer de maatregel niet zou getroffen zijn”.

Hierna wordt deze norm globaal getoetst. Dit geeft een geaggregeerd beeld voor alle hogescholen waarbij er geen rekening gehouden wordt met niet opgenomen begrote reserve loonkosten.

Berekend voor de totale personeelskost bedroeg de afwijking voor 2011 tussen de begrote personeelskost en de gerealiseerde personeelskost 0,67% in plus. Gelet op deze (procentueel beperkte) overschrijding van de globaal begrote loonkosten werd er op macro-niveau ruimschoots voldaan aan de voorgeschreven norm die een onderschrijding tot 2,5% toelaat.

Er stelden zich geen problemen in de individuele hogescholen. In de hogescholen waar er zich een onderschrijding van meer dan 2,5% voordeed bij de uitvoering van de begroting, kon het hogeschoolbestuur telkens een voor de personeelsgeleding in het HOC aanvaardbare verklaring geven. De procedure tot inhouding van de werkingsuitkeringen bij het niet halen van de 2,5%-grens diende derhalve voor geen enkele hogeschool te worden opgestart.

Conclusie

In geen enkele hogeschool waren er problemen rond de toepassing van de 2,5%-norm.

4.6 Ratio's in verband met de personeelskosten

4.6.1 Geaggregeerde 80-20 ratio 2011

Volgens artikel 232 van het hogescholendecreet mogen “de geraamde bezoldigingskosten - met inbegrip van de mandaatvergoedingen en premies – van de geraamde personeelsformatie, van de contractuele personeelsleden bezoldigd ten laste van de werkingsuitkering en van de plaatsvervangers maximaal 5 procent variëren in min of in plus op de norm 80 procent van de jaarlijkse werkingsuitkering”. Afhankelijk van de richting van de afwijking van de 80 % moet de hogeschool bij het opstellen van de begroting een specifieke verantwoording met betrekking tot de personeelsformatie afleggen ten aanzien van de Vlaamse Regering.

- ♦ 80-20 ratio > 85 %: de hogeschool moet samen met de begroting een financieringsplan indienen dat aangeeft op welke wijze en binnen welke termijn zij met de beschikbare reserves de financiële herstructurering zal realiseren (art. 232, § 2);
- ♦ 80-20 ratio < 75 %: de hogeschool moet samen met de begroting een personeelsstructuurplan opstellen om het minimumniveau van 75 % te bereiken (art. 232, § 3). Dit personeelsstructuurplan moet de goedkeuring krijgen van het hogeschoolonderhandelingscomité.

De berekeningswijze is vastgelegd in artikel 14, §2 van het besluit van de Vlaamse regering van 21 december 2007 betreffende de begroting en de personeelsformatie voor de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap. Na het indienen van de jaarrekening is het steeds aangewezen om de begrote norm te toetsen aan de uitvoering ervan.

In 2011 bedroeg de geaggregeerde 80-20 ratio exclusief de middelen uit de vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing voor de onderzoeksmandaten 82,33% tegenover 82,03% in 2010. Sinds 2008 zit de 80-20 ratio in een stijgende lijn ondanks een dalend statutair personeelsbestand. De jaarlijks stijgende loonkosten liggen hiervan aan de basis.

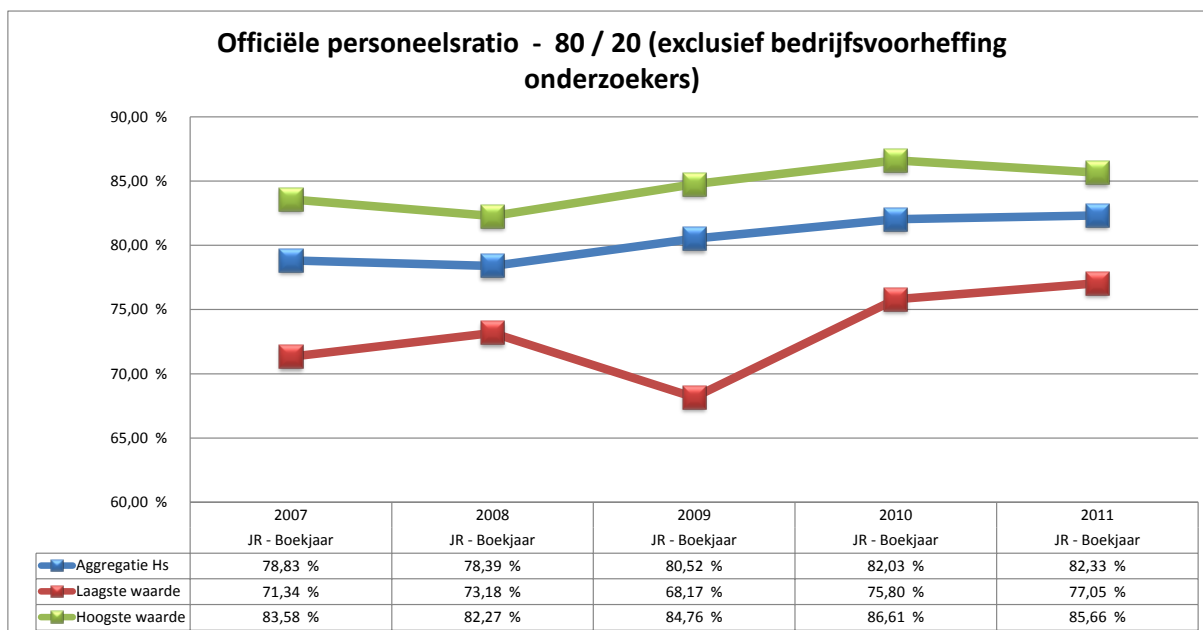
De begrote ratio lag nog iets hoger, namelijk op 83,02% (-0,69%). De verklaring van de variatie ligt in de vaststelling dat er uiteindelijk 6,9 miljoen euro meer middelen verworven werden dan bij de begroting vooropgesteld was o.a. wegens het opnieuw indexeren van de werkingsuitkeringen in 2011 met 2,09%, gecombineerd met een meeruitgave aan statutaire lonen van 1,5 miljoen euro²⁶. Er kan geconcludeerd worden dat de hogescholen een voorzichtig personeelsbeleid gevoerd hebben in 2011.

PERONEELSRATIO'S - Lonen - Evolutie 80 / 20 (exclusief bedrijfsvoorheffing onderzoekers)

Officiële personeelsratio 80 / 20	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2007	2008	2009	2010	2011	2011
Aggregatie Hs	78,83 %	78,39 %	80,52 %	82,03 %	82,33 %	83,02 %
Rekenkundig gemiddelde	78,84 %	78,20 %	79,82 %	81,68 %	82,04 %	82,75 %
Laagste waarde	71,34 %	73,18 %	68,17 %	75,80 %	77,05 %	77,96 %
Hoogste waarde	83,58 %	82,27 %	84,76 %	86,61 %	85,66 %	86,15 %

Grafisch kan de evolutie van de 80-20 ratio exclusief de defiscaliseringsmiddelen voor de onderzoekers als volgt worden weergegeven:

²⁶ Voor de berekening van de 80/20 ratio wordt er geen rekening gehouden met de door de HZS betaalde kinderbijslag die wel vervat zit in de personeelskosten betaald via AHOVOS.

Officiële personeelsratio - 80 / 20 (aantal hogescholen - % aandeel)	JR - Boekjaar 2007	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010	JR - Boekjaar 2011	BG - Boekjaar 2011
Aantal Hs < 75%	3	3	3	0	0	0
Aantal Hs >= 75% en < 80%	8	11	6	4	4	1
Aantal Hs >= 80% en <= 85%	10	7	13	16	15	19
Aantal Hs > 85%	0	0	0	2	2	1
Totaal aantal Hs	21	21	22	22	21	21

De bovenstaande tabel geeft een overzicht van de hogescholen ingedeeld in een aantal groepen. Opnieuw werd de 85 %-grens bij de realisatie overschreden door twee hogescholen. Voor het gros van de hogescholen bevond de 80-20 ratio zich tussen de 80% en de 85%.

In 2011 was er net zoals in 2010 geen enkele hogeschool die de ondergrens van 75% niet haalde. Hierbij nam de laagste waarde sterk toe naar een niveau van 77,05%. Het verschil tussen de hoogste en laagste waarde bleef aanzienlijk.

Het regeringscommissariaat hanteert ook nog een "alternatieve" berekeningswijze voor de 80-20 ratio waarbij de noemer van de breuk aangevuld wordt met de middelen die vrijgekomen zijn uit de vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing, de zogenaamde defiscaliseringsmiddelen. Deze tweede berekeningswijze houdt rekening met een belangrijke aanvullende bron van inkomsten die besteed kan worden aan de bekostiging van personeel belast met onderzoeksopdrachten. In geval de "traditionele" 80-20 ratio onder druk komt te staan, kan de afweging van de norm met defiscaliseringsmiddelen en van de economische loonkostennorm (zie punt 4.6.4) een bijkomende rol spelen in de beoordeling van een evenwichtige personeelskostenstructuur.

Voor 2011 werd er een geaggregeerde waarde van 80,78% bekomen. Voor 2010 gaf deze berekening 80,42%. Ook de "ruime" 80-20 ratio steeg dus ten opzichte van 2010.

De vergelijking met de begrote ratio leert dat het begrote geaggregeerde niveau bij realisatie niet werd overschreden.

Alternatieve personeelsratio - 80 / 20 (inclusief bedrijfsvoorheffing onderzoekers)	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2010	2011	2011
Aggregatie Hs	80,42 %	80,78 %	81,58 %
Rekenkundig gemiddelde	80,15 %	80,51 %	81,37 %
Laagste waarde	72,99 %	74,65 %	75,44 %
Hoogste waarde	85,10 %	84,45 %	84,24 %

Alternatieve personeelsratio - 80 / 20 (aantal hogescholen - % aandeel)	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2010	2011	2011
Aantal Hs < 75%	1	1	0
Aantal Hs > = 75% en < 80%	8	7	6
Aantal Hs > = 80% en < = 85%	12	13	15
Aantal Hs > 85%	1	0	0
Totaal aantal Hs	22	21	21

Wanneer de defiscaliseringsmiddelen voor onderzoekers worden meegeteld in de noemer situeerde er zich slechts één hogeschool niet binnen de gestelde decretale grenzen tussen de 75% tot 85% met een norm van 74,65%. Dit was ook voor 2010 het geval.

Het aantal hogescholen met een ratio tussen de 80% en de 85% steeg met 1.

Conclusie

- De geaggregeerde 80/20 ratio voor 2011 bedroeg 82,33%.
- In de periode 2008-2011 steeg deze ratio jaarlijks.
- Opnieuw werd de 85 %-grens bij de realisatie overschreden door twee hogescholen. Voor het gros van de hogescholen bevond de 80-20 ratio zich tussen de 80% en de 85%. Er was geen enkele hogeschool die de ondergrens van 75% niet haalde.
- Wanneer de defiscaliseringsmiddelen voor onderzoekers worden meegeteld in de berekening, situeerde er zich slechts één hogeschool niet binnen de gestelde decretale grenzen tussen de 75% tot 85% door het net niet halen van de ondergrens.

4.6.2 80-20 ratio per hogeschool jaarrekening 2011 – begroting 2011

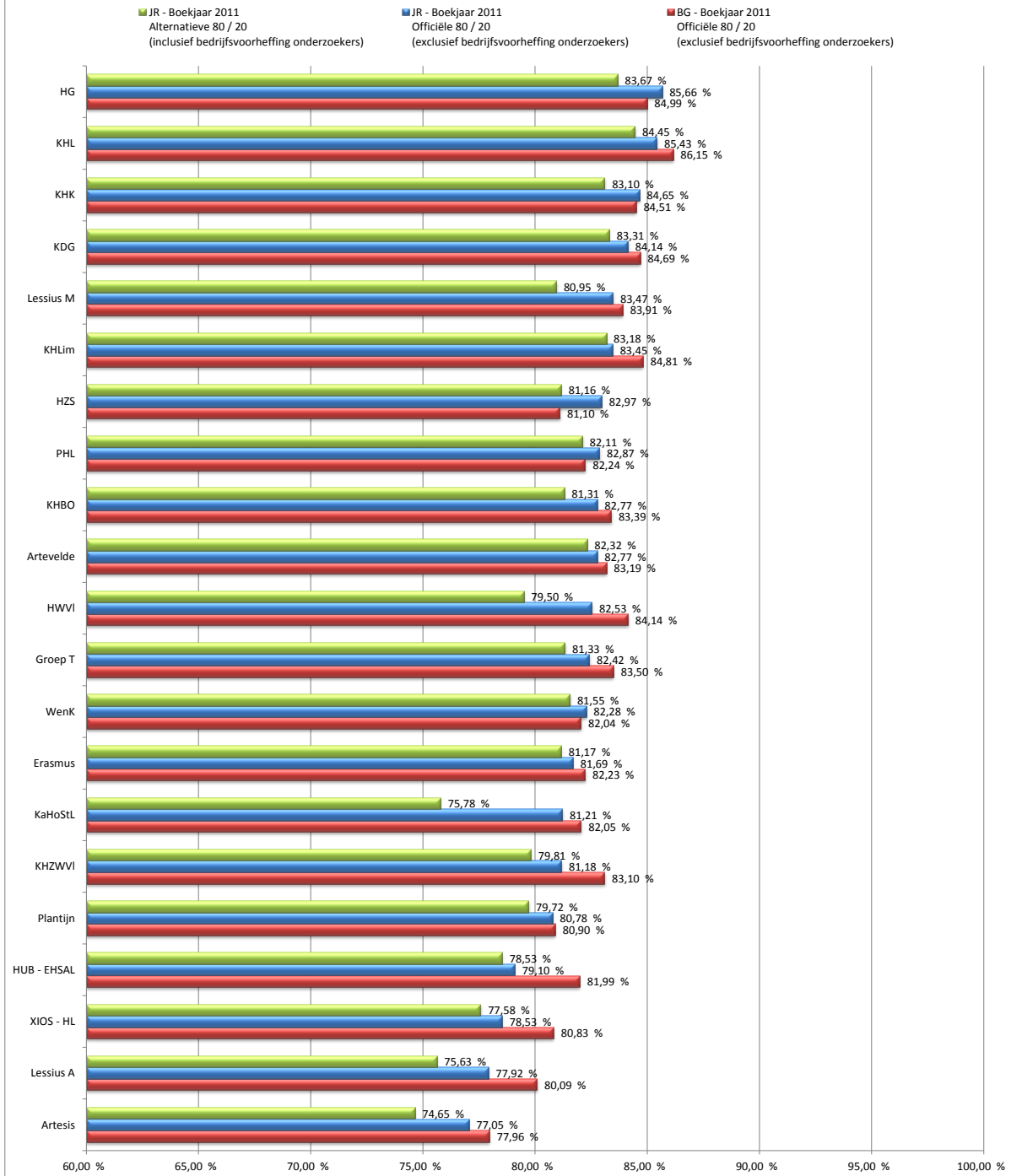
De tabel op de volgende pagina geeft per hogeschool:

- de “traditionele” 80-20 ratio (zoals vastgelegd in het BVR en exclusief de middelen die vrijgekomen zijn uit de gedeeltelijke vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing)
- de 80-20 ratio met de defiscaliseringsmiddelen voor de onderzoekers verwerkt in de noemer
- de begrote 80-20 ratio zonder de middelen uit de bedrijfsvoorheffing onderzoekers

In 5 hogescholen werd een hogere “traditionele” 80-20 ratio gerealiseerd dan gebudgetteerd. De volgende factoren speelden mogelijk een rol:

- per 1 juni 2011 was er een vroeger geraamde indexsprong
- het aantal begrote statutaire personeelsleden werd bij uitvoering overschreden
- lagere gerealiseerde opbrengsten dan geraamd.

Personeelsratio - 80 / 20 Jaarrekening / Begroting

4.6.3 80-20 ratio per hogeschool evolutie 2007 – 2011

Onderstaande tabel bevat het historische overzicht per hogeschool van de gerealiseerde “traditionele” 80-20 ratio in de periode 2007-2011. De onderstaande percentages houden geen rekening in de noemer met de vrijgekomen middelen uit de defiscalisering voor onderzoekers.

Officiële personeelsratio - 80 / 20	JR - Boekjaar 2007	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010	JR - Boekjaar 2011	BG - Boekjaar 2011
Artevelde	81,33 %	79,19 %	82,33 %	83,26 %	82,77 %	83,19 %
Erasmus	77,96 %	78,91 %	80,12 %	81,35 %	81,69 %	82,23 %
Artesis	71,78 %	73,32 %	74,18 %	75,80 %	77,05 %	77,96 %
HG	77,97 %	80,29 %	84,76 %	86,61 %	85,66 %	84,99 %
LUK	74,51 %	79,98 %	83,03 %	83,16 %		
WenK	75,13 %	76,79 %	78,83 %	79,06 %	82,28 %	82,04 %
HWVI	81,77 %	77,82 %	79,46 %	81,01 %	82,53 %	84,14 %
KDG	80,50 %	82,27 %	84,09 %	85,96 %	84,14 %	84,69 %
KHBO	81,06 %	80,53 %	83,17 %	83,45 %	82,77 %	83,39 %
KHK	83,58 %	81,09 %	82,91 %	84,43 %	84,65 %	84,51 %
KHL	81,04 %	80,03 %	82,62 %	84,73 %	85,43 %	86,15 %
KHLim	79,32 %	76,27 %	81,02 %	83,85 %	83,45 %	84,81 %
Lessius M	82,02 %	80,53 %	82,52 %	83,34 %	83,47 %	83,91 %
KaHoStL	80,53 %	80,93 %	80,55 %	80,73 %	81,21 %	82,05 %
KHZWVI	82,49 %	78,03 %	80,50 %	81,46 %	81,18 %	83,10 %
Lessius A	71,34 %	73,61 %	75,34 %	76,80 %	77,92 %	80,09 %
Plantijn	79,45 %	77,35 %	79,78 %	82,37 %	80,78 %	80,90 %
PHL	79,49 %	77,25 %	78,74 %	80,92 %	82,87 %	82,24 %
Groep T	76,45 %	78,64 %	80,28 %	81,58 %	82,42 %	83,50 %
HUB - EHSAL	80,01 %	76,21 %	74,66 %	76,28 %	79,10 %	81,99 %
XIOS - HL	77,84 %	73,18 %	79,06 %	80,36 %	78,53 %	80,83 %
HZS			68,17 %	80,38 %	82,97 %	81,10 %
Aggregatie Hs	78,83 %	78,39 %	80,52 %	82,03 %	82,33 %	83,02 %
Rekenkundig gemiddelde	78,84 %	78,20 %	79,82 %	81,68 %	82,04 %	82,75 %
Laagste waarde	71,34 %	73,18 %	68,17 %	75,80 %	77,05 %	77,96 %
Hoogste waarde	83,58 %	82,27 %	84,76 %	86,61 %	85,66 %	86,15 %

4.6.4 Economische loonnorm per hogeschool jaarrekening 2011 – begroting 2011

In de loop van 2008 ontwikkelde het regeringscommissariaat een nieuwe ratio, “de economische loonnorm”, die moet toelaten om een bijkomend inzicht te verkrijgen in de evolutie van de totale personeelskosten en het behoud van het financiële evenwicht op termijn. In deze ratio wordt de totale werkelijke loonlast²⁷, met inbegrip van zowel statutaire als contractuele loonkosten, geplaatst ten opzichte van de gecorrigeerde bedrijfsopbrengsten. Dit betekent dat de loonlast wordt vergeleken met alle bedrijfsopbrengsten die aan lonen kunnen worden besteed.

De berekening gebeurt als volgt:

Teller		
	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62
	- Bevallingsverlof	700070
	- Compenserende bedragen ter vermindering van de loonkost	738
	- Terugbetaling arbeidsongevallen	740000
	- Recuperatie woon-werkverkeer	740100
	- Recuperatie loonkost	744

Noemer		
	Omzet	70
	- Bevallingsverlof	700070
	- Opbrengsten uit onderwijsactiviteiten en verkoop	702
	+ Subsidies	736
	- In resultaatname kapitaalsubsidies (prorata afschrijvingen)	7360
	- Toelagen voor eigenaarsonderhoud (VAH's)	736500
	+ Andere bedrijfsopbrengsten	74
	- Terugbetaling arbeidsongevallen	740000
	- Recuperatie woon-werkverkeer	740100
	- Recuperatie doorgerekende kosten aan derden	743
	- Recuperatie loonkost	744
	- Recuperatie van de vzw Stuvo (exclusief personeelskosten)	745

De geaggregeerde waarde van deze ratio voor 2011 bedroeg 77,97% en steeg met 0,14% gestegen ten opzichte van 2010. Er is een gestage stijging merkbaar sinds 2008.

Personeelsratio - Economische loonnorm	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2008	2009	2010	2011	2011
Aggregatie Hs	74,73 %	77,06 %	77,83 %	77,97 %	79,58 %
Rekenkundig gemiddelde	74,19 %	76,25 %	76,71 %	76,89 %	78,63 %
Laagste waarde	68,78 %	68,32 %	68,88 %	71,33 %	72,07 %
Hoogste waarde	79,35 %	83,34 %	86,68 %	85,15 %	86,19 %

7 hogescholen scoorden onder de 75%. Eén hogeschool had net zoals in 2010 nog steeds een economische loonnorm die boven de 85% lag. Bij 11 van de 21 hogescholen lag deze norm tussen de 75% en de 80%.

²⁷ Om de “werkelijke” loonlast te kennen worden de gerecupereerde loonkosten in mindering gebracht.

Personeelsratio - Economische loonnorm <i>(aantal hogescholen - % aandeel)</i>	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010	JR - Boekjaar 2011	BG - Boekjaar 2011
Aantal Hs < 75%	13	7	6	7	3
Aantal Hs > = 75% en < 80%	8	12	12	11	11
Aantal Hs > = 80% en < = 85%	0	3	3	2	6
Aantal Hs > 85%	0	0	1	1	1
Totaal aantal Hs	21	22	22	21	21

4.6.5 Economische loonnorm norm per hogeschool evolutie 2008 – 2011

De hogescholen dienen er op toe te zien dat er van de aan te wenden werkingsmiddelen nog voldoende overblijft om aan werking en investeringen te besteden. Ook voor deze norm zou de 80%-grens de maatstaf kunnen vormen als maximale bestedingsgrens van de (gecorrigeerde) werkingsopbrengsten aan loonkosten.

Hierna volgt een tabel met de gegevens over de periode 2008-2011 per hogeschool. De gerealiseerde norm in de jaarrekening 2011 wordt ook nog eens vergeleken met de begrote norm.

Personeelsratio - Economische loonnorm	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010	JR - Boekjaar 2011	BG - Boekjaar 2011
Artevelde	73,79 %	75,02 %	76,77 %	75,88 %	78,08 %
Erasmus	72,16 %	79,11 %	78,55 %	77,92 %	81,69 %
Artesis	76,48 %	76,20 %	77,52 %	78,14 %	79,28 %
HG	79,12 %	83,34 %	86,68 %	85,15 %	86,19 %
LUK	75,51 %	76,57 %	78,17 %		
WenK	73,82 %	76,18 %	75,74 %	82,40 %	82,27 %
HWWI	74,05 %	74,79 %	76,52 %	77,34 %	81,44 %
KDG	79,35 %	81,33 %	82,17 %	80,29 %	82,61 %
KHBO	69,61 %	77,87 %	72,20 %	76,56 %	76,72 %
KHK	76,73 %	79,18 %	80,38 %	79,60 %	80,33 %
KHL	74,22 %	76,33 %	76,70 %	78,78 %	79,63 %
KHLim	73,29 %	76,63 %	78,04 %	79,46 %	78,95 %
Lessius M	76,93 %	77,90 %	77,46 %	74,89 %	76,70 %
KaHoStL	69,91 %	71,89 %	71,61 %	71,33 %	72,07 %
KHZWVI	73,79 %	74,71 %	75,33 %	75,04 %	77,69 %
Lessius A	72,08 %	73,12 %	74,38 %	73,25 %	78,79 %
Plantijn	79,31 %	82,19 %	82,55 %	76,75 %	77,83 %
PHL	75,74 %	79,24 %	79,12 %	79,73 %	80,03 %
Groep T	71,71 %	68,32 %	71,86 %	73,03 %	73,52 %
HUB - EHSAL	68,78 %	69,75 %	69,18 %	72,92 %	75,35 %
XIOS - HL	71,55 %	77,56 %	77,85 %	74,54 %	78,68 %
HZS		70,14 %	68,88 %	71,63 %	73,45 %
Aggregatie Hs	74,73 %	77,06 %	77,83 %	77,97 %	79,58 %
Rekenkundig gemiddelde	74,19 %	76,25 %	76,71 %	76,89 %	78,63 %
Laagste waarde	68,78 %	68,32 %	68,88 %	71,33 %	72,07 %
Hoogste waarde	79,35 %	83,34 %	86,68 %	85,15 %	86,19 %

De geaggregeerde waarde lag voor 2011 op een zeer aanvaardbaar niveau. Het sterke verschil tussen de hoogste en de laagste waarde was nog hoger dan bij de 80-20 ratio.

Conclusie

- De geaggregeerde economische loonnorm voor 2011 bedroeg 77,9%.
- Voor drie hogescholen lukte het niet om met deze norm onder de 80% te blijven. Zeven hogescholen scoorden uitermate gunstig met een norm beneden de 75%.

4.7 Controlepercentages in verband met de personeelsformatie van het OP, benoemingspercentage statutair OP en statutair ATP per hogeschool (bezetting)

4.7.1 Geaggregeerde controlepercentages personeelsformatie OP (bezetting)

Artikel 231 van het hogescholendecreet legt bepaalde contingenten op die in acht moeten genomen worden bij het opstellen van de begrote personeelsformatie op het niveau van de bezetting (aantal titularissen). Deze maximale percentages zijn de volgende:

- het aantal betrekkingen van hoofdpraktijklector en hoofdlector samen bedraagt ten hoogste 20% van het aantal betrekkingen van praktijklector, hoofdpraktijklector, lector en hoofdlector samen;
- het aantal betrekkingen van het assiterend personeel bedraagt ten minste 30% van het aantal betrekkingen van assistent, doctor-assistent, werkleider, docent, hoofddocent, hoogleraar en gewoon hoogleraar samen verbonden aan de basis-opleidingen van twee cycli;
- het aantal vastbenoemde personeelsleden, uitgedrukt in voltijdse eenheden, bedraagt ten hoogste 72% van het aantal leden van het onderwijzend personeel uitgedrukt in voltijdse eenheden. Hierbij wordt de bevordering of ambtswijziging van een reeds in de hogeschool benoemd personeelslid niet beschouwd als een nieuwe benoeming;
- het totaal aantal gastprofessoren bedraagt ten hoogste 10% van de formatie van het onderwijzend personeel. Dit geldt niet met betrekking tot het aantal gastprofessoren in de studiegebieden audiovisuele en beeldende kunst, en muziek en dramatische kunst.

Het is aangewezen om achteraf na te gaan of de hogescholen zich bij de uitvoering van de personeelsformatie gehouden hebben aan de decretale normen met het oog op de controle van het getrouwe beeld van de begrote personeelsbezetting.

In onderstaande tabel worden de decretale controlepercentages berekend op basis van de geaggregeerde personeelsformatie op het niveau van de bezetting. Er wordt tevens vermeld op hoeveel hogescholen de norm van toepassing was en hoeveel hogescholen de norm overschreden hebben.

DECRETALE PROCENTNORMEN - Onderwyzend personeel

Decretale procentnormen - Onderwyzend personeel	HD	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010	JR - Boekjaar 2011	JR - Boekjaar 2011 - hogescholen			
						norm van toepassing in (*)	laagste waarde (**)	hoogste waarde	norm overschreden in
. Hoofdpraktijklector + hoofdlector maximum 20% van groep 1	art. 231	5,52 %	5,93 %	5,83 %	5,72 %	21 Hs	1,53 %	17,21 %	0 Hs
. Praktijkassistent studiegebied MDK en ABK maximum 50% van groep 2 studiegebied MDK en ABK	art. 104	17,99 %	18,58 %	18,69 %	21,60 %	5 Hs	11,14 %	48,89 %	0 Hs
. Praktijkassistent andere studiegebieden maximum 30% van groep 2 andere studiegebieden	art. 104	10,15 %	10,32 %	9,73 %	11,51 %	14 Hs	4,10 %	28,70 %	0 Hs
. Assistent maximum 25% benoemden	art. 122, § 2	40,55 %	39,13 %	38,80 %	38,04 %	18 Hs	18,49 %	69,48 %	16 Hs
. Groep 2 minimum 30% van groep 2 + 3 (2 cycli)	art. 231	54,09 %	54,25 %	53,41 %	52,06 %	18 Hs	36,36 %	75,21 %	0 Hs
. Benoemden onderwyzend personeel maximum 72%	art. 231	64,80 %	64,04 %	64,31 %	64,98 %	21 Hs	49,24 %	70,97 %	0 Hs
. Praktijklector kinesiterapie + lector kinesiterapie maximum 25% van totale bezetting opleiding kine	art. 339, § 1	1,28 %	1,40 %	2,29 %	3,77 %	2 Hs	3,14 %	4,66 %	0 Hs
. Gastprofessoren andere studiegebieden maximum 10% totaal OP	art. 231	2,74 %	2,94 %	3,42 %	3,68 %	21 Hs	0,45 %	10,55 %	1 Hs

groep 1 = lector + hoofdlector + praktijklector + hoofdpraktijklector
 groep 2 = assistent + praktijkassistent + doctor-assistent + werkleider
 groep 3 = docent + hoofddocent + hoogleraar + gewoon hoogleraar
 (**) norm van toepassing en verschillend van 0,00 %
 (*) laagste waarde verschillend van 0,00 %

Alle hogescholen hadden ook in 2011 bevorderingsambten in groep 1. Overall werd de betreffende begrenzing gerespecteerd.

Het aantal praktijkassistenten in de kunsten en in de niet-kunsten steeg respectievelijk tot 21,6% en 11,51%. Dit geaggregeerde percentage bleef sterk onder de maximumnorm. Geen enkele hogeschool overschreed de betreffende normen op individuele basis.

Het percentage benoemde assistenten daalde opnieuw licht. De historische context en de bestaande afwijkingmogelijkheden om alsnog benoemingen in deze categorie mogelijk te maken in afwijking van de decretale norm hadden als resultaat dat nog steeds 16 hogescholen deze norm niet haalden.

De minimale omkadering voor het aantal assistenten werd in alle betrokken hogescholen gerespecteerd.

Alle 21 hogescholen engageerden gastprofessoren in 2011. Er was 1 hogeschool die meer gastprofessoren tewerkstelde dan toegelaten met een percentage van 10,55% (maximale grens=10%).

Het aantal benoemde OP-leden mag maximaal 72% van het aantal OP-leden bedragen. Er was geen enkele hogeschool die dit maximum in 2011 haalde. Het geaggregeerde benoemingspercentage bedroeg 64,98%. De hogescholen benutten de benoemingsmogelijkheden niet volledig hoewel er een vermindering van de patronale lasten aan verbonden is. Dit wijst erop dat de hogescholen eerder voor een flexibele marge in het personeelsbeleid kozen dan voor het financiële voordeel. De laagste waarde bevond zich zelfs onder de 50%, namelijk op 49,24%. De hoogste waarde bedroeg 70,97%.

De berekende controlepercentages op de gerealiseerde OP-bezetting voor de individuele hogescholen waren als volgt:

DECRETALE PROCENTNORMEN - Onderwijzend personeel per hogeschool - Boekjaar 2011

	norm 1	norm 2	norm 3	norm 4	norm 5	norm 6	norm 7	norm 8
Artevelde	2,63 %	NVT	15,94 %	26,54 %	75,21 %	69,48 %	NVT	0,45 %
Erasmus	10,04 %	31,22 %	9,03 %	39,28 %	36,36 %	68,03 %	NVT	4,85 %
Artesis	1,83 %	11,14 %	7,43 %	37,62 %	57,61 %	55,41 %	3,14 %	3,22 %
HG	13,31 %	48,33 %	13,89 %	27,49 %	57,87 %	60,80 %	NVT	2,70 %
LUK								
WenK	5,36 %	18,77 %	28,70 %	38,87 %	50,28 %	59,12 %	NVT	2,03 %
HWVI	9,47 %	NVT	9,78 %	34,74 %	56,85 %	70,97 %	NVT	10,55 %
KDG	3,54 %	0,00 %	0,00 %	62,03 %	47,67 %	70,91 %	NVT	3,21 %
KHBO	3,73 %	NVT	10,29 %	45,54 %	65,23 %	69,94 %	NVT	4,74 %
KHK	7,21 %	NVT	0,00 %	69,48 %	54,50 %	69,88 %	NVT	1,62 %
KHL	6,22 %	NVT	NVT	NVT	NVT	67,47 %	NVT	2,94 %
KHLim	4,00 %	0,00 %	0,00 %	56,50 %	56,37 %	69,66 %	NVT	4,16 %
Lessius M	1,93 %	NVT	12,78 %	28,82 %	64,79 %	66,70 %	NVT	3,73 %
KaHoStL	7,20 %	NVT	4,10 %	37,50 %	47,12 %	69,09 %	NVT	5,26 %
KHZWVI	1,53 %	NVT	NVT	NVT	NVT	59,15 %	NVT	4,04 %
Lessius A	13,21 %	NVT	9,49 %	50,37 %	41,43 %	49,24 %	NVT	4,08 %
Plantijn	3,89 %	NVT	NVT	NVT	NVT	66,99 %	NVT	7,49 %
PHL	2,09 %	48,89 %	26,25 %	22,25 %	57,28 %	69,00 %	4,66 %	0,60 %
Groep T	3,10 %	NVT	21,33 %	38,50 %	44,21 %	56,47 %	NVT	7,15 %
HUB - EHSAL	9,34 %	NVT	9,84 %	55,10 %	37,61 %	62,93 %	NVT	6,21 %
XIOS - HL	6,22 %	NVT	0,00 %	33,17 %	67,82 %	66,84 %	NVT	4,27 %
HZS	17,21 %	NVT	5,43 %	18,49 %	71,71 %	60,05 %	NVT	7,28 %
Aggregatie Hs	5,72 %	21,60 %	11,51 %	38,04 %	52,06 %	64,98 %	3,77 %	3,68 %
Rekenkundig gemiddelde	6,34 %	22,62 %	10,24 %	40,13 %	54,99 %	64,67 %	3,90 %	4,31 %
Laagste waarde (*)	1,53 %	11,14 %	4,10 %	18,49 %	36,36 %	49,24 %	3,14 %	0,45 %
Hoogste waarde	17,21 %	48,89 %	28,70 %	69,48 %	75,21 %	70,97 %	4,66 %	10,55 %
aantal Hs norm "0,00 %"	0 Hs	2 Hs	4 Hs	0 Hs	0 Hs	0 Hs	0 Hs	0 Hs
aantal Hs norm "NVT"	0 Hs	14 Hs	3 Hs	3 Hs	3 Hs	0 Hs	19 Hs	0 Hs
aantal Hs norm "overschreden"	0 Hs	0 Hs	0 Hs	16 Hs	0 Hs	0 Hs	0 Hs	1 Hs

1. Hoofdpraktijklector + hoofdlector
2. Praktijkassistent studiegebied MDK en ABK
3. Praktijkassistent andere studiegebieden
4. Assistent
5. Groep 2
6. Benoemden onderwijzend personeel
7. Praktijklector kinesitherapie + lector kinesitherapie
8. Gastprofessoren andere studiegebieden

maximum 20% van groep 1
 maximum 50% van groep 2 studiegebied MDK en ABK
 maximum 30% van groep 2 andere studiegebieden
 maximum 25% benoemden
 minimum 30% van groep 2 + 3 (2 cycli)
 maximum 72%
 maximum 25% van totale bezetting opleiding kine
 maximum 10% totaal OP

groep 1 =
 groep 2 =
 groep 3 =
 NVT =

lector + hoofdlector + praktijklector + hoofdpraktijk lector
 assistent + praktijkassistent + doctor-assistent + werkleider
 docent + hoofddocent + hoogleraar + gewoon hoogleraar
 niet van toepassing

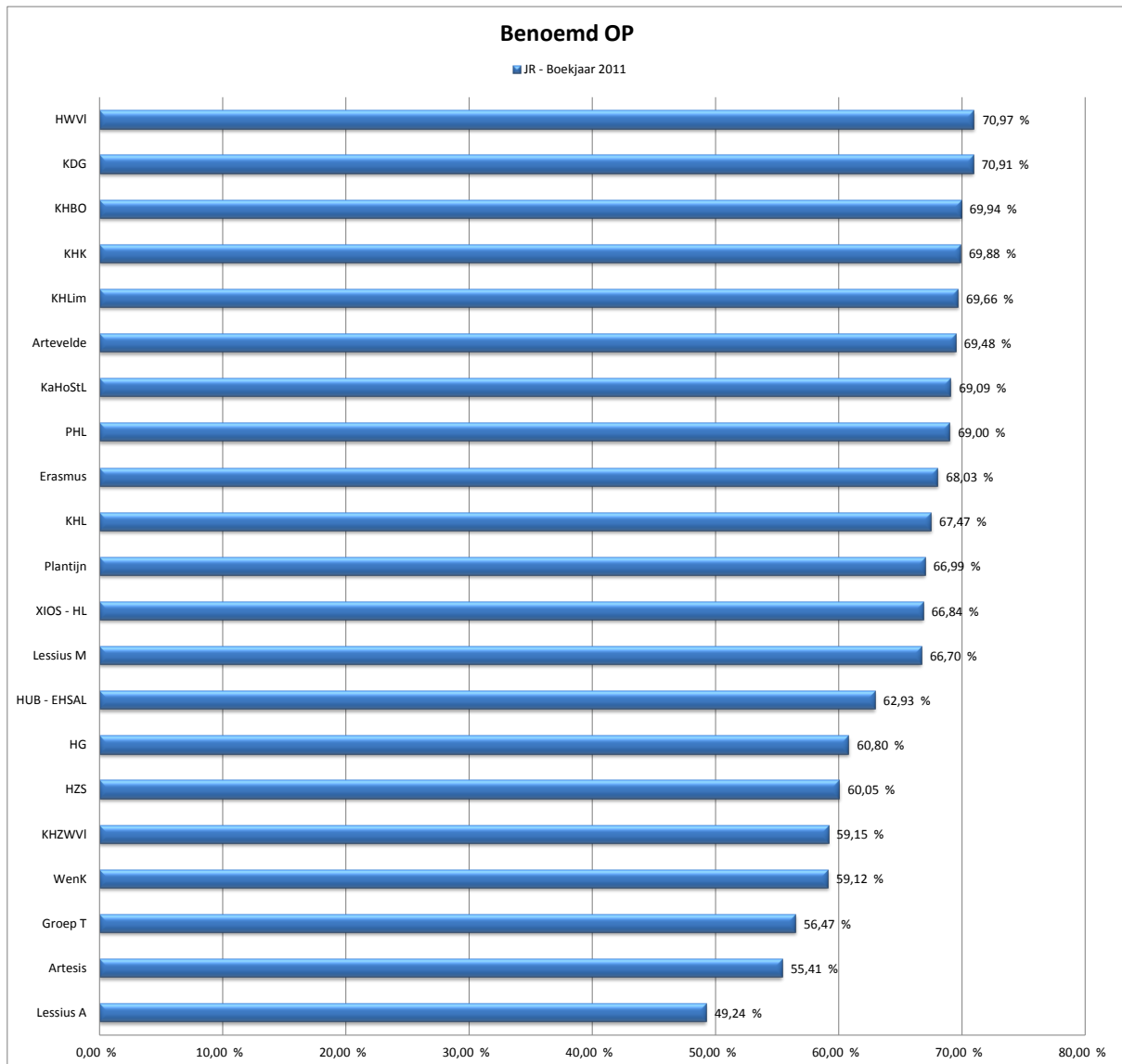
(*) Laagste waarde verschillend van 0,00 %

Conclusie

- De meeste decretale contingenteringsnormen werden gerespecteerd.
- Het geaggregeerde benoemingspercentage voor het OP bedroeg 64,98%. Alle hogescholen bleven onder de maximale benoemingsgrens van 72%.
- Dit gold niet voor de benoemingsgrens voor de assistenten waarbij er nog steeds een historische erfenis diende te worden weggewerkt in 16 van de 18 betrokken hogescholen. Het geaggregeerde benoemingspercentage bedroeg immers 38,40% ten opzichte van een toegelaten norm van 25%.
- Eén hogeschool slaagde er niet in om het maximaal toegelaten percentage aan gastprofessoren voor de niet-kunsten studiegebieden te respecteren.

4.7.2 Procentueel aandeel benoemde personeelsleden OP per hogeschool (bezetting)

De benoeming blijft een belangrijke stap in de loopbaan van een personeelslid. Het hogescholendecreet bepaalt dat het aantal benoemde OP-leden maximaal 72% van het totaal aantal leden van het OP op het niveau van de bezetting mag bedragen. Hierna volgt een overzicht van het benoemingspercentage OP van elke hogeschool in 2011 gerangschikt van hoog naar laag. Het verschil tussen de hoogste en laagste waarde was significant.

4.7.3 Procentueel aandeel benoemde personeelsleden ATP per hogeschool (bezetting)

Voor het ATP legt het hogescholendecreet geen maximale benoemingsgrens op. Nochtans kiezen veel hogescholen in samenspraak met het HOC ervoor om voor de eigen instelling ook voor het ATP een contingent vast te leggen zodat er een evenwicht is met het OP-kader en er nog een flexibel personeelsbeleid mogelijk blijft. Hierna volgt een overzicht van het benoemingspercentage ATP van elke hogeschool in 2011 gerangschikt van hoog naar laag. Ook hier was er een groot verschil tussen de hoogste en laagste waarde.

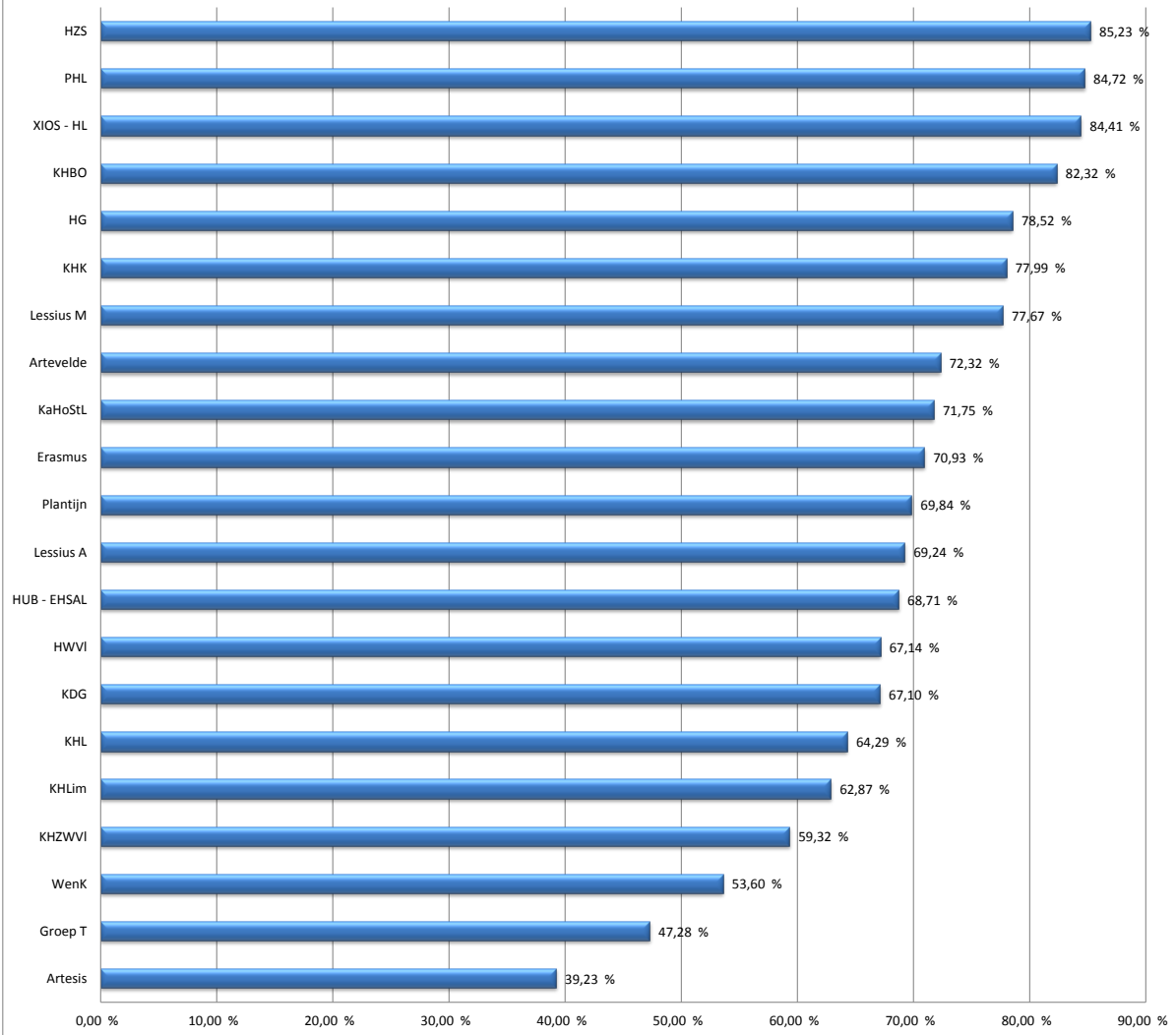
Benoemd statutair ATP - Evolutie

Benoemd ATP	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2008	2009	2010	2011
Aggregatie Hs	66,68 %	66,04 %	65,18 %	67,92 %
Rekenkundig gemiddelde	66,76 %	68,07 %	64,61 %	69,26 %
Laagste waarde	39,37 %	31,63 %	28,61 %	39,23 %
Hoogste waarde	91,26 %	100,00 %	84,00 %	85,23 %

Bovenstaande tabel leert dat het geaggregeerde benoemingspercentage voor het ATP 67,92% bedroeg in 2011. Er rest dus ook voor het ATP nog een zekere marge met het oog op de flexibiliteit. De hogescholen benutten dus ook voor het ATP de benoemingsmogelijkheden niet volledig hoewel er een vermindering van de patronale lasten aan verbonden is. De laagste waarde bevond zich ook hier zelfs onder de 50%, namelijk op 39,23%. De hoogste waarde bedroeg 85,23%.

Benoemd ATP

■ JR - Boekjaar 2011

4.8 Conclusies analyse personeelsbestand en loonkosten 2011

- De globale personeelstewerkstelling in de hogescholen nam in 2011 af met 113,50 VTE's of 0,98%. Deze daling kwam volledig ten laste van het OP dat met 120,30 VTE's verminderde. Het OP daalde in 2011 voor het eerst binnen de periode 2008-2011. Het ATP steeg in beperkte mate met 6,80 VTE's. Over de laatste vier boekjaren is er een aangroei merkbaar bij het ATP.
- Het totale statutaire kader op formatie daalde met 115,83 VTE's in 2011. Het contractuele kader van arbeiders en bedienden, aangevuld met de gastprofessoren, steeg in dezelfde periode met 32,61 VTE's. Het contingent aan personeelsleden met een ambt op persoonlijke titel en centraal betaalden daalde verder met 28,19 VTE's. Er waren 2,09 VTE's minder detacheringen. Het statutaire kader op formatie nam 80,8% van de globale tewerkstelling in.
- Het statutair OP daalde met 113,45 VTE's ten opzichte van 2010. De lectoren vormden met 3.876,61 VTE's de grootste groep. Vergeleken met het vorige boekjaar bleef enkel groep 3 zo goed als status-quo, de overige twee groepen daalden in aantal. De assistenten namen het sterkst af met 64,75 VTE's, gevolgd door de lectoren die met bijna 30 VTE's daalden. Bij de assistenten was er binnen de kunsten een opvallende daling met 53,89 VTE's. Binnen groep 2 steeg enkel het aantal praktijkassistenten, maar opnieuw niet binnen de kunsten. Op het vlak van het aantal benoemde VTE's kende enkel groep 3 een toename. Globaal daalde het contingent benoemd onderwijzend personeel met 14,11 VTE's.
- Het statutair ATP daalde eveneens in 2011, maar in mindere mate dan het statutaire OP-kader met een afname van 2,38 VTE's ten opzichte van 2010. Het niveau B vormde met 774,76 VTE's de grootste groep. Enkel binnen de niveaus A en B was er een stijging met de sterkste aangroei binnen niveau A (+10,70 VTE's). Het niveau D nam het sterkst af met 15,88 VTE's. Globaal steeg het contingent benoemd administratief en technisch personeel met 59,28 VTE's.
- Het aantal VTE's buiten formatie in de hogescholen nam in 2011 licht toe met 2 VTE's. De verdere afname van het aantal personeelsleden met een ambt op persoonlijke titel en binnen het centraal fonds deed het aantal VTE's buiten formatie dalen met 28,19 VTE's. Het contractuele kader, aangevuld met de gastprofessoren, steeg met 32,61 VTE's ten opzichte van 2010. Bij de contractuele bedienden was er een sterke afname van het aantal bedienden voor dienstverlening ten voordele van de onderzoekers en bedienden met administratieve en technische taken.
- De globale tewerkstelling van gastprofessoren in de hogescholen bleef beperkt met een stijging van 3% ten opzichte van 2010. Het globale aandeel van de gastprofessoren in de totale tewerkstelling van het onderwijzend personeel bedroeg 5,5%. Het aandeel van het aantal gastprofs in de kunsten in relatie tot de totale tewerkstelling van het onderwijzend personeel bedroeg slechts 2,2% en bleef hiermee onder het aandeel van 3,30% voor de niet-kunst studiegebieden.

- De globale tewerkstelling van contractuele personeelsleden (exclusief gastprofessoren) steeg beperkt in 2011 met 1% of 17,66 VTE's ten opzichte van 2010.
Zowel bij de bedienden als bij de arbeiders was er een lichte stijging.
- Binnen het volledige OP genoot 88,16% van de personeelsleden een statutaire tewerkstelling. Het aandeel van de gastprofs en contractuele bedienden belast met OP-taken samen bedroeg 11,3% van onderwijzend personeel.
- 62,12% van alle ATP'ers was statutair aangesteld in 2011. Binnen deze personeelscategorie genoot 33,47% een contractuele tewerkstelling.
- De globale personeelsbezetting in de hogescholen daalde in 2011 met 76,24 VTE's of 0,64%. Deze daling kwam volledig ten laste van het OP dat met 100,08 VTE's afnam. Het ATP steeg met 23,84 VTE's. Over de laatste vier boekjaren was er een gelijklopende evolutie tussen de bezetting en de tewerkstelling: het ATP groeide elk jaar aan, terwijl het aantal VTE's OP voor het eerst daalde in 2011.
- Het aandeel van het ATP in de globale tewerkstelling is jaarlijks gestegen in de periode 2008-2011. De verhouding OP/ATP bedroeg in 2011 afgerond 72/28. In 2008 was dit nog afgerond 73/27.
- Het aantal VTE's student steeg jaarlijks in de periode 2008-2011. In 2011 waren er 12,01 VTE's student per VTE tewerkgesteld personeel. Deze ratio nam met 6,15% toe ten opzichte van het vorige jaar. Over de laatste vier boekjaren steeg het aantal VTE's student per VTE personeel met 12,23%.
- In 2011 waren er gemiddeld 16,69 VTE's studenten per VTE tewerkgestelde OP'er. Deze ratio is met 6,65% gestegen ten opzichte van 2010.
In 2011 waren er gemiddeld 42,86 VTE's studenten per VTE tewerkgestelde ATP'er. Deze ratio is met 4,47% gestegen ten opzichte van 2010.
- Ondanks een dalend aantal tewerkgestelde VTE's met 0,98% stegen de globale loonkosten in 2011 met 2,28% als gevolg van de indexering en de biënnales. De begrote lonen werden globaal met 0,67% overschreden ten opzichte van de begroting.
- De personeelskosten namen verder toe in 2011 binnen alle categorieën van het tewerkgestelde personeel. Indien enkel de zuivere loonkosten bekeken worden, stegen de personeelskosten voor het contractueel personeel procentueel het sterkst met 5,18%.
- In geen enkele hogeschool waren er problemen rond de toepassing van de 2,5%-norm.
- De geaggregeerde 80/20 ratio voor 2011 bedroeg 82,33%. In de periode 2008-2011 steeg deze ratio jaarlijks. Opnieuw werd door twee hogescholen de traditionele 85 %-grens bij de realisatie overschreden. Voor het gros van de hogescholen bevond de 80-20 ratio zich tussen de 80% en de 85%. Er was geen enkele hogeschool die de ondergrens van 75% niet haalde.
Wanneer de defiscaliseringsmiddelen voor onderzoekers worden meegeteld in de berekening, situeerde er zich slechts één hogeschool niet binnen de gestelde decretale grenzen tussen de 75% tot 85% door het net niet halen van de ondergrens.
- De geaggregeerde economische loonnorm voor 2011 bedroeg 77,9%. Voor drie hogescholen lukte het niet om met deze norm onder de 80% te blijven. Voor zeven hogescholen lag deze norm zelfs beneden de 75%.

- De meeste decretale contingenteringsnormen werden gerespecteerd. Het geaggregeerde benoemingspercentage voor het OP bedroeg 64,98%. Alle hogescholen bleven onder de maximale benoemingsgrens van 72%. Dit gold niet voor de benoemingsgrens voor de assistenten waarbij er nog steeds een historische erfenis diende te worden weggewerkt in 16 van de 18 betrokken hogescholen. Het geaggregeerde benoemingspercentage bedroeg immers 38,40% ten opzichte van een toegelaten norm van 25%.
Eén hogeschool slaagde er niet in om het maximaal toegelaten percentage aan gastprofessoren voor de niet-kunsten studiegebieden te respecteren.
Het geaggregeerde benoemingspercentage voor het ATP bedroeg 67,92%.